

Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2018 r.

Living conditions of the population
in Wielkopolskie Voivodship in 2018

Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2018 r.

Living conditions of the population
in Wielkopolskie Voivodship in 2018

Opracowanie merytoryczne, graficzne i redakcyjne
Content-related works, graphics and editorial works

Urząd Statystyczny w Poznaniu, Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych – Dział Opracowań Zbiorczych
Statistics Office in Poznań, Wielkopolski Regional Research Centre – Division of Aggregate Studies

Zespół autorski
Editorial team
Emilia Bogacka, Ewa Filipczuk, Patryk Rogowski, Leszek Siwka, Ewelina Żelobowska

pod kierunkiem
supervised by
Ewy Kowalki

Tłumaczenie (przedmowa, synteza)
Translation (preface, executive summary)
Grzegorz Grygiel

ISSN 1895-0817

Publikacja dostępna na stronie
Publication available on website
<http://poznan.stat.gov.pl/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła
When publishing Statistics Poland data – please indicate the source

Przedmowa

Publikacja „Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim”, wydawana w serii „Analizy statystyczne” jest opracowaniem cyklicznym przedstawiającym kształtowanie się wybranych charakterystyk poziomu i jakości życia społeczeństwa. W tegorocznej edycji zestawiono m.in. informacje z zakresu demografii, ochrony środowiska, rynku pracy, budżetów gospodarstw domowych, cen, budownictwa mieszkaniowego, edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, kultury czy bezpieczeństwa publicznego.

W analizie zagadnień dotyczących rynku pracy dodatkowo wykorzystano wyniki – prowadzonego co dwa lata – badania struktury wynagrodzeń. Zebrane tą drogą informacje pozwalają ocenić zróżnicowanie płac ze względu na cechy osób fizycznych (płeć, wykształcenie, staż pracy, zawód) oraz charakterystyki zatrudniających ich zakładów pracy (sektor własności, rodzaj działalności, wielkość).

Dane uporządkowane dziedzinowo uzupełniono o kategorie makroekonomiczne z zakresu rachunków regionalnych, takie jak produkt krajowy brutto czy nominalne dochody gospodarstw domowych, które obok wzrostu gospodarczego charakteryzują także zamożność mieszkańców tego województwa.

Wyniki dla województwa wielkopolskiego przedstawiono w ujęciu strukturalnym, ukazując zróżnicowanie wielkopolskich powiatów, ale także w odniesieniu do informacji ogólnopolskich oraz na tle innych województw, co dodatkowo zostało zilustrowane graficznie.

Przekazując Państwu publikację „Warunki życia ludności w województwie wielkopolskim w 2018 r.”, mam nadzieję, że zawarte w niej wyniki okażą się cennym źródłem informacji o poziomie i jakości życia mieszkańców naszego regionu. Będziemy zobowiązani za wszelkie opinie i uwagi dotyczące tematyki i struktury opracowania, co pozwoli na lepsze dostosowanie kolejnych edycji do oczekiwań odbiorców.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego
w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, luty 2020 r.

Preface

The volume „Living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship”, part of the „Statistical Analyses” series, is a periodical publication presenting changes in selected characteristics of the standard and quality of life. The current edition includes, among other topics, information about demography, environmental protection, labour market, household budgets, prices, dwelling construction, education, health care and social welfare, culture or public safety.

The analysis of the labour market situation additionally accounts for results of the biannual structure of earnings survey. The survey provides information about wage differences depending on socio-demographic variables (sex, level of education, work seniority, occupation) and company characteristics (ownership sector, type of activity, size).

The scope of thematically arranged data has been extended to include macroeconomic indicators related to national accounts, such as the Gross Domestic Product or the nominal household income, which are indicative of a rise in the region’s economic development as well as the wealth of its inhabitants.

The results for the whole voivodship are broken down by powiats to show regional variation and are compared with corresponding figures for the whole country and other voivodships. Some phenomena are illustrated with maps and charts.

I hope that the publication „Living conditions of the population in Wielkopolskie Voivodship in 2018” will prove a valuable source of information about the living standards and of the quality of life in the Wielkopolskie Voivodship. We appreciate any comments or suggestions about the scope and structure of this publication in an effort to better meet the needs of our readers.

Director
of the Statistical Office
in Poznań

Jacek Kowalewski

Poznań, February 2020

Spis treści

Contents

	Str. Page
Przedmowa	3
Preface	4
Objaśnienie znaków umownych	8
Symbols	8
Skróty	8
Abbreviations	8
Synteza	10
Executive summary	14
Rozdziały Chapters	
1. Procesy demograficzne	18
Demographical processes	
2. Ochrona środowiska	23
Environmental protection	
3. Rynek pracy	28
Labour market	
4. Wynagrodzenia i świadczenia społeczne	32
Wages and salaries and social security benefits	
5. Budżety gospodarstw domowych	39
Household budgets	
6. Ceny towarów i usług konsumpcyjnych	43
Prices of consumer goods and services	
7. Mieszkania	45
Dwellings	
8. Infrastruktura	51
Infrastructure	
9. Transport i telekomunikacja	54
Transport and telecommunications	
10. Baza noclegowa turystyki	56
Tourist accommodation establishments	
11. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	59
Health care and social welfare	
12. Edukacja i wychowanie	62
Education	
13. Kultura	66
Culture	
14. Bezpieczeństwo publiczne	71
Public safety	
15. Produkt krajowy brutto	73
Gross domestic product	
Uwagi ogólne	76
General notes	78

Spis wykresów

List of charts

	Str. Page
Wykres 1. Liczba kobiet na 100 mężczyzn według wieku w 2018 r.	19
Chart 1. Number of females per 100 males by age in 2018	
Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2018 r.	20
Chart 2. Working and non-working age population in 2018	
Wykres 3. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia w 2018 r.	24
Chart 3. Industrial and municipal wastewater requiring treatment in 2018	
Wykres 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według województw w 2018 r.	32
Chart 4. Average monthly gross wages and salaries by voivodships in 2018	
Wykres 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie wielkopolskim według poziomu wykształcenia i płci w październiku 2018 r.	34
Chart 5. Average monthly gross wages and salaries in Wielkopolskie Voivodship by level of education and sex in October 2018	
Wykres 6. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według wielkich grup zawodów i płci od przeciętnego wynagrodzenia w województwie wielkopolskim w październiku 2018 r.	35
Chart 6. Relative deviations of average monthly gross wages and salaries by large group of occupations of employees and sex from the average wages and salaries in Wielkopolskie Voivodship in October 2018	
Wykres 7. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto według województw w 2018 r.	37
Chart 7. Average monthly gross retirement pay and pension by voivodships in 2018	
Wykres 8. Dochód rozporządzalny i wydatki w gospodarstwach domowych według województw w 2018 r.	40
Chart 8. Available income and expenditures of households by voivodships in 2018	
Wykres 9. Struktura wydatków w gospodarstwach domowych w 2018 r.	41
Chart 9. Structure of expenditures of households in 2018	
Wykres 10. Zasoby mieszkaniowe według województw w 2018 r.	46
Chart 10. Dwelling stocks by voivodships in 2018	
Wykres 11. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje według województw w 2018 r.	47
Chart 11. Dwellings in dwelling stocks fitted with installations by voivodships in 2018	
Wykres 12. Ludność korzystająca z urządzeń komunalnych w % ogółu ludności według województw w 2018 r.	52
Chart 12. Population using municipal installations in % of total population by voivodships in 2018	
Wykres 13. Samochody osobowe na 1000 ludności według województw w 2018 r.	54
Chart 13. Passenger cars per 1000 population by voivodships in 2018	
Wykres 14. Łąca abonenckie na 1000 ludności według województw w 2018 r.	55
Chart 14. Subscriber lines per 1000 population by voivodships in 2018	
Wykres 15. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według województw w 2018 r.	58
Chart 15. Degree of exploitation of beds in tourist accommodation establishments by voivodships in 2018	
Wykres 16. Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności według województw w 2018 r.	59
Chart 16. Medical personnel per 10 thousand population by voivodships in 2018	
Wykres 17. Opieka zdrowotna według województw w 2018 r.	60
Chart 17. Health care by voivodships in 2018	
Wykres 18. Studenci uczelni (łącznie z cudzoziemcami) na 10 tys. ludności według województw	65
Chart 18. Students of higher education institutions (including foreigners) per 10 thousand population by voivodships	

	Str. Page
Wykres 19. Księgozbiór bibliotek publicznych i wypożyczenia na 1000 ludności według województw w 2018 r.	67
Chart 19. Collection of public libraries and loans per 1000 population by voivodships in 2018	
Wykres 20. Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności według województw w 2018 r.	69
Chart 20. Audience in fixed cinemas per 1000 population by voivodships in 2018	
Wykres 21. Udział województw w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r.	73
Chart 21. Share of voivodships in generation of the gross domestic product in 2017	
Wykres 22. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według województw	74
Chart 22. Gross domestic product per capita by voivodships	

Spis map

List of maps

	Str. Page
Mapa 1. Ruch naturalny ludności w 2018 r.	21
Map 1. Vital statistics in 2018	
Mapa 2. Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w 2018 r.	26
Map 2. Mixed municipal waste collected from households in 2018	
Mapa 3. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według województw w 2018 r.	27
Map 3. Legally protected areas possessing unique environmental value by voivodships in 2018	
Mapa 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw w 2018 r.	29
Map 4. Registered unemployment rate by voivodships in 2018	
Mapa 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2018 r.	30
Map 5. Registered unemployment rate in 2018	
Mapa 6. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw w 2018 r.	44
Map 6. Price index of consumer goods and services by voivodships in 2018	
Mapa 7. Mieszkania oddane do użytkowania według województw w 2018 r.	48
Map 7. Dwellings completed by voivodships in 2018	
Mapa 8. Mieszkania oddane do użytkowania	49
Map 8. Dwellings completed	
Mapa 9. Baza noclegowa turystyki w 2018 r.	57
Map 9. Tourist accommodation establishments in 2018	
Mapa 10. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2018 r.	72
Map 10. Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in 2018	

Spis tablic

List of tables

	Str. Page
Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie	80
Table 1. Major data on the voivodships	
Tablica 2. Wybrane wskaźniki w przekroju miasto-wieś	87
Table 2. Selected indices in the section of urban-rural areas	
Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r.	89
Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018	
Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r.	99
Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018	

Objaśnienie znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak (Δ)	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” “Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Skróty

Abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc thousand
mln	million million
zł PLN	złoty zloty
szt. pcs	sztuka piece
wol. vol.	wolumin volume
kg	kilogram kilogram
t	tona tonne
km	kilometr kilometre
m ²	metr kwadratowy square metre
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
l	litr litre
m ³	metr sześcienny cubic metre

Skrót (dok.) Abbreviation (cont.)	Znaczenie (dok.) Meaning (cont.)
hm ³	hektometr sześcienny cubic hectometre
kWh	kilowatogodzina kilowatt-hour
r.	rok
cd. cont.	ciąg dalszy continued
dok. cont.	dokończenie continued
nr (Nr) No.	numer number
p.proc. pp	punkt procentowy percentage point
poz.	pozycja
ust.	ustęp
Dz. U.	Dziennik Ustaw
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy
z późn. zm.	z późniejszymi zmianami
GUS	Główny Urząd Statystyczny
PKB GDP	produkt krajowy brutto gross domestic product
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Nomenclature of Territorial Units for Statistics
UE EU	Unia Europejska European Union

W publikacji zastosowano skróty nazw niektórych sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007; zestawienie tych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Synteza

W sferze zainteresowań badawczych statystyki publicznej mieści się wiele obszarów tematycznych dotyczących sytuacji społecznej ludności. Potrzeba wnikliwej analizy tej problematyki skłania do ciągłego podejmowania – na różnych płaszczyznach – prób pomiaru poziomu i oceny jakości życia społeczeństwa, których celem jest nakreślenie w miarę dokładnej charakterystyki warunków życia mieszkańców. Trudno w sposób jednoznaczny i jednocześnie wyczerpujący zdefiniować pojęcie „warunki życia”. Ze względu na wieloaspektowy charakter tego zagadnienia, przy jego opisie trzeba brać pod uwagę zarówno czynniki obiektywne mające wpływ na sytuację życiową, jak i trudne do zmierzenia czynniki subiektywne określające indywidualne odczucia ludzi, takie jak: satysfakcja z osiągniętego poziomu rozwoju czy dobrobytu materialnego, poczucie bezpieczeństwa, w tym także ekonomicznego, obawa przed zagrożeniem bezrobociem bądź ubóstwem i inne.

Podejmując po raz kolejny próbę oceny warunków życia ludności w województwie wielkopolskim, w roku 2018 wybrano do tego celu zmienne z kilkunastu obszarów tematycznych. Dokonując tego wyboru, uznano, że są to dziedziny mające wymierny wpływ na sytuację życiową i to w różnych jej aspektach, m.in. ekonomicznym, materialnym, kulturalnym, ale także bezpieczeństwa, zarówno w znaczeniu osobistym (zdrowie), społecznym (środowisko), jak też publicznym (przestępczość). Wskaźniki charakteryzujące poszczególne obszary w zestawieniu z ich odpowiednikami określonymi dla pozostałych województw pokazują, że w takim rankingu wielkopolskie plasuje się zwykle dość wysoko. Oznacza to, że pod wieloma względami sytuacja jest tu lepsza niż w innych częściach kraju, chociaż wciąż są dziedziny, w których wielkopolskie nie osiąga przeciętnego poziomu notowanego w Polsce. Warunki życia scharakteryzowane w ten sposób dziś – przy pomocy danych za rok 2018 – jutro mogą być ocenione zupełnie inaczej.

Wieloletnia obserwacja zmiennych opisujących warunki życia w województwie wielkopolskim i porównywanie ich z wielkościami dla innych województw czy danymi ogólnokrajowymi pozwala wyróżnić pewne zjawiska, a także wskazać prawidłowości i tendencje, które można ująć za pomocą następujących wniosków:

- w województwie wielkopolskim, podobnie jak w całej Polsce, postępuje proces starzenia się ludności. Od roku 2010 współczynnik starości demograficznej zwiększył się o 4,5 p.proc., w tym w ostatnim roku o 0,6 p.proc., osiągając w 2018 r. 16,3% (w kraju wzrost wyniósł 4,0 p.proc., w tym w skali roku o 0,5 p.proc.). Mediana wieku w ciągu ośmiu lat przesunęła się o 3 lata (z 36,7 do 39,7 lat), z tego w ostatnim roku o blisko 4 miesiące, ale była o ponad rok niższa niż przeciętnie w kraju (40,9 lat);
- w województwie wielkopolskim utrzymuje się przewaga urodzeń żywych nad zgonami decydująca o wielkości współczynnika przyrostu naturalnego. Chociaż współczynnik ten kształtuje się ciągle na poziomie niższym aniżeli w 2010 r. (+1,05 wobec +2,87), to nadal ma wartość dodatnią, znacznie przewyższającą średnią krajową (-0,68);
- wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji, a liczba osób przemieszczających się (przybywających i emigrujących łącznie) należy do największych w Polsce. Utrzymuje się przewaga napływu migracyjnego nad odpływem, a saldo migracji stałej, liczone na 1000 ludności, jest tu ciągle wyższe od wskaźnika krajowego (+0,37 wobec +0,09);
- pod względem emisji pyłów i gazów, a także ilości ścieków odprowadzanych bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi wielkopolskie znajduje się w niechlubnej czołówce krajowej. Osiągnięciem w działaniach prowadzonych na rzecz ochrony środowiska jest natomiast wysoki stopień redukcji pyłów (99,7%) i niemal całkowite oczyszczanie ścieków tego wymagających (99,8%);
- utrzymuje się dobra sytuacja na rynku pracy. Świadczy o tym m.in. większy od przeciętnego w kraju udział pracujących w liczbie mieszkańców (44,8% wobec 40,7%), a także wciąż najniższa stopa bezrobocia rejestrowanego (3,2%, przy średniej krajowej 5,8%);
- rośnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej, jednak nadal pozostaje mniejsze od średniej ogólnopolskiej (w 2018 r. jego kwota stanowiła 91,5% wielkości krajowej; przed

rokiem 91,9%). Lepiej są wynagradzani mężczyźni; w październiku 2018 r. ich płaca była o 9,9% wyższa od średniej w województwie i o 21,8% przewyższała przeciętne wynagrodzenie kobiet. Prawie dwie trzecie ogółu pracowników otrzymywało wynagrodzenie w kwocie nieprzekraczającej przeciętnego poziomu płac w województwie;

- świadczenia emerytalno-rentowe z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w województwie wielkopolskim są ciągle mniejsze niż przeciętnie w Polsce. Jednak wzrost kwoty świadczeń w 2018 r. (większy niż przeciętnie w kraju) skrócił dystans dzielący pod tym względem wielkopolskie od poziomu krajowego (96,7% wielkości krajowej wobec 93,2% przed rokiem). Mniejsza różnica (choć nieznacznie większa niż w 2017 r.) dzieli kwoty przeciętnych rent i emerytur wypłacanych rolnikom indywidualnym w województwie i w kraju (98,3% średniej ogólnopolskiej; przed rokiem 98,4%);
- w ramach rządowego programu Rodzina 500+ świadczenia wychowawcze w województwie wielkopolskim w 2018 r. otrzymywało miesięcznie blisko 240 tys. rodzin. Rodziny wielodzietne dodatkowe wsparcie uzyskiwały w ramach Karty Dużej Rodziny, którą posiadała tu 44,1 tys. rodzin;
- wolniejszy niż w kraju wzrost przeciętnego dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim spowodował ponowny wzrost dystansu do średniej ogólnopolskiej (w 2018 r. kwota dochodu rozporządzalnego w wielkopolskim stanowiła 96,3% wielkości krajowej, podczas gdy rok wcześniej przewyższała ją o 0,5%). W przypadku przeciętnych wydatków gospodarstw domowych odległość dzieląca wielkość wojewódzką od krajowej ciągle pozostaje stosunkowo duża (w 2018 r. wydatki stanowiły tu 88,6% wielkości krajowej; przed rokiem 89,4%);
- obserwowana przez ostatnie lata tendencja spadkowa zasięgu ubóstwa ekonomicznego, szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych, w 2018 r. wyraźnie zahamowała. Podobnie jak w kraju, w wielkopolskim odnotowano wzrost wskaźników określających zasięg ubóstwa materialnego (w odniesieniu do minimum egzystencji, do relatywnej granicy ubóstwa oraz granicy „ustawowej”). Poziom zagrożenia ubóstwem jest tu ciągle wyższy niż przeciętnie w Polsce;
- we wszystkich województwach, podobnie jak przed rokiem, odnotowano wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. W wielkopolskim wskaźnik osiągnął poziom wyższy niż przeciętnie w kraju (101,8 wobec 101,6 przeciętnie w Polsce). Największy wpływ na jego poziom miał wzrost cen żywności i napojów bezalkoholowych, a także towarów i usług związanych z transportem;
- poprawiają się warunki mieszkaniowe ludności województwa wielkopolskiego (rośnie liczba mieszkań, większa jest także przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na osobę, zmniejsza się zaludnienie mieszkań i coraz lepsze jest ich wyposażenie w podstawowe instalacje), jednak potrzeby w tym zakresie są nadal znaczne. Mimo że pod względem liczby nowo budowanych mieszkań, także w relacji do liczby mieszkańców (5,7 mieszkań na 1000 ludności wobec 4,8 w kraju), wielkopolskie plasuje się w czołówce województw, to wskaźnik odnoszący wielkość zasobów mieszkaniowych do liczby ludności od lat lokuje ten region na przedostatnim miejscu w kraju przed podkarpackim;
- rozwija się sieć wodociągowa i kanalizacyjna, z której korzysta coraz więcej mieszkańców województwa wielkopolskiego, także na wsi. Odsetek korzystających z sieci wodociągowej należy do największych w kraju (96,6%, przy średniej ogólnopolskiej 92,1%). W porównaniu z 2017 r. odnotowano wzrost zużycia wody, także w przeliczeniu na mieszkańca. Średnie zużycie wody w wielkopolskim jest nadal większe niż przeciętnie w Polsce. Większy wzrost zużycia obserwowano na wsi;
- rozwój infrastruktury gazowej województwa wielkopolskiego jest zbliżony do krajowego (roczny przyrost długości sieci w 2018 r. wyniósł 1,3% wobec 1,4% przeciętnie w Polsce). Rośnie liczba odbiorców gazu sieciowego i jego zużycie, ale wzrost obserwuje się przede wszystkim na wsi (o 6,6% i o 3,5%, podczas gdy w miastach zanotowano odpowiednio wzrost o 0,8% i spadek o 1,9%). Maleje natomiast zużycie gazu w przeliczeniu na odbiorcę (w stosunku do 2017 r. spadek wyniósł 2,6% w miastach i 2,9% na wsi). Pomimo spadku, wskaźnik zużycia gazu w wielkopolskim wciąż pozostaje najwyższy w kraju;
- utrzymuje się tendencja wzrostowa liczby zarejestrowanych samochodów osobowych. Pod względem liczby samochodów, w odniesieniu do liczby mieszkańców, wielkopolskie od lat znajduje się

w czołówce województw (w 2018 r. wskaźnik samochodów liczony na 1000 ludności wyniósł tu 671 wobec 610 w kraju);

- wykorzystanie bazy noclegowej turystyki w wielkopolskim jest ciągle mniejsze od możliwości w tym zakresie. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (w 2018 r. 30,7% wobec 40,1% w kraju), choć nieco wyższy aniżeli w poprzednich latach, na liście województw nadal lokuje ten region na jednej z niższych pozycji (przed podlaskim i lubuskim). Nieznaczna poprawa sytuacji wynika ze wzrostu liczby turystów, również z zagranicy;
- wskaźniki z zakresu ochrony zdrowia w województwie wielkopolskim na ogół prezentują się gorzej od średnich krajowych. Dostępność kadry medycznej (liczona na 10 tys. ludności) w przypadku lekarzy, lekarzy dentyistów i pielęgniarek jest tu najmniejsza w Polsce. Obłożenie łóżek w szpitalach ogólnych jest większe od średniej i należy do największych w kraju (232 osoby na 1 łóżko wobec 211 w kraju). W wielkopolskim rejestruje się mniej niż przeciętnie w kraju porad lekarskich i stomatologicznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (7,5 dla porad lekarskich i 0,7 dla stomatologicznych; w kraju odpowiednio 7,6 i 0,9). Lepiej kształtują się tu natomiast wskaźniki dotyczące dostępu do ambulatoryjnych podmiotów opieki zdrowotnej (1363 osoby na 1 podmiot, przy średniej ogólnopolskiej 1439) oraz aptek ogólnodostępnych (2655 osób na 1 aptekę wobec 2978 w kraju);
- rozwija się stacjonarna pomoc społeczna, jednak zarówno liczba miejsc, jak i mieszkańców tych placówek (odnoszona do liczby ludności ogółem) wciąż utrzymuje się na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju (na 10 tys. ludności w wielkopolskim 26,4 miejsc i 25,1 mieszkańców; w kraju odpowiednio 30,9 i 29,4). Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, jak i kwota udzielonych świadczeń należą do największych w kraju (3. miejsce). Natomiast odniesienie liczby beneficjentów do liczby mieszkańców województwa wskazuje, że ze świadczeń pomocy społecznej korzysta się tu rzadziej niż przeciętnie w Polsce (w 2018 r. 303 osoby na 10 tys. ludności wobec 340 w kraju);
- obserwuje się rozwój instytucji wspierających rodziców w dziennej opiece nad małymi dziećmi. Rośnie liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych oraz w placówkach wychowania przedszkolnego (głównie w przedszkolach). Zwiększa się także poziom zainteresowania taką opieką, mierzony relacją liczby dzieci korzystających z tych placówek do ogólnej liczby dzieci w odpowiednich grupach wieku. W 2018 r. w wielkopolskim na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w żłobkach i klubach dziecięcych przebywało średnio 103 dzieci wobec 84 przed rokiem. W przypadku placówek wychowania przedszkolnego wskaźnik dla dzieci w wieku 3–6 lat wyniósł 917 wobec 888 w 2017 r. (w kraju odpowiednio: 105 dzieci wobec 86 – dla żłobków oraz 895 wobec 864 – dla placówek wychowania przedszkolnego);
- w większości typów szkół (wyłączając szkoły specjalne) wskaźnik uczniów przypadających na 1 placówkę szkolną w województwie wielkopolskim kształtuje się wyżej niż przeciętnie w kraju. W 2018 r. do tej grupy dołączyły szkoły policealne, gdzie dotąd obsada uczniów na 1 szkołę była mniejsza niż średnio w Polsce;
- utrzymuje się obserwowany od lat spadek ogólnej liczby studentów. W wielkopolskim proces ten postępuje jednak wolniej niż w kraju (w latach 2010–2018 liczba studentów studiujących na wielkopolskich uczelniach zmniejszała się rocznie średnio o 4,0%, a w kraju o 4,9%), chociaż spadek odnotowany w ostatnim roku był tu większy niż przeciętnie w Polsce (o 5,1% wobec 4,8%). Zwiększa się liczba studiujących cudzoziemców (w stosunku do 2017 r. wzrost o 9,9%). Prawie połowa z nich pochodzi z Ukrainy;
- pod względem poziomu czytelnictwa wielkopolskie nadal utrzymuje wysoką pozycję w kraju. W 2018 r. wskaźnik wypożyczeń liczony w relacji do liczby ludności lokował województwo na 3. miejscu w kraju (tak samo jak w poprzednim roku), a odnoszony do liczby czytelników – na miejscu 2. (spadek o jedną pozycję). Niższą lokatę (9., podobnie jak w 2017 r.) zajmowało wielkopolskie pod względem wielkości księgozbioru (na 1000 ludności);
- w przeciwieństwie do tendencji ogólnokrajowej w wielkopolskim odnotowano spadek zainteresowania ofertą teatralną (w 2018 r. odbyło się tu mniej przedstawień niż przed rokiem, mniejsza była

też liczba widzów). Pod względem wskaźnika frekwencji na przedstawieniach (liczonego na 1000 ludności) wielkopolskie zajęło dopiero 13. miejsce w kraju, tj. o dwie pozycje niżej niż w 2017 r.;

- na stosunkowo wysokim poziomie w województwie wielkopolskim utrzymuje się zainteresowanie ofertą kinową (więcej niż przed rokiem seansów kinowych i wzrost liczby widzów). Pod względem frekwencji w kinach (wyrażonej liczbą widzów na 1000 ludności), większej od średniej ogólnopolskiej, wielkopolskie awansowało w ciągu roku o jedną pozycję, zajmując wśród pozostałych województw 3. lokatę;
- w 2018 r. odnotowano wzrost liczby przestępstw stwierdzonych przez Policję (o 4,3% więcej niż przed rokiem, przy wzroście w kraju o 1,9%). Przeważały wśród nich przestępstwa o charakterze kryminalnym (62,5% wobec 64,0% średnio w Polsce). Pod względem wykrywalności sprawców przestępstw wielkopolskie, ze wskaźnikiem wyższym od krajowego (76,9% wobec 73,4%), wśród województw plasuje się na 6. pozycji (podobnie jak w poprzednim roku);
- wielkopolskie od lat należy do grupy województw mających znaczący wpływ na generowanie produktu krajowego brutto (w 2017 r. 9,9% wielkości ogólnopolskiej). Duży udział ma również w procesie tworzenia wartości dodanej brutto (WDB) poszczególnych grup rodzajów działalności (14,3% WDB rolnictwa, 11,0% – przemysłu, 10,2% – handlu, transportu, zakwaterowania i gastronomii oraz informacji i komunikacji, 9,6% – budownictwa, 8,7% – pozostałych usług i 8,0% – działalności finansowej i ubezpieczeniowej). Wielkopolskie znajduje się w nielicznej grupie województw, w których PKB na 1 mieszkańca przekracza przeciętny poziom tego wskaźnika w Polsce (o 9,1%);
- zwiększają się nominalne dochody brutto (pierwotne i do dyspozycji) sektora gospodarstw domowych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa wielkopolskiego są one ciągle większe od przeciętnych w kraju (dochody pierwotne o 8,1%, a dochody do dyspozycji o 5,3%) i lokują je odpowiednio na 2. i 3. miejscu w Polsce.

Zestawione wyżej charakterystyki to zaledwie część długiej listy czynników mających wpływ na jakość życia ludności. Opis elementów wybranych w tegorocznym opracowaniu poświęconym problematyce warunków życia wskazuje, że biorąc pod uwagę czynniki obiektywne, sytuacja w województwie wielkopolskim w 2018 r. wygląda dość dobrze. Jakakolwiek jednak byłaby jej ocena, otwarta pozostaje kwestia na ile wyniki badań i efekt porównań międzywojewódzkich pokrywają się z subiektywnym postrzeganiem jakości życia przez samych Wielkopolan i jak ten statystyczny obraz przekłada się na indywidualne odczucia mieszkańców zróżnicowanego przecież wewnątrz województwa.

Executive summary

Surveys conducted for the purpose of official statistics provide information about various aspects of the social situation of the population. Because this area needs to be analysed in detail, statisticians continue their attempts to measure the standard of living and the quality of life of the population in an effort to provide an accurate description of the living conditions. It is difficult to propose an unequivocal and exhaustive definition of the concept of "living conditions". Because of its multi-faceted nature, any description of this concept has to take into account not only objective factors affecting people's life situation but also subjective ones, which determine their personal feelings and are difficult to measure, such as satisfaction with their level of wellbeing and material living conditions, sense of safety and economic security, the threat of unemployment or poverty, etc.

In an effort to provide another assessment of the living conditions of the population of Wielkopolskie Voivodship, a number of variables were selected that characterize several thematic areas in 2018. The selection was motivated by the belief that these areas have a measurable impact on various dimensions of the living conditions (economic, material, cultural) and on the sense of security in the personal (health), social (environment) and public (crime) sphere. A comparison of indicators characterizing each area with corresponding values for other voivodships reveals that Wielkopolskie Voivodship usually ranks quite high. This means that in many respects the socio-economic situation in the voivodship is better than in other parts of the country, though there are areas where it falls below the national average. The current living conditions, as represented by data for 2018, may change in the future.

Based on years of surveying the development of living conditions in Wielkopolskie Voivodship and comparisons with national and regional indicators, it is possible to identify certain phenomena, patterns and trends, which can be summarised in the following conclusions:

- Wielkopolskie, like the rest of Poland, is experiencing the growing rate of population aging. Since 2010, the proportion of population aged 65 and over has increased by 4.5 p.p., and in 2018 alone by 0.5 p.p., reaching the level of 16.3% (compared to an overall increase of 4.0 p.p. for the whole country, up by 0.5 p.p. from the previous year). Over the eight-year period median age grew by over 2.5 years (from 36.7 to 39.7 years) – up by nearly 4 months in the last year – but was still over 1 year lower than the national median age of 40.9 years;
- the number of live births in the voivodship still exceeds the number of deaths, which is equivalent to a positive rate of natural increase. Although the current rate is still lower than in 2010 (+1.05 compared to 2.87), it is still considerably higher than the national average (-0.68);
- Wielkopolskie is a voivodship with a relatively high level of migration, and the number of people relocating (arriving and leaving) is among the highest in Poland. The migration inflow exceeds the migration outflow, while the permanent migration balance per 1000 people is still higher than the national average (+0.37 vs. +0.09);
- as regards gas and particulate emissions, as well as the amount of sewage discharged directly to surface waters or the ground, the voivodship, unfortunately, ranks among the worst polluters in Poland. However, environmental protection measures have enabled a very effective reduction in the level of particulate emissions (99.7%), and almost complete treatment of waste water and sewage (99.8%);
- the labour market situation continues to perform relatively well. This is reflected, among other things, by the higher than average employment in the national economy as a percentage of the population (44.8% vs. 40.7%), as well as the lowest rate of registered unemployment (3.2%, compared to the national average of 5.8%);
- the average monthly wage in the national economy is on the rise in Wielkopolskie, it is still below the national average (91.5% of the national average in 2018, and 91.9% in 2017). Men tend to be better paid than women: in October 2018 their wages were 9% higher than the average in the voivodship and 21.8% higher than the average woman's wage. Nearly two thirds of all employees received wages below the average level in the voivodship;

- the amount of pension and benefits paid out from the non-agricultural system of social insurance in the voivodship remains below the national average. However, the rise recorded in 2018 (higher than the national average increase) decreased the existing gap (96.7% of the national average in 2018, compared to 93.2% in 2017). There was a smaller gap (though slightly bigger than in 2017) between the amount of benefits paid out to individual farmers in the voivodship and in Poland (98.3% of the national average, compared to 98.4% in 2017);
- in 2018 child-support benefits under the Family 500+ programme were paid out to nearly 240,000 families. Additional support for multi-child families was provided under the Large Family Card programme, which was used by 44.1 thousand families;
- because the average disposable household income in Wielkopolskie grew at a slower rate than the national average, the gap between the two values increased again (in 2018 the average disposable household income in Wielkopolskie was 96.3% of the national figure, in contrast to 2017, when it was 0.5 p.p. higher). As regards average household expenditure, the difference between the indicator for the voivodship and national average, remained relatively large (88.6% of the national average in 2018, down from 89.4% in 2017);
- the falling trend in the at-risk-of-poverty rate, observed in recent years and estimated on the basis of household expenditures, came to a halt in 2018. Like in the rest of the country, Wielkopolskie saw a rise in poverty indicators of (measured in relation to the absolute, relative and official poverty threshold). The at-risk-of-poverty rate in Wielkopolskie remains higher than the national average;
- like a year earlier, in 2018 all the voivodships recorded a rise in prices of consumer goods and services. The consumer price index in Wielkopolskie (101.8) exceeded the national average (101.6). Its level was mostly affected by the growing prices of food and non-alcoholic beverages as well as transportation-related goods and services associated;
- 2018 saw an improvement in housing conditions of Wielkopolskie inhabitants, as evidenced by a higher number of dwellings completed, higher average usable floor area per person, lower number of persons per dwelling and a growing number of dwellings equipped with basic amenities), but the housing needs are still not fully satisfied. Despite being among the top voivodships in terms of the number of new dwellings completed, also in relation to the population (5.7 per 1000 people compared to the national average of 4.8), Wielkopolskie is still ranked as the second worst in terms of the number of dwellings per 1000 population, only ahead of Podkarpackie;
- the water supply and sewerage network continues to expand, reaching more and more inhabitants of Wielkopolskie, also in rural areas. The percentage of people using the water supply network is the highest in Poland (96.6% compared to the national average of 92.1%). Compared to 2017, the level of water consumption increased, also when measured per person. The average water consumption remained higher than the national average, the growth in water consumption was bigger in rural areas;
- the gas network is growing at a rate similar to the national average (in 2018 the length of the network grew by 1.3%, compared to the national average growth of 1.4%). Both the number of gas customers and the level of gas consumption are on the rise, but the growth is mostly observed in rural areas (by 6.6% and 3.5% respectively, compared to a rise by 0.8% and a fall by 1.9% in towns and cities). Gas consumption per customer is declining (in comparison with 2017, it fell by 2.6 in towns and by 2.9% in rural areas). Despite this falling trend, the indicator remains the highest in Poland.
- the number of registered cars continues to rise. In terms of the number of cars per capita, Wielkopolskie has occupied the first rank for years (in 2018 the number of cars per 1000 population was 671, compared to the national average of 610).
- the use of tourist accommodation facilities in Wielkopolskie remains lower than the available capacity. The occupancy rate of bed-places in hotels and similar establishments (in 2018, 30.7% vs. the national average of 40,1%), though slightly higher than in the previous years, is still the third lowest in

Poland (only ahead of that recorded in Podlaskie and Lubuskie). The small improvement is due to the growth in the number of tourists, including foreign tourists;

- indicators measuring the level of health care in Wielkopolskie are generally below average values for Poland. The availability of medical staff (per 10 000 population), in the case of doctors, dentists and nurses, is the lowest in Poland. The bed occupancy rate in general hospitals is higher than the national average and is among the highest in the country (232 patients per 1 bed, compared to the national average of 211). There were fewer consultations with doctors and dentists per 1 person in Wielkopolskie than the national average (7.5 for doctors' consultations, 0.7 for dental consultations; the national average: 7.6 and 0.9 respectively). The situation looks better in terms of outpatient care service centres (1363 persons per 1 unit, compared to the national average of 1439) and community pharmacies (2655 persons per one pharmacy, compared to the national average of 2978);
- while stationary social assistance in the voivodship keeps developing, its level, measured in terms of the number of places and residents of such centres (in relation to the total population) is still below the national average (26.4 places and 25.1 residents per 10,000 population, compared to the national average of 30.9 and 29.4 respectively). The number of people claiming social assistance benefits and the amount of benefits paid out are among the highest in Poland (3rd biggest). However, the number of beneficiaries of social welfare programmes in relation to the population is lower than the national average (in 2018, 303 persons per 10,000 population, compared to the national average of 340);
- there is a positive trend as regards institutions providing childcare services. The number of places available in pre-school education is on the rise (mainly in nursery schools). There is also a growing demand for this kind of care, measured by the ratio of the number of children attending such centres to the total number of children in corresponding age groups. In 2018, an average of 103 per 1000 children under the age of 3 attended nurseries and other childcare centres (compared to 84 in 2017). The attendance indicator for pre-school children aged 3–6 was equal to 917, compared to 888 in 2017 (the corresponding figures for Poland: 105 children vs 86 in 2017 – for nurseries, and 895 children vs 864 in 2017 – for pre-school education centres);
- in most types of schools (excluding special schools) the number of pupils per 1 school in Wielkopolskie was higher than the national average. In 2018, this group came to include post-secondary schools, where the average number of pupils per school had so far been lower than the national average;
- the decline in the general number of students, observed in recent years, continues. In Wielkopolskie, this decline is taking place at a slower rate than in the country as a whole (in the period 2010–2018, the number of tertiary education students in the voivodship decreased by 4.0%, compared to the national average of 4.9%), although the decrease in the last year was bigger than the national average (by 5.1% compared to 4.8%). In contrast, the number of foreign students is increasing (up by 9.9% compared to 2017), almost half of them from Ukraine;
- the level of readership is still among the highest in Poland. In 2018 the voivodship ranked 3rd in terms of the number of public library loans in relation to the population (like in 2017), and 2nd in terms of the number of library members (down by one place). Like in 2017, the voivodship ranked 9th in terms of collection size (per 1000 population);
- in contrast to the national trend, the interest in theatrical performances declined (as evidenced by a smaller number of performances and spectators). In terms of theatre attendance per 1000 population Wielkopolskie was ranked 13th (down 2 places compared to 2017);
- there is a relatively high interest in cinema films (a larger number of screenings and a rise in cinema audience). In terms of cinema audiences (per 1000 population), which exceeds the national average, the voivodship once again moved one place up in the ranking, reaching the 3rd place;
- the number of offences registered by the police increased in 2018 (4.3% more than in 2017, compared to a rise of 1.9% for the whole country). Most of them are criminal offences (62.5%, compared

to the national average of 64.0%). The crime detection rate in Wielkopolskie is higher than the national average (76.9% vs the national average of 73.4%), which puts the voivodship at 6th place in the country (same as in 2017);

- for years Wielkopolskie has been in the group of voivodships generating considerable contributions to the Gross Domestic Product (9.9% of total GDP in 2017). Wielkopolskie is also a big contributor in terms of Gross Value Added (GVA) in different categories of economic activity (14.3% of total GVA in agriculture, 11.0% in manufacturing, 10.2% in trade, transportation, accommodation and catering, information and communication, 9.6% in construction, 8.7% in other services, 8.0% in financial and insurance services). Wielkopolskie is one of the few voivodships where GDP per capita exceeds the national average (by 9.1% in Wielkopolskie);
- nominal gross household income (primary and disposable) in Wielkopolskie is on the rise. Ranked in terms of gross household income per capita, which is higher than the national average (primary income by 8.1%, disposable income by 5.3%) Wielkopolskie ranks 2nd and 3rd respectively.

The above characteristics are just part of a long list of factors that influence the quality of life. Taking into account the description of the thematic areas representing the current level of living conditions in Wielkopolskie, the socio-economic situation in 2018 can be objectively assessed as generally positive. Nonetheless, it is difficult to determine to what extent these statistics and comparisons with other voivodships are consistent with the perceived quality of life experienced by inhabitants of Wielkopolskie and how compatible this statistical picture is with individual perceptions of inhabitants living in different parts of voivodship, which has its share of internal variation.

Rozdział 1

Chapter 1

Procesy demograficzne

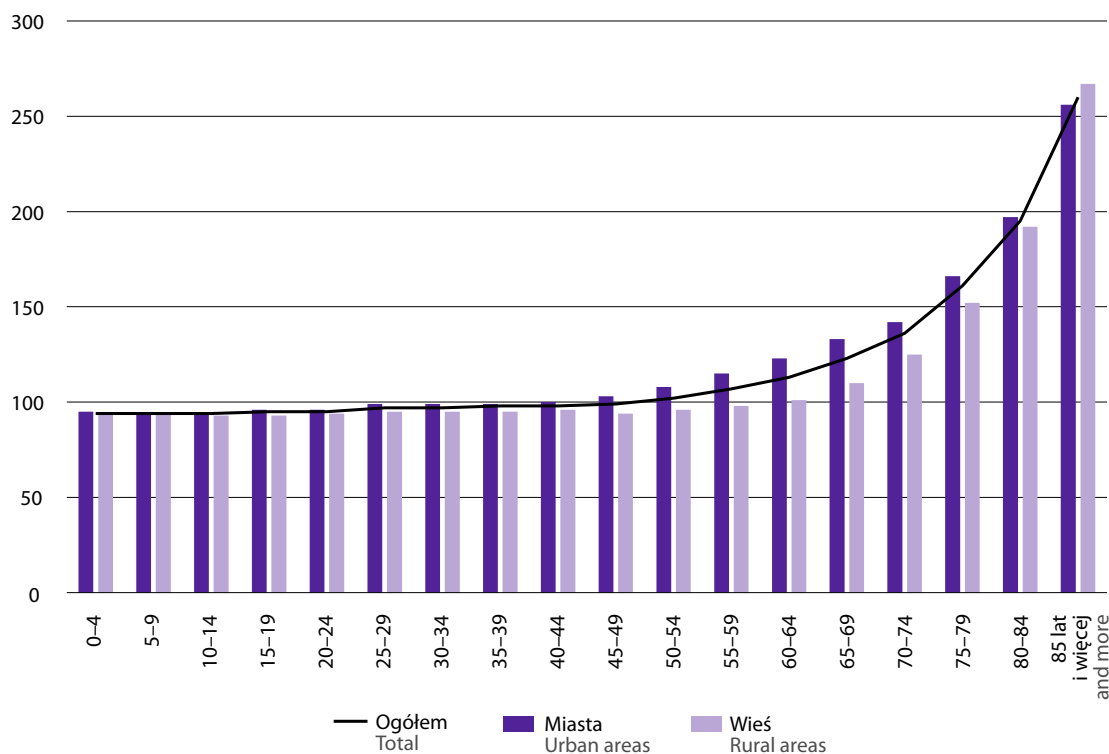
Demographical processes

W końcu grudnia 2018 r. liczba ludności w województwie wielkopolskim wynosiła 3494,0 tys. i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się o 4,8 tys. osób, tj. o 0,1%. Pod względem liczby mieszkańców wielkopolskie (z udziałem 9,1%) zajmowało 3. miejsce w kraju po województwach mazowieckim (14,1%) i śląskim (11,8%), a biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia (117 osób na 1 km², przy średniej w kraju 123 osoby), plasowało się w środkowej części listy województw (8. miejsce). Najwyższą wartość wskaźnika gęstości zaludnienia odnotowano w Poznaniu (2048 osób na 1 km²), a najniższą w powiecie złotowskim (42 osoby). Ludność miejska stanowiła 54,3% ogółu mieszkańców województwa, tj. o 0,3 p.proc. mniej niż przed rokiem i o 5,8 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju (60,1%).

Wśród mieszkańców wielkopolskiego nieznacznie przeważały kobiety (51,3% wobec 51,6% w kraju), a współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn, wyniósł tu 105,5, tak jak przed rokiem, a nieco mniej niż przeciętnie w Polsce (106,7). Większą przewagę liczebną kobiet obserwuje się w miastach, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 110,2 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan bliski równowadze płci (100,3). Największe wartości współczynnik feminizacji osiągnął w miastach na prawach powiatu; w Kaliszu na 100 mężczyzn przypadało 115,0 kobiet, w Poznaniu – 114,4, w Koninie – 111,3, a w Lesznie – 108,6. Najbardziej wyrównane pod względem proporcji płci były powiaty leszczyński i grodziski, gdzie na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 100,4 i 100,9 kobiet. Niezależnie od miejsca zamieszkania przewaga liczebna jednej płci nad drugą zmienia się wraz z wiekiem. W 2018 r., w kolejnych rocznikach aż do 48 roku życia łącznie, więcej było mężczyzn niż kobiet, a współczynnik feminizacji dla całego przedziału 0–48 lat wyniósł 96,3. Na wsi przewaga liczebna mężczyzn utrzymywała się dłużej niż w miastach (na wsi bezwzględna przewagę obserwowano do 59 roku życia, podczas gdy w miastach do 27 roku życia). Zdecydowaną dominację liczebną kobiet obserwuje się w starszych grupach wiekowych. W przedziale 65 lat i więcej w 2018 r. na 100 mężczyzn przypadało blisko 150 kobiet, a w wieku 80 lat i więcej przewaga kobiet była ponad dwukrotna.

Wykres 1. Liczba kobiet na 100 mężczyzn według wieku w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 1. Number of females per 100 males by age in 2018
As of 31st December

Średnia długość życia mężczyzn w województwie wielkopolskim w 2018 r. wynosiła 74 lata, nieco mniej niż w poprzednim roku (74,06), ale więcej niż przeciętnie w kraju (73,85). Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet było o ponad 7 lat dłuższe niż mężczyzn i wyniosło ponad 81 lat (81,33 wobec 81,58 w 2017 r. i 81,68 w kraju).

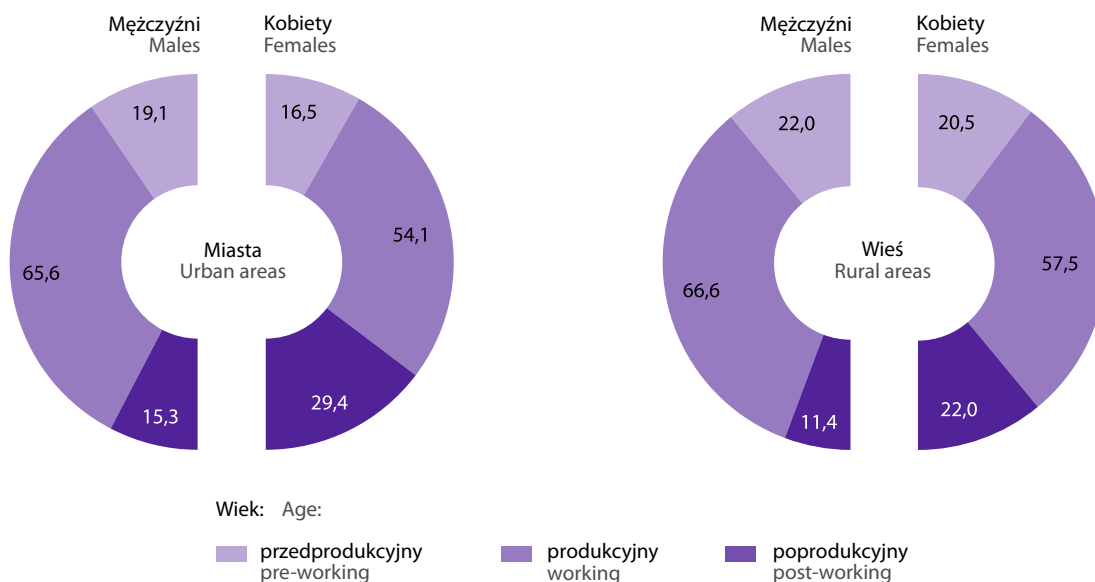
Obserwacja zmian w strukturze ludności według biologicznych grup wieku potwierdza postępowanie procesu starzenia się mieszkańców województwa. Udział ludności z przedziału wiekowego 0–14 lat w ciągu roku zwiększył się o 0,1 p.proc. (do 16,4%), ale jednocześnie o 0,6 p.proc. wzrósł udział ludności w wieku 65 lat i więcej, określanej jako współczynnik starości demograficznej (do 16,3%), natomiast o podobną wielkość zmniejszył się odsetek ludności w wieku 15–64 lata (do 67,3%). Mediana wieku, wyznaczająca granicę, którą połowa populacji już osiągnęła, a druga połowa jeszcze nie przekroczyła, przesunęła się z 39,4 lat w 2017 r. do 39,7 lat w 2018 r., ale była o ponad rok niższa niż przeciętnie w kraju (40,9 lat; w 2017 r. 40,6). Kobiety w wielkopolskim były średnio o prawie 3 lata starsze od mężczyzn (w 2018 r. wiek środkowy kobiet wyniósł 41,2 lat, a mężczyzn 38,3 lat); wyższa mediana wieku charakteryzowała też mieszkańców miast (41,3 lat wobec 37,8 lat na wsi).

W 2018 r. odnotowano dalsze przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Wprawdzie w stosunku do poprzedniego roku nie zmienił się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat) – 19,3%, ale w grupie ludności produkcyjnej (kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni 18–64 lata) odnotowano jego spadek o 0,6 p.proc. – do 60,7%, natomiast wśród ludności w wieku poprodukcyjnym (kobiety w wieku 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej) – wzrost o 0,5 p.proc. do 19,9%. Takie zmiany w strukturze ludności spowodowały zwiększenie współczynnika obciążenia demograficznego, określającego liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2018 r. w wielkopolskim współczynnik ten wyniósł 64,7 (wobec 63,1

w poprzednim roku) i kształtował się o 0,4 p.proc. niżej niż przeciętnie w kraju (65,1). Podobnie jak przed rokiem, największe „obciążenie” osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym odnotowano w Kaliszu (gdzie współczynnik wyniósł 72,4 wobec 70,6 w 2017 r.) i Poznaniu (70,3 wobec 68,1), natomiast najmniejsze – w powiatach konińskim (58,1 wobec 57,2) i złotowskim (60,7 wobec 59,5).

Wykres 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Working and non-working age population in 2018 As of 31st December

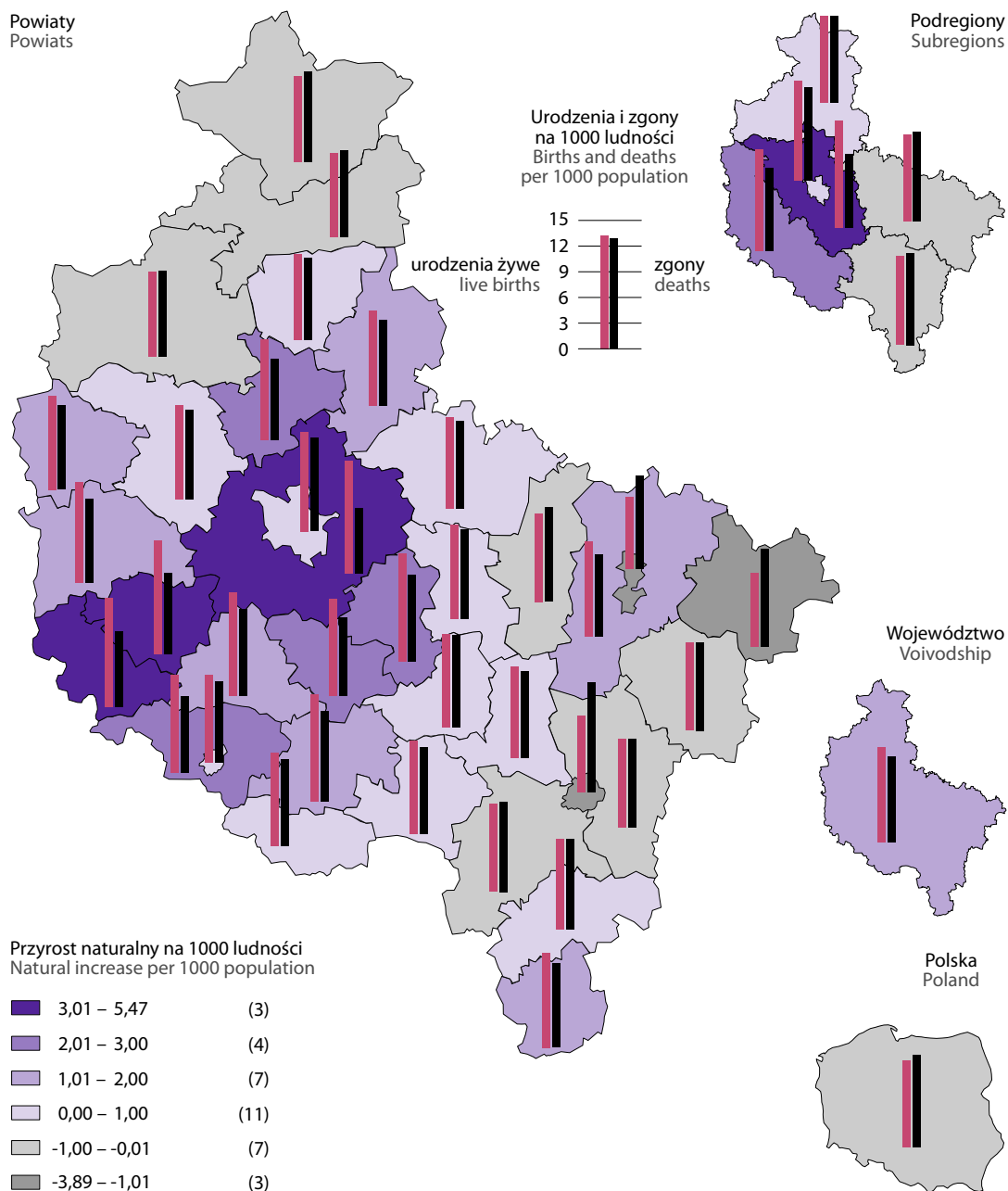

Na stan i strukturę ludności duży wpływ mają zjawiska demograficzne określane jako ruch naturalny. W 2018 r. w województwie wielkopolskim zarejestrowano 38,8 tys. urodzeń żywych (o 4,1% mniej niż przed rokiem) oraz 35,1 tys. zgonów (o 5,6% więcej niż w 2017 r.). Zmiany demograficzne odzwierciedlają również wskaźniki liczone na 1000 ludności. Współczynnik urodzeń żywych, który w 2017 r. wynosił 11,61, w 2018 r. zmniejszył się do 11,11 (w kraju spadek z 10,46 do 10,11). Współczynnik zgonów wzrósł w tym czasie z 9,54 do 10,06 (w kraju z 10,48 do 10,78), a współczynnik zgonów niemowląt (liczony na 1000 urodzeń żywych) zwiększył się z 3,86 do 4,07 (w kraju spadek z 3,99 do 3,85).

Wobec większego wzrostu liczby zgonów niż urodzeń, w 2018 r. przyrost naturalny w wielkopolskim był o połowę mniejszy niż przed rokiem, a współczynnik liczony na 1000 ludności wyniósł +1,05 wobec +2,06 w 2017 r. Na wsi współczynnik przyrostu naturalnego w ciągu roku obniżył się z +3,40 do +2,43, a w miastach przyjął wartość ujemną (-0,11 wobec +0,95 w 2017 r.). Pomimo spadku wartości, wskaźnik przyrostu naturalnego w wielkopolskim nadal należał do najwyższych w kraju i lokował ten region na 3. miejscu za województwami pomorskim (+1,76) i małopolskim (+1,59). Wartość współczynnika dla Polski pozostała ujemna i wyniosła -0,68 (wobec -0,02 w 2017 r.).

Poziom współczynników demograficznych nie jest jednakowy na obszarze całego województwa. W większości powiatów odnotowano dodatni przyrost naturalny. W przeliczeniu na 1000 ludności największy przyrost zanotowano w powiatach: poznańskim (+5,47 wobec +6,87 w 2017 r.), wolsztyńskim (+3,89 wobec +2,93) i grodziskim (+3,79 wobec +4,87). Ujemne wartości współczynnika przyrostu naturalnego przyjął w 10 powiatach (przed rokiem w 4). Po raz kolejny liczba zgonów najbardziej przewyższyła liczbę zarejestrowanych urodzeń żywych w Kaliszu (gdzie współczynnik wyniósł -3,89 wobec -3,46 w 2017 r.). Przewaga zgonów nad urodzeniami wystąpiła ponadto w powiecie kolskim (-2,75 wobec -1,22), w Koninie (-2,51 wobec -1,28) oraz w powiatach: słupeckim (-0,71 wobec -0,12), złotowskim (-0,53 wobec +1,26), pilskim (-0,29 wobec +0,97), ostrowskim (-0,28 wobec +1,50), czarnkowsko-trzcianeckim (-0,16 wobec +0,48), tureckim (-0,05 wobec +0,91) i kaliskim (-0,01 wobec +1,48).

Mapa 1. Ruch naturalny ludności w 2018 r.
Map 1. Vital statistics in 2018

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

Miarą wykorzystywaną w analizach dotyczących urodzeń jest płodność kobiet, mierzona współczynnikiem płodności, wyrażającym stosunek liczby urodzeń żywych do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym. W ciągu roku w województwie wielkopolskim współczynnik płodności obniżył się z 48,15 w 2017 r. do 46,42 w 2018 r. Większy spadek wartości współczynnika obserwowano na wsi (o 2,18 do 47,80 wobec 1,34 do 45,22 w miastach). W kraju współczynnik płodności kształtował się na poziomie 42,97 wobec 44,19 w 2017 r. Spadek wartości współczynnika odnotowano w 26 spośród 35 powiatów, w tym największy w śremskim (z 54,03 do 47,41), natomiast największy wzrost w słupeckim (z 39,89 do 43,50). Najwyższe wartości współczynnika płodności przyjął w powiatach: grodziskim (54,62; w stosunku do 2017 r. spadek o 2,07), gostyńskim (53,24; spadek o 0,69), wolsztyńskim (53,08; wzrost o 3,11), średzkim (52,82; spadek o 1,95), poznańskim (51,90; spadek o 2,80) i kościańskim (50,98; wzrost o 1,89), natomiast najniższe – w kolskim (37,14; spadek o 3,21), Koninie (37,18; wzrost o 1,14) i Kaliszu (39,31; wzrost o 1,83).

Współczynnik dzietności w wielkopolskim w 2018 r. wyniósł 1,552 wobec 1,579 przed rokiem (w kraju 1,435 wobec 1,453). Wyższym poziomem współczynnika charakteryzowały się obszary wiejskie (1,603 wobec 1,501 w miastach; w kraju 1,452 wobec 1,416). W ujęciu powiatowym najwyższą wartość miernik ten przyjął w: poznańskim (1,774 wobec 1,815 w 2017 r.), wolsztyńskim (1,764 wobec 1,632) oraz grodziskim (1,741 wobec 1,792), natomiast najniżej kształtował się w powiecie kolskim (1,258 wobec 1,363) i Koninie (1,301 wobec 1,248). W żadnym powiecie współczynnik dzietności nie zbliżył się do poziomu zapewniającego stabilność demograficzną (2,10–2,15).

Wielkopolskie jest województwem o stosunkowo dużym natężeniu migracji. W 2018 r. odpływ w ruchu wewnętrznym dotyczył tu 44,7 tys. osób, natomiast napływ migracyjny objął 45,8 tys. osób. Większą liczebność migrantów (przybywających i emigrujących łącznie) zanotowano jedynie w województwach mazowieckim i śląskim. Najwięcej przemieszczeń migracyjnych (ponad 80%) dokonuje się w ramach województwa zamieszkania. Podobnie jak w poprzednich latach, dla opuszczających wielkopolskie w 2018 r. cel migracyjny najczęściej stanowiły województwa: dolnośląskie, mazowieckie i kujawsko-pomorskie. Do wielkopolskiego migrowali natomiast przede wszystkim mieszkańcy: kujawsko-pomorskiego, zachodniopomorskiego, dolnośląskiego i lubuskiego. W miastach napływ migracyjny objął 19,3 tys., a na wsi 26,5 tys. osób. Odpływ migracyjny w miastach dotyczył 25,6 tys. osób, z których 16,8 tys. wyprowadziło się na wieś. Ze wsi wymeldowało się w tym czasie 19,1 tys. osób, a 10,5 tys. spośród nich przeniosło się do miast. Różnica między napływem a odpływem migracyjnym w ruchu wewnętrznym w wielkopolskim wyniosła +1121 osób (wobec +1015 w 2017 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – saldo miało wartość ujemną (-6319). Pod względem salda migracji wewnętrznej wielkopolskie lokowało się na 5. miejscu po województwach: mazowieckim (14686 osób), pomorskim (4920 osób), małopolskim (4842 osoby) i dolnośląskim (3200 osób). W pozostałych województwach odpływ migracyjny przewyższał napływ, co oznacza ujemne saldo migracji wewnętrznej.

Z zagranicy (głównie z Wielkiej Brytanii i Niemiec) w celach migracyjnych do województwa wielkopolskiego w 2018 r. przybyło 916 osób, natomiast za granicą (głównie w Niemczech i Wielkiej Brytanii) osiedliło się na stałe 755 mieszkańców tego regionu. Saldo migracji stałej (wewnętrznej i zewnętrznej), liczone na 1000 ludności, w 2018 r. wyniosło +0,37 wobec +0,33 przed rokiem. W miastach, gdzie odpływ ludności był większy od napływu saldo migracji było ujemne, a współczynnik wyniósł -3,28 wobec +4,72 na wsi. W kraju saldo migracji stałej kształtowało się na poziomie +0,09 wobec +0,04 w 2017 r.

Największy napływ migracyjny zanotowano w powiatach poznańskim (gdzie współczynnik salda migracji stałej ukształtował się na poziomie +17,00) oraz leszczyńskim (+7,92). Dodatkowo saldo migracji stałej odnotowano tylko w 6 spośród 35 powiatów (przed rokiem 9). W pozostałych odpływ migracyjny przewyższał napływ, a najniższe wartości współczynnika migracji odnotowano w Koninie (-6,74), Lesznie (-5,08) i Poznaniu (-3,51) oraz powiatach: krotoszyńskim (-3,48) gostyńskim (-3,45), kolskim (-3,36) i pilskim (-3,19).

Rozdział 2

Chapter 2

Ochrona środowiska

Environmental protection

Na jakość życia mieszkańców w istotny sposób wpływa stan środowiska naturalnego. W 2018 r. zakłady uznane za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza w województwie wielkopolskim wyemitowały 2,1 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, pochodzących głównie ze spalania paliw (68,2%). W porównaniu z poprzednim rokiem emisja pyłów zmniejszyła się niemal o połowę (46,7%), przy średnim spadku w kraju o 10,5%. Wyemitowane tu zanieczyszczenia stanowiły 6,6% krajowej emisji pyłów (przed rokiem 11,1%). Więcej wyemitowały województwa: śląskie (24,7% wielkości krajowej), mazowieckie (8,1%), łódzkie (7,9%) i zachodniopomorskie (6,9%).

W 2018 r. w wielkopolskim do atmosfery wyemitowano łącznie 11472,8 tys. ton zanieczyszczeń gazowych, tj. o 20,6% mniej niż przed rokiem (przy spadku emisji w kraju o 0,3%). Zasadniczą część tych zanieczyszczeń (99,7%) stanowił dwutlenek węgla, którego emisja w porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się o 20,5%. Mniej niż przed rokiem wyemitowano także m.in. dwutlenku siarki (o 58,8%), tlenku węgla (o 34,9%) i tlenków azotu (o 32,4%). W skali kraju zanieczyszczenia gazowe wyemitowane w województwie wielkopolskim stanowiły 5,4%, a wyłączając dwutlenek węgla, 2,8% (przed rokiem odpowiednio 6,8% i 4,4%). Pod względem emisji dwutlenku węgla dominowało łódzkie (20,6% krajowej emisji; w 2017 r. 20,3%), natomiast najwięcej zanieczyszczeń gazowych poza dwutlenkiem węgla wyemitowało śląskie (53,1% wielkości krajowej; przed rokiem 52,2%).

Na 1 km² powierzchni województwa w 2018 r. wyemitowano przeciętnie 0,07 tony zanieczyszczeń pyłowych oraz 384,65 tony zanieczyszczeń gazowych, w tym bez dwutlenku węgla 1,23 tony (wobec odpowiednio: 0,13 tony, 484,39 tony i 2,05 tony przed rokiem). W kraju było to 0,10 tony pyłów i 681,89 tony gazów, w tym bez dwutlenku węgla 4,16 tony (wobec 0,11 tony, 684,15 tony i 4,41 tony w 2017 r.). Najwięcej przemysłowych zanieczyszczeń powietrza emitowały przedsiębiorstwa działające na terenie Konina (36,2% ogółu zanieczyszczeń pyłowych i 67,4% zanieczyszczeń gazowych), a także jednostki zlokalizowane w Poznaniu (7,9% i 16,0%) oraz w powiecie czarnkowsko-trzcianieckim (10,5% i 2,3%).

W 2018 r. za szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza atmosferycznego uznano 145 zakładów, tj. o jeden więcej niż przed rokiem. Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych posiadało 87 zakładów, a do redukcji zanieczyszczeń gazowych – 25. W zainstalowanych urządzeniach zatrzymano bądź zneutralizowano 783,8 tys. ton pyłów i 92,9 tys. ton zanieczyszczeń gazowych. Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych w wielkopolskim w 2018 r. wyniósł średnio 99,7% (podobnie jak przed rokiem), o 0,1 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju. Niemal całkowicie zanieczyszczenia pyłowe zredukowano w Koninie (w 99,9%) i Poznaniu (99,8%), a także w Lesznie (99,3%) oraz powiatach: jarocińskim, grodziskim, śremskim i wrzesińskim (w 99,0%). Stopień redukcji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) w całym województwie wyniósł 71,7%, tj. o 7,0 p.proc. więcej niż w 2017 r. i o 5,0 p.proc. więcej niż w kraju. W najwyższym stopniu zanieczyszczenia gazowe zostały zredukowane w Koninie – 85,5%, Poznaniu – 61,3% oraz w powiecie poznańskim – 34,9%.

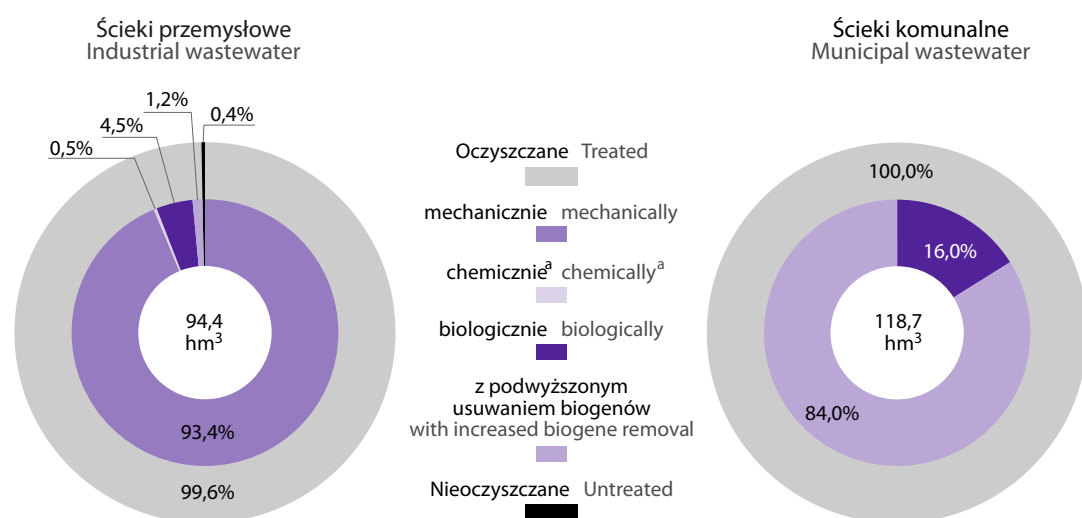
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej w województwie wielkopolskim w 2018 r. wyniósł 1402,3 hm³ i stanowił 14,2% ilości wody pobranej w kraju. Na 1 km² powierzchni województwa pobrano średnio 47,0 dam³ wody (przed rokiem 48,6 dam³), podczas gdy dla Polski wskaźnik ten wyniósł 31,6 dam³ (w 2017 r. 32,2 dam³). Największą część pobranej wody (1071,3 hm³, tj. 76,4% ogólnego poboru) przeznaczono na cele produkcyjne. Na cele eksploatacji sieci wodociągowej pobrano 222,2 hm³ wody (15,8%), a na potrzeby nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 108,8 hm³ (7,8%). Woda na cele eksploatacji sieci wodociągowej była pobierana głównie z ujęć podziemnych (89,0%). Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2018 r. wyniosło 1361,4 hm³, z tego na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej zużyto 13,2% (w poprzednim roku 11,9%).

W 2018 r. na obszarze wielkopolskiego do wód powierzchniowych lub do ziemi odprowadzono łącznie 1256,2 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych, co w skali kraju stanowiło 15,3%. Więcej ścieków wytworzyły tylko województwa mazowieckie (27,9%) i świętokrzyskie (18,1%). Ilość odprowadzonych ścieków była o 4,3% mniejsza niż w poprzednim roku, przy spadku w kraju o 3,0%. Przeważały ścieki przemysłowe; bezpośrednio do wód powierzchniowych lub do ziemi trafiło ich 1137,5 hm³, z czego 91,7% stanowiły wody chłodnicze, niewymagające oczyszczania (w kraju ich udział wynosił średnio 87,5%). Ilość zanieczyszczeń odprowadzanych do wód lub ziemi bezpośrednio z zakładów przemysłowych w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się o 4,9%, przy średnim spadku w kraju o 3,8%. Więcej ścieków niż przed rokiem odprowadzono siecią kanalizacyjną (o 1,1%, przy wzroście w kraju o 1,0%).

Z ogółu ścieków wytworzonych w 2018 r. w województwie wielkopolskim oczyszczenia wymagało 213,1 hm³, w tym 118,7 hm³ ścieków komunalnych. Podobnie jak w 2017 r. zadanie to zrealizowano w 99,8% (w kraju w 95,1%). Najwięcej ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia odprowadzono z obszaru powiatów konińskiego (25,3%) i tureckiego (16,8%) oraz Poznania (15,0%).

Wykres 3. Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia w 2018 r.
Chart 3. Industrial and municipal wastewater requiring treatment in 2018

a Dotyczy tylko ścieków przemysłowych.
a Concerns only industrial wastewater.

W 2018 r. w procesie oczyszczania ścieków dominowały dwie metody: z podwyższonym usuwaniem biogenów (47,4% ogółu ścieków oczyszczonych w województwie wobec 55,6% w kraju i 44,3% przed rokiem) oraz mechaniczna (41,4% wobec 23,1% w kraju i 45,0% w 2017 r.).

W wielkopolskim w 2018 r. działało 427 oczyszczalni ścieków, w tym 336 komunalnych. Korzystało z nich 73,1% ogółu mieszkańców (w kraju 74,0%). W większości powiatów udział był mniejszy od średniej wojewódzkiej. Największy odsetek ludności korzystał z oczyszczalni ścieków w miastach na prawach powiatu: Koninie (96,8% mieszkańców), Lesznie (94,5%), Kaliszu i Poznaniu (po 91,0%), a także w powiatach: wolsztyńskim (86,9%), chodzieskim (86,3%), jarocińskim (85,7%), pilskim (84,8%) i śremskim (82,0%).

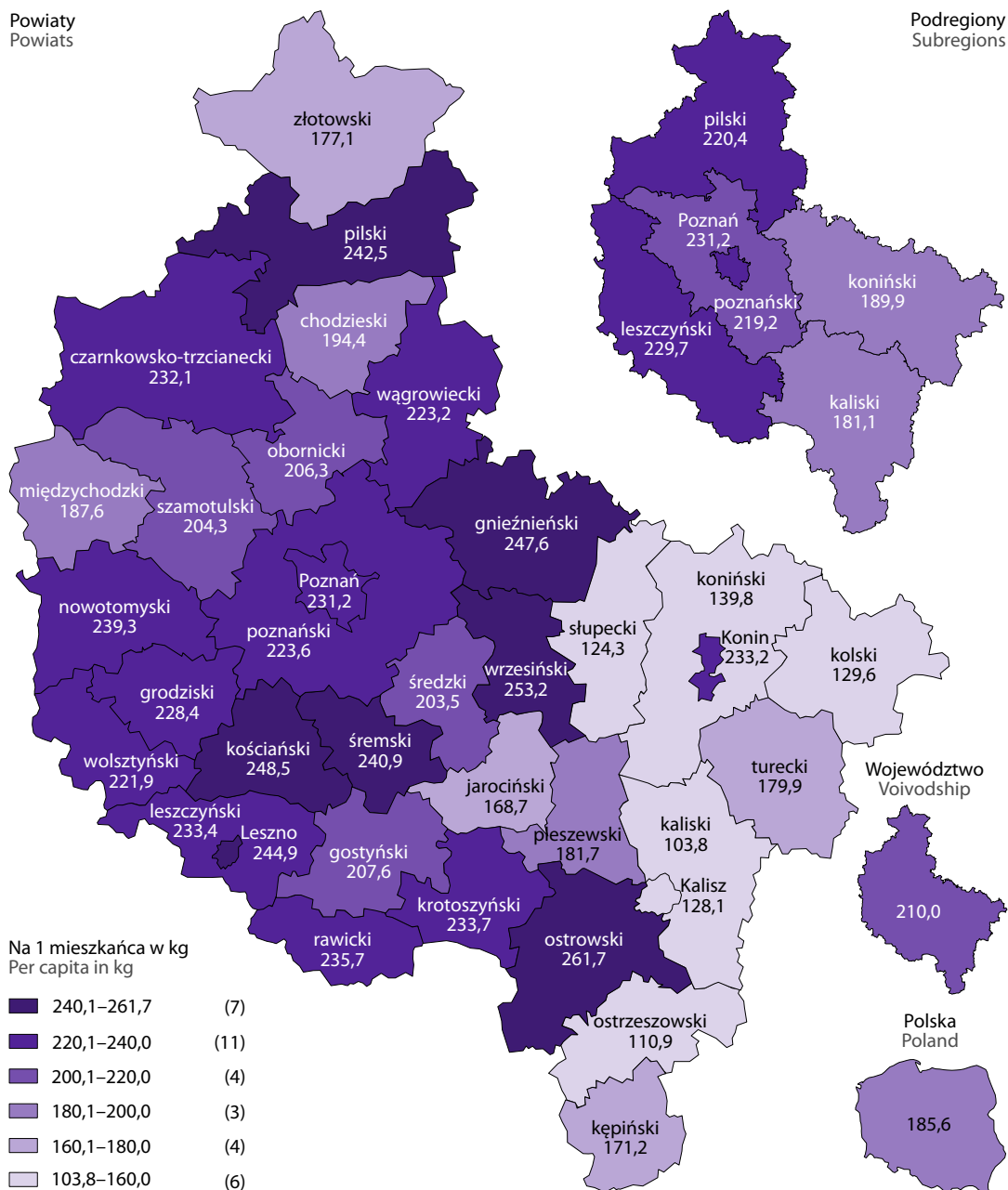
W 2018 r. w całym województwie wielkopolskim zakłady oczyszczania zebrały 1223,7 tys. ton odpadów, tj. o 2,5% więcej niż przed rokiem. Stanowiły one 9,8% masy odpadów zebranych w kraju. Większość odpadów (83,8%) pochodziła z gospodarstw domowych. Wśród ogółu zebranych odpadów 74,1% stanowiły odpady zmieszane, a 25,9% – wyselekcjonowane (przed rokiem 75,8% i 24,2%). W kraju te proporcje wyniosły odpowiednio 71,1% i 28,9% (wobec 72,9% i 27,1% w 2017 r.). W ciągu roku związk-

szyla się ilość odpadów zebranych selektywnie (średnio o 9,3%, a nieco bardziej – o 10,8% – w gospodarstwach domowych). W kraju odnotowany wzrost był trochę większy, na poziomie 11,4% i 12,4%.

Na 1 mieszkańca województwa w 2018 r. przypadało 259,9 kg zebranych odpadów zmieszanych oraz 90,6 kg odpadów zebranych selektywnie (w kraju odpowiednio 231,1 kg i 93,9 kg). W przypadku odpadów zebranych wyłącznie od gospodarstw domowych na 1 mieszkańca przypadało 210,0 kg odpadów zmieszanych i 83,7 kg wyselekcjonowanych (w 2017 r. było to odpowiednio 207,5 kg i 75,6 kg). Relatywnie najwięcej odpadów zmieszanych wytworzyli w gospodarstwach domowych mieszkańcy powiatów: ostrowskiego (261,7 kg na 1 mieszkańca), wrzesińskiego (253,2 kg), kościańskiego (248,6 kg), gnieźnieńskiego (247,6 kg), Leszna (244,9 kg), pilskiego (242,5 kg) i śremskiego (240,9 kg). Natomiast najwięcej odpadów wyselekcjonowanych zebrano z gospodarstw domowych w Koninie (125,2 kg na mieszkańca), w powiatach słupeckim (115,9 kg) i ostrzeszowskim (114,9 kg), w Poznaniu (113,7 kg) oraz w poznańskim (105,1 kg).

Największą część wśród odpadów zebranych selektywnie stanowiły odpady biodegradowalne (32,7% wobec 33,5% w 2017 r.) i szkło (18,2% wobec 18,8%). Stosunkowo dużo było też tworzyw sztucznych (15,1% wobec 14,0%), odpadów wielkogabarytowych (12,9% wobec 11,0%) oraz papieru i tektury (10,0% wobec 10,3%). Według stanu na koniec 2018 r., w wielkopolskim czynne było 30 składowisk odpadów (przed rokiem 32) o łącznej powierzchni 180,8 ha.

Mapa 2. Zmieszane odpady komunalne zebrane z gospodarstw domowych w 2018 r.
Map 2. Mixed municipal waste collected from households in 2018

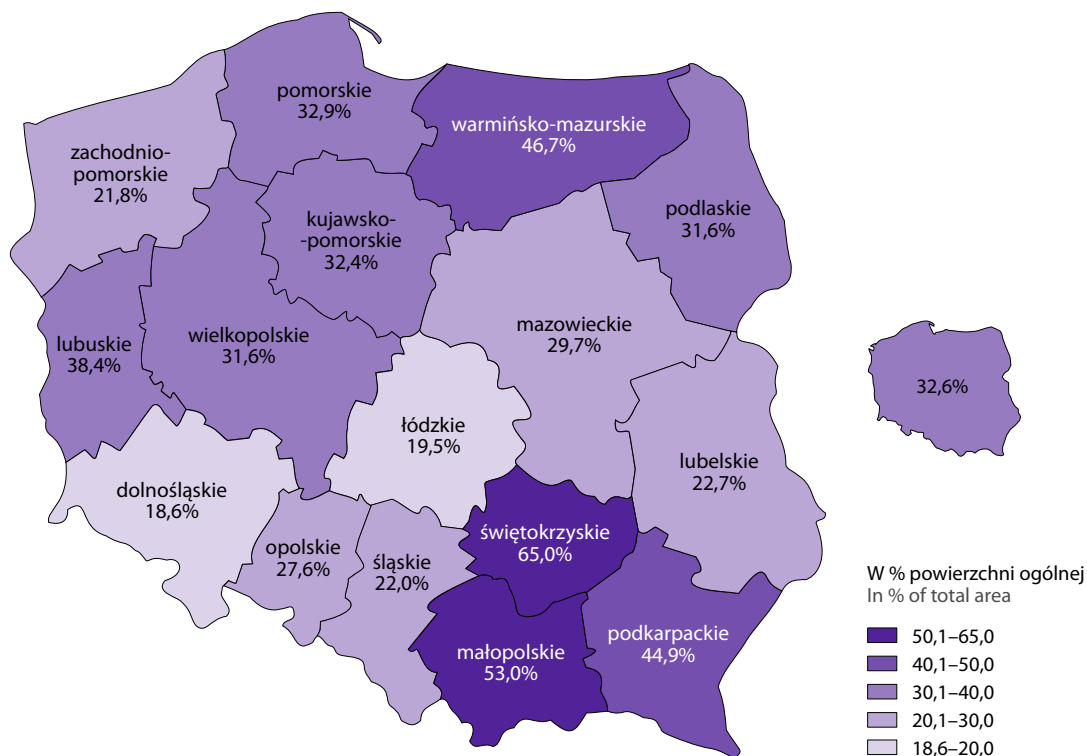

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

Według stanu na koniec roku 2018, powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona zajmowała w wielkopolskim 943,1 tys. ha, co stanowiło 31,6% powierzchni ogólnej, przy przeciętnej dla kraju 32,6%. W 13 powiatach obszar objęty ochroną prawną ze względu na szczególne walory przyrodnicze zajmował większą część powierzchni ogólnej niż średnio w województwie. Przewodował pod tym względem powiat ostrzeszowski, gdzie obszar taki stanowił 84,3% całkowitej powierzchni powiatu, ale znacznym udziałem (ponad połowa powierzchni) charakteryzowały się też powiaty: ostrowski (69,5%), międzychodzki (67,5%), wolsztyński (63,8%) i leszczyński (51,4%).

**Mapa 3. Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona według województw w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 3. Legally protected areas possessing unique environmental value by voivodships in 2018
As of 31st December

Rozdział 3

Chapter 3

Rynek pracy

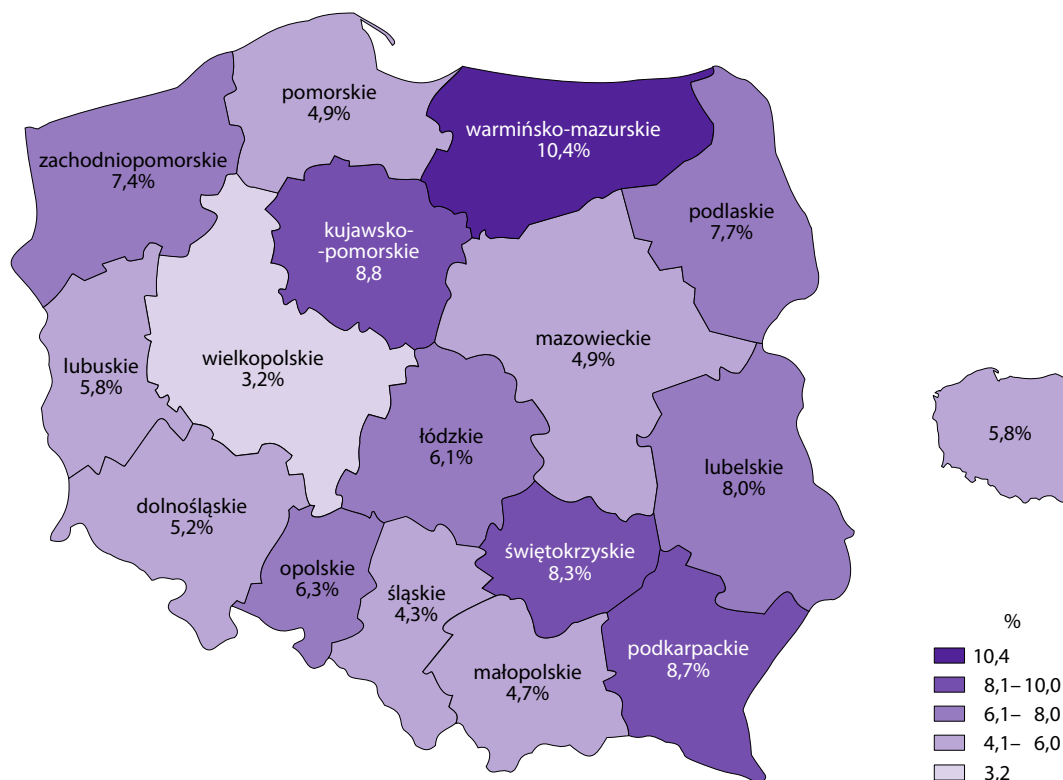
Labour market

Wielkopolskie jest województwem o znaczącym potencjale gospodarczym. W końcu 2018 r. w rejestrze REGON ujętych było 429,7 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie), co stanowiło 3. (a w przeliczeniu na 10 tys. ludności – 5.) wielkość w kraju. Funkcjonowanie takiej bazy gospodarczej stwarza szersze możliwości zatrudnienia i sprzyja większej aktywności ekonomicznej mieszkańców. Miary opisujące aktywność ekonomiczną ludności w wieku 15 lat i więcej, wyznaczone na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), kształtują się tu lepiej od wskaźników ogólnopolskich (współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 58,8% wobec 56,3% w kraju, wskaźnik zatrudnienia – 57,5% wobec 54,2%, a stopa bezrobocia – 2,2% wobec 3,8%) i w rankingu województw lokują wielkopolskie na czołowych pozycjach. Konsekwencją działania dużej liczebnie bazy podmiotów gospodarki narodowej, generującej nowe miejsca pracy (według wyników reprezentacyjnego badania popytu na pracę, w 2018 r. w wielkopolskim powstało ponad 79 tys. nowych miejsc pracy, tj. 11,1% ogółu takich miejsc w kraju), jest sytuacja na rynku pracy. Podobnie jak w poprzednich latach, kształtowała się ona znacznie korzystniej niż w większości pozostałych województw. Według stanu na koniec 2018 r., liczba pracujących w gospodarce narodowej (uwzględniając pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie) wynosiła tu 1563,8 tys. i w stosunku do 2017 r. zwiększyła się o 1,4%, przy wzroście w kraju o 1,5%. Pracujący stanowili 44,8% ogółu mieszkańców województwa (o 0,6 p.proc. więcej niż w 2017 r.) i 10,0% ogólnej liczby pracujących w Polsce (tak samo jak przed rokiem). Pod tym względem wielkopolskie nadal wyprzedzały tylko województwa mazowieckie (17,0% ogółu pracujących w kraju) i śląskie (11,3%). Najwięcej pracujących skupiały sektory przemysłowe (25,1%; wzrost udziału o 0,2 p.proc.) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (16,8%; wzrost o 0,1 p.proc.).

Stopa bezrobocia rejestrowanego w wielkopolskim utrzymywała się wciąż na najniższym poziomie w Polsce i w końcu grudnia 2018 r. wyniosła 3,2%, tj. o 0,5 p.proc. mniej niż przed rokiem oraz o 2,6 p.proc. mniej niż przeciętnie w kraju. Poniżej średniej krajowej (5,8%) wskaźnik bezrobocia kształtował się jeszcze w 5 województwach: śląskim (4,3%), małopolskim (4,7%), mazowieckim i pomorskim (po 4,9%) oraz dolnośląskim (5,2%), a w lubuskim osiągnął wartość równą średniej (5,8%). Najtrudniejsza sytuacja utrzymywała się w warmińsko-mazurskim, gdzie stopa bezrobocia wyniosła 10,4%. Pomimo spadku o 1,3 p.proc. w porównaniu z 2017 r., wskaźnik ten był nadal ponad trzykrotnie wyższy niż w wielkopolskim.

**Mapa 4. Stopa bezrobocia rejestrowanego według województw w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 4. Registered unemployment rate by voivodships in 2018
As of 31st December

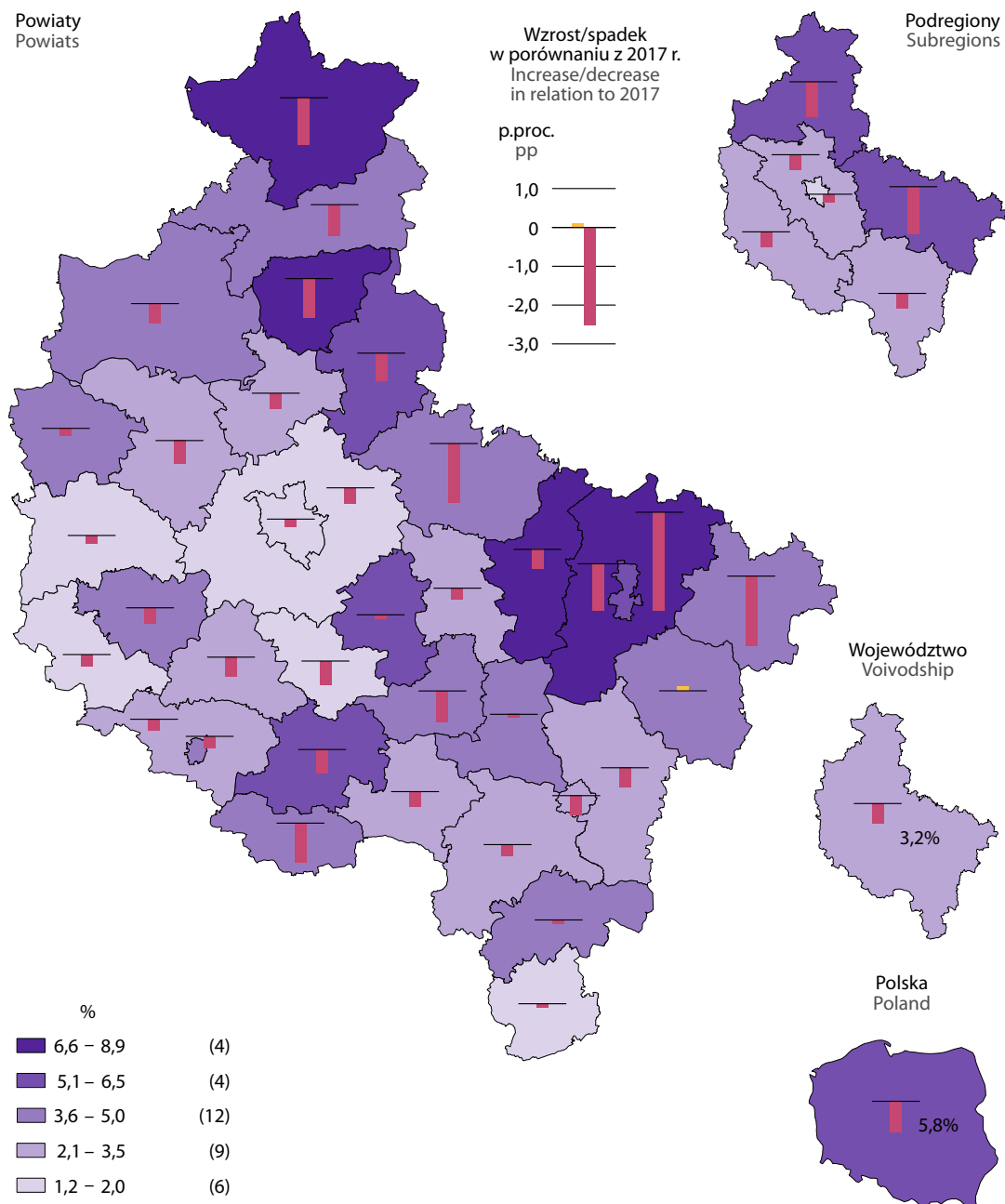
Stosunkowo niska stopa bezrobocia rejestrowanego, rozpatrywana dla województwa jako całości, nie oddaje rozmiarów tego zjawiska na niższych szczeblach podziału terytorialnego. W końcu 2018 r. najniższy poziom tego wskaźnika odnotowano w Poznaniu (1,2% wobec 1,4% w 2017 r.) oraz w powiatach poznańskim (1,3% wobec 1,7%) i wolsztyńskim (1,4% wobec 1,7%), natomiast najwyższy w konińskim (8,9% wobec 11,4%), słupeckim (7,7% wobec 8,2%), złotowskim (6,9% wobec 8,1%) i chodzieskim (6,8% wobec 7,8%) oraz w Koninie (6,2% wobec 7,4%).

Według stanu na koniec grudnia 2018 r., ewidencja powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim obejmowała 50,9 tys. bezrobotnych, tj. o 13,6% mniej niż w końcu 2017 r., a spadek liczebności obserwowano we wszystkich kategoriach. W strukturze bezrobotnych w ciągu roku zmniejszył się m.in. odsetek długotrwale bezrobotnych (o 4,7 p.proc. do 42,9%, przy spadku liczby bezrobotnych w tej kategorii o 22,1%), bezrobotnych poniżej 30 roku życia (o 0,6 p.proc. do 27,6%, przy spadku liczebności w tej kategorii o 15,4%), a także osób powyżej 50 roku życia (o 0,5 p.proc. do 25,8%, przy spadku liczebności o 15,1%). Wzrósł natomiast udział m.in. bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (o 0,8 p.proc. do 23,2%, pomimo spadku liczebności w tej grupie o 10,7%) oraz korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej (o 0,1 p.proc. do 3,6%, przy spadku liczebności o 9,6%).

W całym roku 2018 powiatowe urzędy pracy zgłosiły łącznie 103,8 tys. ofert pracy (o 16,4% mniej niż przed rokiem), w tym 8,5 tys. propozycji odbycia stażu i 3,5 tys. ofert przeznaczonych dla niepełnosprawnych. Na koniec roku do wykorzystania pozostawało 3,9 tys. ofert, co oznacza, że na 1 ofertę przypadało 13 bezrobotnych, tj. o jedną osobę więcej niż przed rokiem, ale o dwie mniej niż przeciętnie w kraju. Najkorzystniej sytuacja kształtowała się w powiatach: śremskim, krotoszyńskim i ostrzeszowskim, gdzie na 1 ofertę przypadało 4 bezrobotnych oraz w Kaliszu, kępińskim i wrzesińskim – 5. Najwyższy wskaźnik – 231 bezrobotnych na 1 ofertę – ponownie zanotowano w powiecie konińskim.

Mapa 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 5. Registered unemployment rate in 2018 As of 31st December

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

Wydatki Funduszu Pracy w 2018 r. wyniosły 377,0 mln zł, tj. o 13,0% mniej niż w poprzednim roku. Na wypłatę zasiłków dla bezrobotnych wydatkowano 111,4 mln zł, tj. 29,5%, a na realizację programu promocji zatrudnienia – 242,6 mln zł, tj. 64,4%. W ramach tego programu najczęściej środków samorządy powiatów przeznaczyły na refundację wynagrodzeń osób do 30 roku życia (27,6%) oraz na podejmowanie działalności gospodarczej (23,5%) i dofinansowanie staży (20,6%). Z ogólnej kwoty środków wydatkowanych w ramach programu promocji zatrudnienia w 2018 r. 64,0% dotyczyło bezrobotnych do 30 roku życia (z tego 40,0% osób do 25 roku życia), a 7,0% – osób powyżej 50 roku życia.

Rozdział 4

Chapter 4

Wynagrodzenia i świadczenia społeczne

Wages and salaries and social security benefits

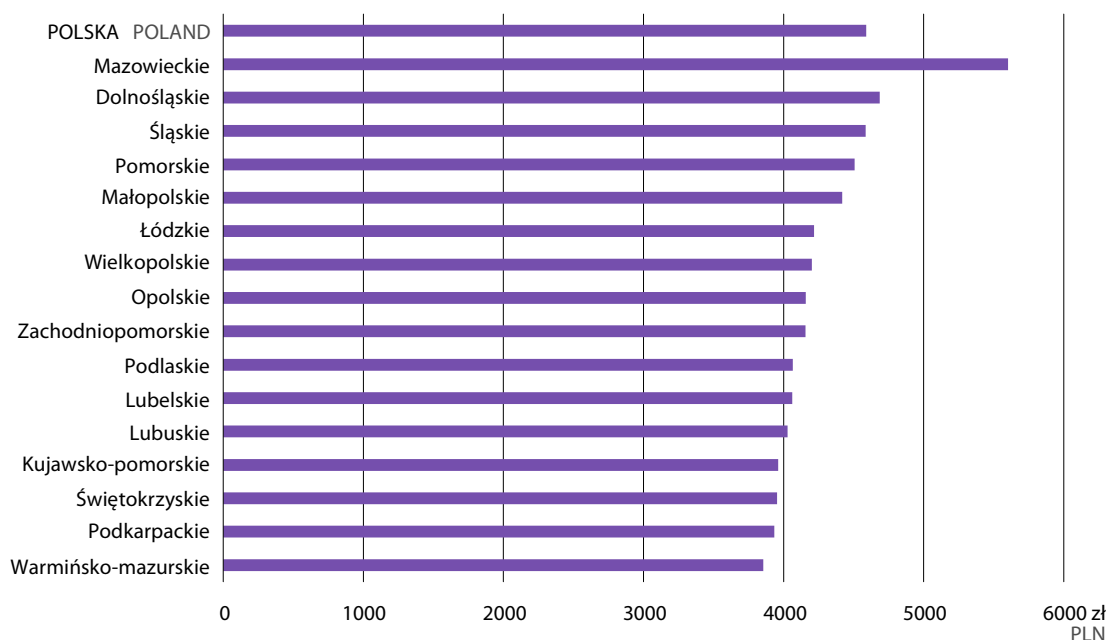
W roku 2018 przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie wielkopolskim wyniosło 4201,16 zł i w stosunku do poprzedniego roku zwiększyło się o 6,7%, przy przeciętnym wzroście w kraju o 7,1%. Wynagrodzenie w wielkopolskim stanowiło 91,5% kwoty wynagrodzenia krajowego, co oznacza, że podobnie jak w większości województw (poza mazowieckim i dolnośląskim) było mniejsze niż przeciętnie w Polsce.

Najlepiej byli wynagradzani zatrudnieni w sekcjach: wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (gdzie przeciętne wynagrodzenie było o 72,1% wyższe niż średnio w województwie), informacja i komunikacja (o 64,9% wyższe od średniej) oraz działalność finansowa i ubezpieczeniowa (o 41,2% wyższe od średniej). Na stosunkowo niskim poziomie utrzymywało się wynagrodzenie zatrudnionych w sekcjach zakwaterowanie i gastronomia (o 35,3% poniżej przeciętnego wynagrodzenia w województwie), pozostała działalność usługowa (o 19,7% poniżej średniej) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 18,1% poniżej średniej).

Wykres 4. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według województw w 2018 r.

Chart 4.

Average monthly gross wages and salaries by voivodships in 2018

Biorąc pod uwagę jednostki gospodarki narodowej, w których liczba pracujących przekracza 9, poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w wielkopolskim w 2018 r. osiągnął 4382,96 zł, czyli był o 6,3% wyższy niż przed rokiem. W większości powiatów przeciętne wynagrodzenie było niższe od notowanego dla województwa. Poziom ten przekroczyły tylko 4 z nich: Poznań (o 22,2%), szamotulski (o 6,8%) i średzki (o 1,3%) oraz minimalnie – pilski. Najniższe przeciętne wynagrodzenie kształtowało się w powiatach: kępińskim (o 27,4% niżej aniżeli średnio w województwie), złotowskim (o 18,9% niżej), tureckim (o 18,3% niżej) kaliskim i konińskim (o 17,7% niżej), jarocińskim (o 17,6% niżej), grodziskim (o 15,9% niżej) oraz krotoszyńskim (o 15,1%).

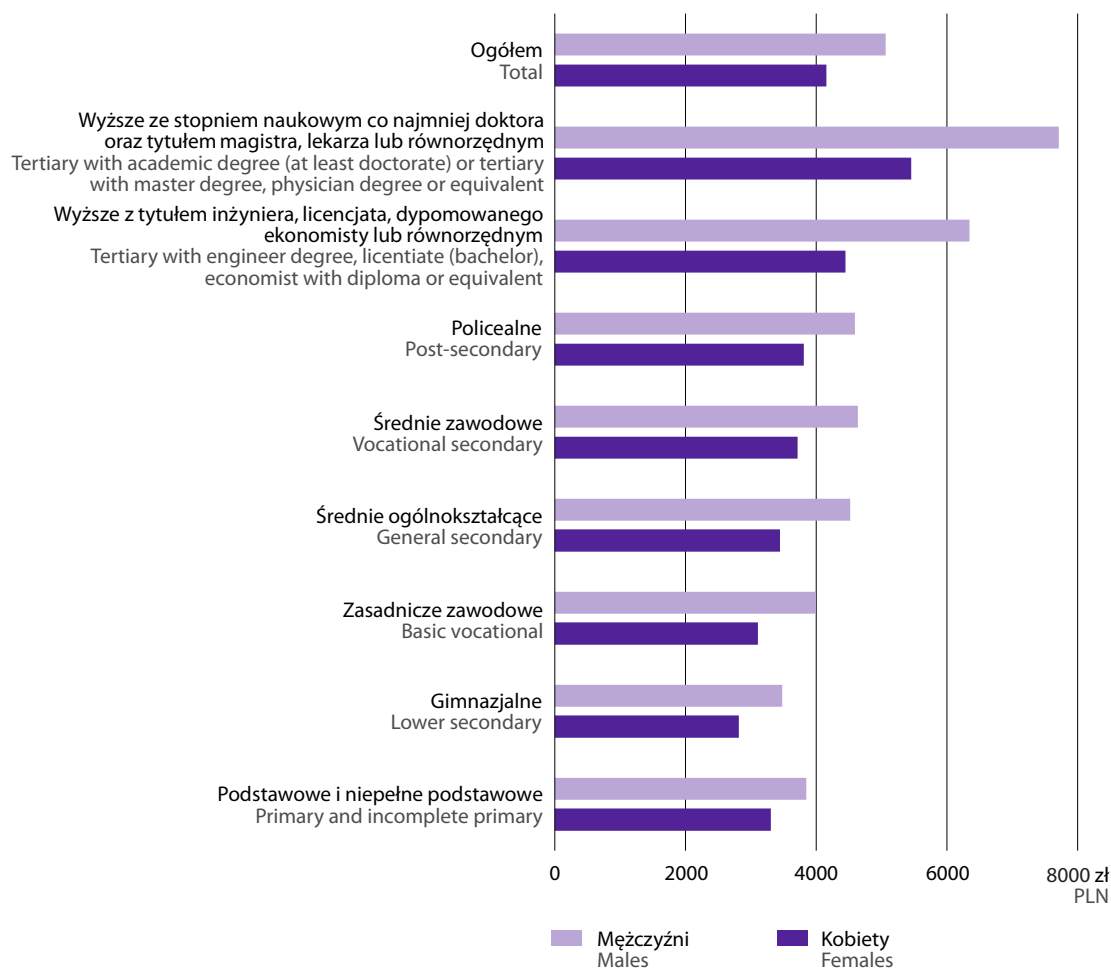
W 2018 r. dodatkowe źródło danych o kształtowaniu się przeciętnych wynagrodzeń stanowiły wyniki badania ich struktury. Uzyskane tą drogą informacje umożliwiają analizę zróżnicowania płac z uwzględnieniem cech osób fizycznych (m.in. płci, wykształcenia, stażu pracy, zawodu) oraz cech charakteryzujących zakłady pracy (m.in. wielkości, rodzaju działalności, itp.).

W październiku 2018 r. przeciętne wynagrodzenie w wielkopolskim, ustalone na podstawie badania struktury wynagrodzeń, wyniosło 4607,04 zł i stanowiło 92,1% wielkości krajowej. Lepiej wynagradzani byli mężczyźni, których płaca była o 9,9% wyższa od średniej w województwie i o 21,8% przewyższała przeciętne wynagrodzenie kobiet. W sektorze publicznym przeciętne wynagrodzenie kształtowało się na poziomie o 7,0% wyższym od średniej wojewódzkiej i o 9,2% wyższym niż w sektorze prywatnym.

Istotną cechą różnicującą wynagrodzenie jest poziom wykształcenia zatrudnionych. W październiku 2018 r. średni poziom płac przekroczyli jedynie pracownicy legitymujący się wyższym wykształceniem. Zatrudnieni ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym otrzymywali wynagrodzenie średnio o 36,1% wyższe od przeciętnego w województwie, a osoby z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym – o 17,2% wyższe. Dla porównania, wynagrodzenie osób z wykształceniem gimnazjalnym było o 29,5% niższe od średniej. Dodatkowo ze wzrostem poziomu wykształcenia uwidoczniła się tendencja różnicowania wynagrodzeń kobiet i mężczyzn. O ile w przypadku wykształcenia podstawowego i niepełnego podstawowego mężczyźni zarabiali przeciętnie o 16,4% więcej niż kobiety, to przy wykształceniu wyższym ta różnica sięgała już ponad 40%.

Wykres 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie wielkopolskim według poziomu wykształcenia i płci w październiku 2018 r.

Chart 5. Average monthly gross wages and salaries in Wielkopolskie Voivodship by level of education and sex in October 2018

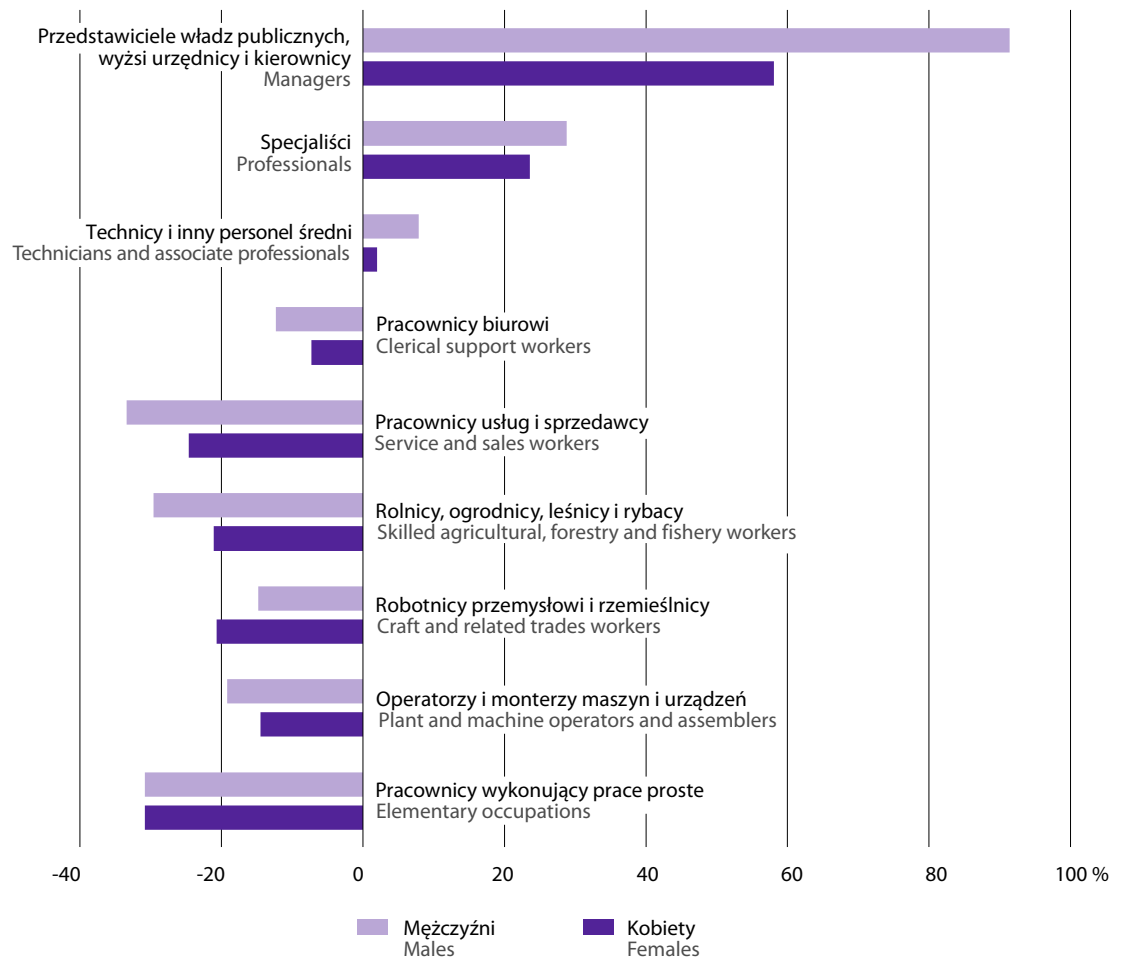
Obserwując kształtowanie się przeciętnego wynagrodzenia w zależności od wieku i stażu pracy, należy stwierdzić, że jego wielkość na ogół (z niewielkimi odchyleniami od tendencji) zwiększała się wraz ze wzrostem wartości zmiennych, niezależnie od płci. Wynagrodzenie młodszych grup wiekowych (do 34 lat) nie osiągnęło średniego poziomu w województwie. W grupie 25–34 lata przeciętne wynagrodzenie stanowiło 95,0% średniej wojewódzkiej, natomiast w kolejnej grupie wiekowej (35–44 lata) przekraczało już tę wielkość o 7,3%. Najniższe wynagrodzenie otrzymywali pracujący mniej niż 2 lata (74,4% średniej płacy w województwie), a przeciętny poziom przekroczyły dopiero osoby o minimum 10-letnim stażu.

W ujęciu rodzaju prowadzonej działalności, w październiku 2018 r. najwyższe przeciętne wynagrodzenie odnotowano w sekcji informacja i komunikacja (o 67,3% wyższe od średniego w województwie). Ta sekcja dominowała też w obu sektorach własności, przy czym w publicznym przeciętne wynagrodzenie było ponad dwukrotnie wyższe od średniej dla tego sektora. Kobiety najwyższą płacę uzyskiwały w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę, gdzie ich wynagrodzenie było o 78,5% wyższe od średniej. Dla mężczyzn najlepiej opłacaną sekcją była działalność finansowa i ubezpieczeniowa, gdzie przeciętne wynagrodzenie dwukrotnie przekraczało średni poziom w tej grupie.

Analiza wynagrodzenia z perspektywy wykonywanego zawodu pozwala stwierdzić, że w październiku 2018 r. (podobnie jak w poprzednich badaniach) wśród 9 tzw. wielkich grup zawodów tylko w 3 pierwszych poziom przeciętnego wynagrodzenia przekraczał średnią płacę w województwie. Najwyżej wynagradzani byli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy – o 75,7% powyżej przeciętnej w województwie. Do tej grupy zawodowej zaliczają się m.in. dyrektorzy generalni i zarządzający, których wynagrodzenie średnią wojewódzką przewyższało niemal trzykrotnie. W grupie specjaliści wynagrodzenie było przeciętnie o 22,1% wyższe niż w województwie (w sektorze publicznym o 8,5%; w prywatnym o 31,5%). Wśród zaklasyfikowanych do niej grup zawodów najwyższe wynagrodzenia otrzymywali: specjaliści z dziedziny prawa (ponad dwukrotnie wyższe od średniej wojewódzkiej), lekarze (o 92,1% wyższe od średniej), specjaliści do spraw baz danych i sieci komputerowych (o 83,8% wyższe od średniej), specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych (o 81,6% wyższe od średniej) oraz analitycy systemów komputerowych i programiści (o 80,6% wyższe od średniej).

Wykres 6. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według wielkich grup zawodów i płci od przeciętnego wynagrodzenia w województwie wielkopolskim w październiku 2018 r.

Chart 6. Relative deviations of average monthly gross wages and salaries by large group of occupations of employees and sex from the average wages and salaries in Wielkopolskie Voivodship in October 2018

Przeciętny poziom wynagrodzenia brutto przewyższała również średnia płaca techników i innego średniego personelu, przy czym ta przewaga dotyczyła tylko wielkości ogółem (o 5,0%) oraz sektora prywatnego (o 11,4%; w sektorze publicznym wynagrodzenie było o 11,5% niższe od średniej). Zróżnicowanie płac w grupie zawodowej technicy i inny średni personel, obejmującej różne specjalności, dotyczył nie tylko sektorów własności. Zaklasyfikowani do tej kategorii mistrzowie produkcji w przemyśle przetwórczym i budownictwie oraz osoby dozoru ruchu w górnictwie uzyskiwali przeciętne wynagrodzenie o 37,4% wyższe niż średnio w województwie, agenci i pośrednicy handlowi – o 24,2% wyższe, natomiast wynagrodzenie dietetyków i żywieniowców, również należących do tej grupy zawodów, było o 30,8% niższe od średniej.

W pozostałych wielkich grupach zawodów przeciętne wynagrodzenie kształtowało się poniżej średniej, najniższy poziom osiągając w grupie pracownicy przy pracach prostych (o 32,1% niżej aniżeli przeciętne w województwie) oraz pracownicy usług i sprzedawcy (o 30,8% poniżej średniej).

We wszystkich wielkich grupach zawodów przeciętne wynagrodzenie kobiet było niższe aniżeli mężczyzn. Największa rozpiętość wystąpiła w grupie przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy, gdzie płaca mężczyzn przewyższała wynagrodzenie kobiet o ponad 3 tys. zł, natomiast najbardziej wyrównane dla obu płci były wynagrodzenia w grupie pracownicy usług i sprzedawcy, gdzie różnica wynosiła ok. 240 zł.

Znacznym zróżnicowaniem charakteryzowały się indywidualne wynagrodzenia brutto zatrudnionych objętych badaniem w październiku 2018 r. Prawie dwie trzecie ogółu pracowników (64,1%) otrzymywało wynagrodzenie co najwyżej równe przeciętnemu wynagrodzeniu w województwie (4607,04 zł). Największy udział (27,1%) mieli w tej grupie pracownicy, których przeciętne miesięczne wynagrodzenie stanowiło od 50–75% średniej płacy w województwie. W przypadku mężczyzn odsetek tak wynagradzanych osób był mniejszy i wynosił 19,9%, ale w grupie kobiet sięgał 34,1%.

Grupa osób najgorzej zarabiających, tj. otrzymujących wynagrodzenie w kwocie do 2100,00 zł, określonej w 2018 r. jako płaca minimalna, stanowiła 6,8% ogółu zatrudnionych. Wynagrodzenie w wysokości do 2303,52 zł, czyli połowy przeciętnej płacy w województwie, otrzymywało 11,2% zatrudnionych. Kwotę co najmniej równą dwukrotnej wartości przeciętnego wynagrodzenia uzyskało 4,9% pracowników objętych badaniem, a przeciętne wynagrodzenie na poziomie trzykrotnie przekraczającym średnią miało 1,6% badanej zbiorowości.

Jednym ze sposobów przedstawienia stopnia zróżnicowania wynagrodzeń jest zastosowanie metody decylowej, w której uporządkowaną rosnąco zbiorowość dzieli się na dziesięć równych części. Spośród ogółu pracowników, objętych badaniem w październiku 2018 r., 10% najniżej zarabiających otrzymało wynagrodzenie w wysokości do 2300,00 zł (decyl pierwszy). Odnosząc tę grupę decylową do całej badanej populacji, należy zauważyć, że wynagrodzenie mniejsze lub równe wymienionej kwocie otrzymało 11,9% ogółu mężczyzn i 10,3% kobiet, ale tylko 1,7% pracowników sektora publicznego wobec 13,8% zatrudnionych w sektorze prywatnym.

Grupa 10% najlepiej zarabiających pracowników otrzymała wynagrodzenie powyżej 7212,83 zł (decyl dziewiąty). Kwotę na co najmniej tym poziomie uzyskało 14,0% ogółu mężczyzn, 6,0% kobiet, 10,3% zatrudnionych w sektorze publicznym i 9,9% pracowników sektora prywatnego.

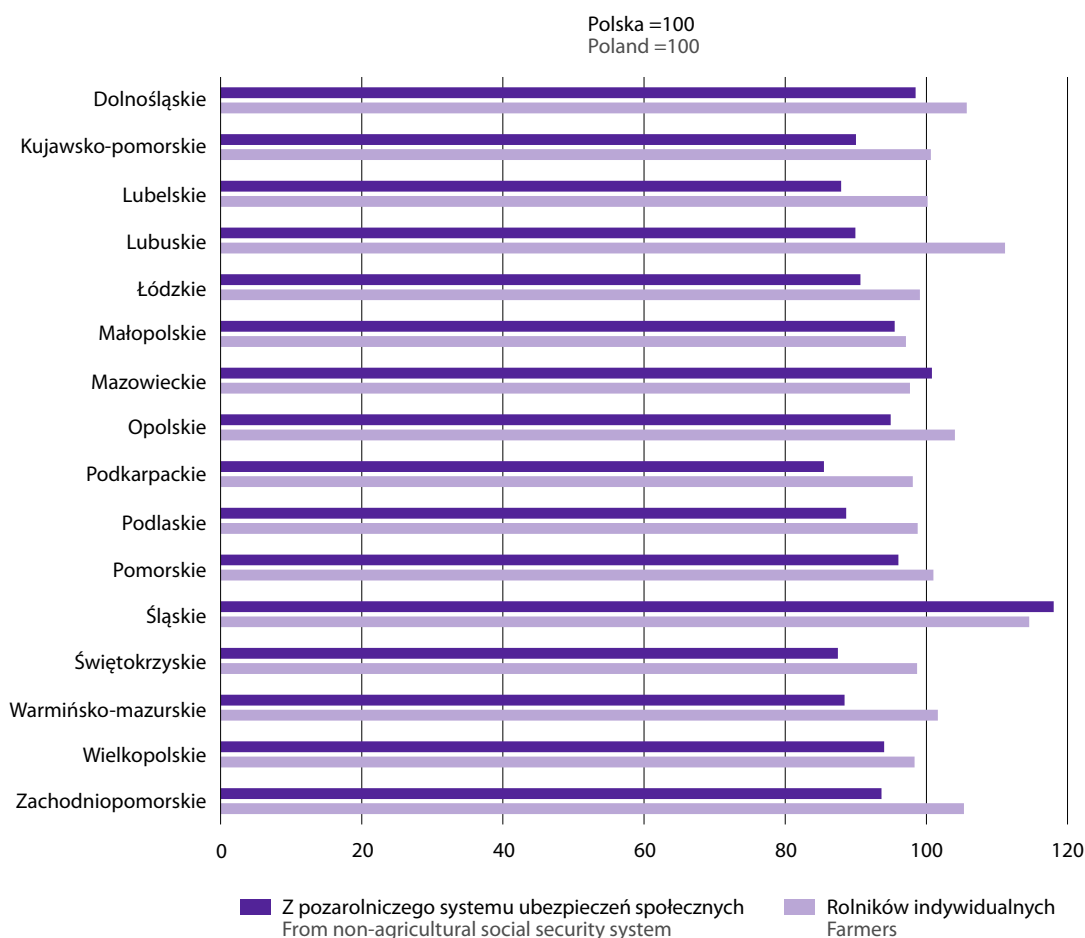
Połowa pracowników objętych badaniem otrzymała wynagrodzenie w wysokości do 3927,73 zł (decyl piąty równoznaczny z wynagrodzeniem środkowym, czyli medianą). W grupie mężczyzn było to 41,9%, w przypadku kobiet – 58,0%, wśród pracowników sektora publicznego – 36,9%, a prywatnego – 53,8%.

O stopniu rozpiętości wynagrodzeń informuje współczynnik zróżnicowania decylowego, liczony jako procentowa relacja decyla dziewiątego do pierwszego. W październiku 2018 r. współczynnik ten wyniósł 309,2%, przy czym dla mężczyzn sięgał 350,3%, podczas gdy dla kobiet przyjął wartość 267,0%. W ujęciu sektorowym kształtował się na poziomie 263,3% w sektorze publicznym i 324,1% w prywatnym. Większe zróżnicowanie widoczne było przy analizie poszczególnych grup zawodów. W przypadku przedstawicieli władz publicznych, wyższych urzędników i kierowników współczynnik zróżnicowania decylowego sięgał 440,4%. Najmniej zróżnicowane okazały się natomiast płace pracowników usług i sprzedawców, gdzie ta relacja wyniosła 182,5% oraz pracowników przy pracach prostych, dla których najwyższe wynagro-

dzenie w dziewiątej grupie decylowej dwukrotnie przewyższało maksymalne wynagrodzenie z pierwszej grupy (202,3%).

W 2018 r. w województwie wielkopolskim było 779,4 tys. emerytów i rencistów pobierających świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) lub z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS). W ogólnej liczbie korzystających ze świadczeń społecznych w kraju emeryci i renciści z wielkopolskiego stanowili 8,5% (w 2017 r. 8,4%). W stosunku do poprzedniego roku liczba osób pobierających świadczenia z ZUS zwiększyła się o 4,0%, przy przeciętnym wzroście w Polsce o 3,9%. Liczba korzystających z KRUS utrzymała się na poziomie z 2017 r., podczas gdy w kraju odnotowano spadek przeciętnej liczby świadczeniobiorców o 1,5%. Ze świadczeń ZUS korzystało 662,1 tys. osób, tj. 84,9% wszystkich korzystających ze świadczeń społecznych (w kraju, uwzględniając wszystkie instytucje wypłacające świadczenia emerytalno-rentowe, udział ZUS wynosił 83,1%). Najliczniejszą grupę świadczeniobiorców ZUS stanowili emeryci (70,0%, o 3,0 p.proc. więcej niż w 2017 r.; w kraju 73,6%; o 2,5 p.proc. więcej). Świadczeniobiorcami KRUS w wielkopolskim było 117,4 tys. osób, w tym 90,2 tys., tj. 76,8%, pobierało emeryturę (w kraju emeryci stanowili 79,0% świadczeniobiorców z KRUS).

Wykres 7. Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto według województw w 2018 r.
Chart 7. Average monthly gross retirement pay and pension by voivodships in 2018

Przeciętna emerytura i renta brutto z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w 2018 r. w wielkopolskim wyniosła 2089,24 zł i podobnie jak w większości województw (poza śląskim i mazowieckim) była niższa od średniej ogólnopolskiej. W porównaniu z 2017 r. wzrost świadczeń z pozarolniczego systemu ubezpieczeń wyniósł 4,9% (przy wzroście w kraju o 3,9%, w tym wyłącznie z ZUS – o 4,3%).

Na poziomie bardziej zbliżonym do średniej krajowej kształtowały się emerytury i renty rolników indywidualnych. Świadczenia uzyskiwane przez rolników w województwie wielkopolskim w 2018 r. wyniosły średnio 1206,31 zł wobec 1226,85 zł w kraju.

W 2018 r. kontynuowano realizowanie zapoczątkowanego w kwietniu 2016 r. rządowego programu „Rodzina 500 plus”, będącego długofalowym wsparciem kierowanym przede wszystkim do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. W ramach tego programu w województwie wielkopolskim finansowe wsparcie uzyskiwało miesięcznie przeciętnie ok. 240 tys. rodzin, otrzymujących świadczenia wychowawcze na blisko 360 tys. dzieci. Łączna kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 2192936 tys. zł, co w skali kraju stanowiło 9,9%. Dodatek wychowawczy przysługujący rodzinom zastępczym i rodzinnym domom dziecka otrzymywało miesięcznie ok. 4 tys. dzieci. Wydatki te w całym roku wyniosły 23268 tys. zł. Dodatek do zryczałtowanej kwoty co miesiąc trafiał przeciętnie do 74 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Kwota wydatków z tego tytułu wyniosła 442 tys. zł.

Karta Dużej Rodziny jest programem rządowym realizowanym przez gminy. Przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci do 18 roku życia, a dla kontynuujących naukę – do 25 lat. Ograniczenia wiekowe nie obowiązują w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności. Karta przyznawana jest każdemu członkowi rodziny, przy czym rodzice, w tym także rodzice zastępczy oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka mogą z niej korzystać dożywotnio, natomiast dzieci do chwili osiągnięcia wieku (18 bądź 25 lat) lub w przypadku niepełnosprawnych – do czasu obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności. W 2018 r. w województwie Kartę Dużej Rodziny posiadało 44 tys. rodzin, tj. 194 tys. osób. W skali kraju rodziny objęte tym programem stanowiły 9,3%. Więcej Kart wydano w województwach: mazowieckim (dla 73 tys. rodzin), małopolskim (57 tys.) i śląskim (46 tys.). W przekroju powiatowym w wielkopolskim najwięcej rodzin korzystało z tego programu w powiecie poznańskim (6 tys.) i Poznaniu (5 tys.), a także w gnieźnieńskim, ostrowskim, pilskim i konińskim (po ok. 2 tys.).

Rozdział 5

Chapter 5

Budżety gospodarstw domowych

Household budgets

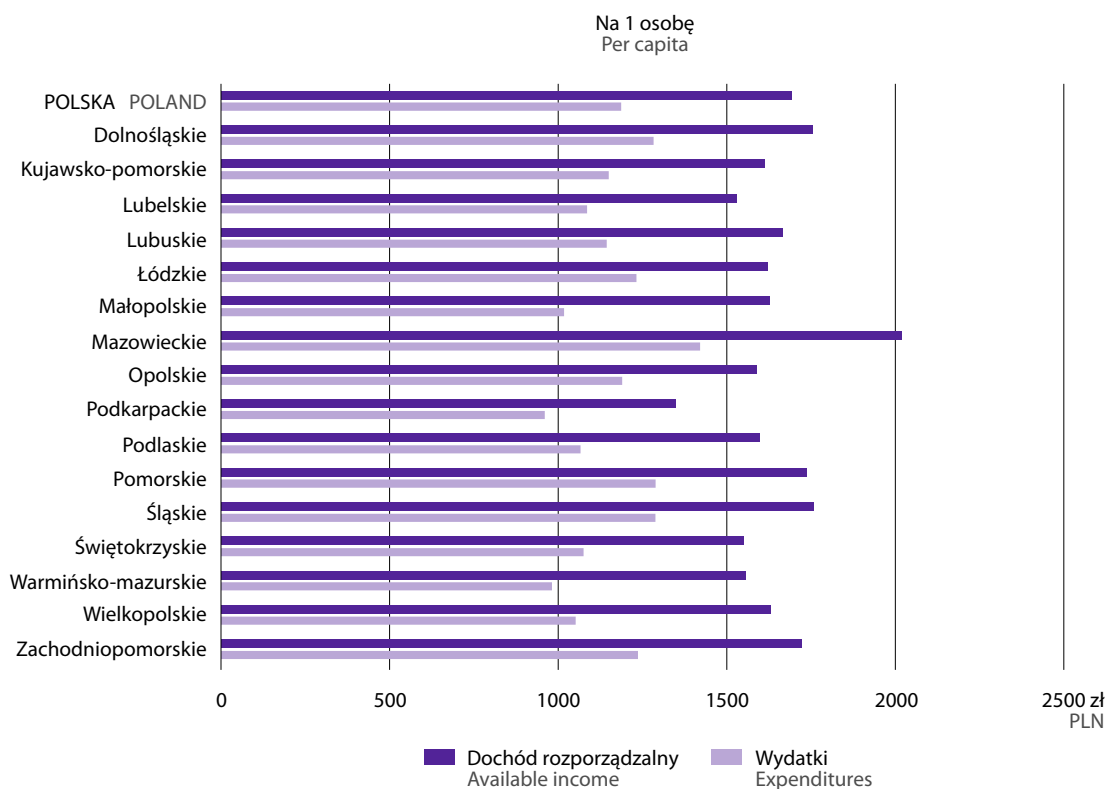
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. w wielkopolskim wyniósł 1629,98 zł wobec 1693,46 zł w Polsce. Wśród pozostałych województw wielkopolskie plasowało się pod tym względem na 7. miejscu, tj. o jedną pozycję niżej aniżeli przed rokiem. W porównaniu z 2017 r. kwota dochodów rozporządzalnych na osobę zwiększyła się tu o 1,5%, przy średnim wzroście w kraju o 6,0%.

Dochód do dyspozycji przypadający na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2018 r. wyniósł 1596,03 zł, tj. o 1,4% więcej niż przed rokiem, ale jednocześnie był o 2,9% niższy aniżeli przeciętnie w Polsce, gdzie kształtował się na poziomie 1643,14 zł.

Przeciętne miesięczne nominalne wydatki gospodarstwa domowego na osobę w 2018 r. w wielkopolskim wyniosły 1051,66 zł i utrzymały się na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego (1051,38 zł), przy wzroście w kraju o 0,9% do 1186,86 zł. Relacja przeciętnych miesięcznych wydatków na osobę do dochodu rozporządzalnego w województwie kształtowała się na poziomie 64,5%, przy średniej ogólnopolskiej 70,1% (przed rokiem 65,4% wobec 73,6%). W pozostałych województwach wielkość ta oscylowała między 62,5% w małopolskim a 76,0% w łódzkim. Najwięcej w przeliczeniu na osobę wydatkowały gospodarstwa domowe w województwie mazowieckim, a kwota przeciętnych wydatków była tam o 369,47 zł większa niż w wielkopolskim. Pod względem wielkości przeciętnych wydatków na osobę wielkopolskie znalazło się na 13. miejscu w kraju (o dwie pozycje niżej niż w 2017 r.).

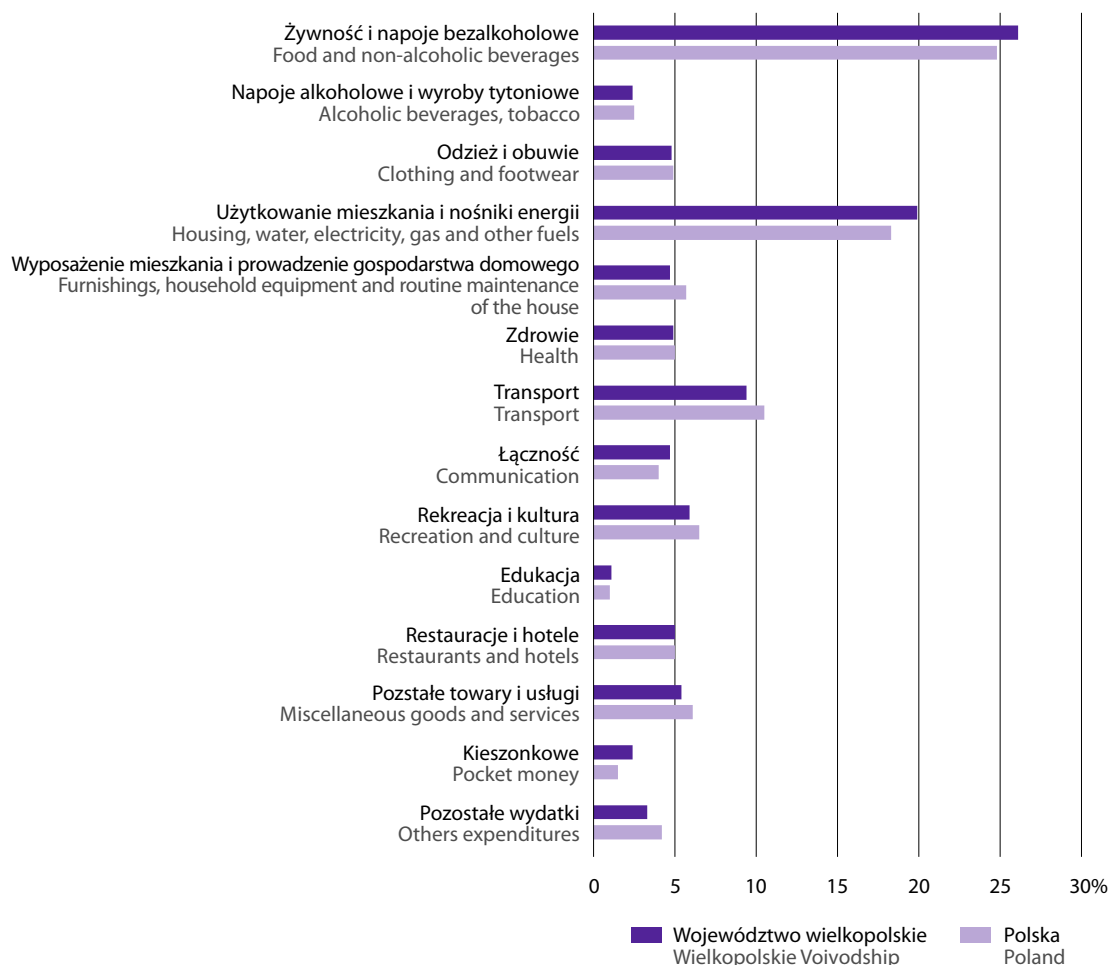
Wykres 8. Dochód rozporządzalny^a i wydatki^a w gospodarstwach domowych według województw w 2018 r.
 Chart 8. Available income^a and expenditures^a of households by voivodships in 2018

^a Przeciętne miesięczne.
^a Average monthly.

Struktura wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w wielkopolskim kształtowała się podobnie jak w kraju. Największą różnicę odnotowano w wydatkach na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii, których udział w województwie był o 1,6 p.proc. wyższy niż przeciętnie w kraju. Tak jak w poprzednich latach, w 2018 r. gospodarstwa domowe najczęściej środków przeznaczały na zakup żywności i napojów bezalkoholowych (26,1% ogółu wydatków na osobę wobec 25,0% w 2017 r. i 24,8% w kraju) oraz na użytkowanie mieszkania i nośniki energii (19,9% wobec 20,9% przed rokiem i 18,3% w kraju).

Wykres 9. Struktura wydatków w gospodarstwach domowych w 2018 r.
 Chart 9. Structure of expenditures of households in 2018

W 2018 r. utrzymała się tendencja spadkowa spożycia większości podstawowych artykułów żywnościowych. W stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się konsumpcja na osobę m.in. ryb i owoców morza (o 14,3%), olejów i tłuszczów (o 6,0%, w tym masła o 5,7%), kawy, herbaty i kakao (o 4,2%), cukru (o 2,2%), soków owocowych i warzywnych (o 2,0%), mleka (o 1,9%), pieczywa (o 1,8%) oraz jaj (o 1,6%). W porównaniu z 2017 r. wzrosło spożycie wód mineralnych i źródlanych (o 16,5%), a także ziemniaków (o 4,0%, przy spadku spożycia warzyw ogółem o 0,4%), mięsa (o 3,4%, w tym wędlin i innych przetworów mięsnych o 1,6%), serów i twarogów (o 2,5%) oraz owoców (o 0,3%). W skali kraju wielkopolskie było województwem o najniższym poziomie miesięcznego spożycia na osobę: śmietany (0,28 l wobec 0,57 l w lubelskim), owoców (3,34 kg wobec 4,17 kg w zachodniopomorskim), warzyw (6,78 kg wobec 9,87 kg w świętokrzyskim), w tym ogórków (0,35 kg wobec 0,78 kg w lubelskim), buraków (0,09 kg wobec 0,33 kg w lubelskim) i marchwi (0,31 kg wobec 0,62 kg w lubelskim) oraz wody mineralnej (4,80 l wobec 6,54 l w opolskim). Stosunkowo niskie były też wskaźniki dotyczące konsumpcji mleka (2,55 l na osobę wobec 2,54 l w śląskim i 3,52 l w lubelskim) oraz jaj (9,00 szt. wobec 8,99 szt. w lubuskim i 14,47 szt. w lubelskim). Jednocześnie notowano tu relatywnie duże spożycie na osobę tłuszczów zwierzęcych (0,38 kg wobec 0,39 kg w śląskim i 0,22 kg w podlaskim), w tym największe w kraju spożycie masła (0,33 kg wobec 0,13 kg w podlaskim).

Z każdym rokiem zmienia się stan wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania. W 2018 r. zdecydowana większość gospodarstw w wielkopolskim była wyposażona w telefony

komórkowe, pralki automatyczne i odbiorniki telewizyjne. Ponad trzy czwarte gospodarstw posiadało urządzenia z dostępem do Internetu, komputery osobiste oraz sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku, ponad 70% miało samochód osobowy, kuchenkę mikrofalową i rower a blisko 70% – urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej.

Obserwowana przez ostatnie lata tendencja spadkowa zasięgu ubóstwa ekonomicznego, szacowanego w oparciu o wydatki gospodarstw domowych, w 2018 r. wyraźnie zahamowała. Podobnie jak w kraju, w wielkopolskim zanotowano wzrost wskaźników określających zasięg ubóstwa materialnego rozpatrywanego w trzech ujęciach (w odniesieniu do minimum egzystencji, do relatywnej granicy ubóstwa oraz granicy „ustawowej”). W IV kwartale 2018 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 595 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1606 zł. W województwie skrajnym ubóstwem było zagrożonych 6,0% osób w gospodarstwach domowych (wobec 5,6% w 2017 r.). Dla kraju wskaźnik ten wyniósł 5,4%, podczas gdy w zachodniopomorskim, gdzie jego wartość była najniższa – 1,8%. Relatywna granica ubóstwa, ustalana na poziomie 50% średnich przeciętnych miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych, wynosiła w tym czasie 810 zł dla gospodarstw 1-osobowych i 2187 zł – dla 4-osobowych. W wielkopolskim ubóstwo relatywne dotyczyło 16,9% osób w gospodarstwach domowych (15,5% przed rokiem), przy średniej ogólnopolskiej 14,2% i najniższym odsetku na poziomie 8,3% w pomorskim. „Ustawowa” granica ubóstwa, czyli kwota, która uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej, w IV kwartale 2018 r. została określona na poziomie 701 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 528 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Poniżej ustawowej granicy ubóstwa w wielkopolskim żyło w tym czasie 12,8% osób w gospodarstwach domowych (12,2% w 2017 r.) wobec 10,9% przeciętnie w kraju i 5,4% w zachodniopomorskim.

Rozdział 6

Chapter 6

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych

Prices of consumer goods and services

W 2018 r. ceny towarów i usług konsumpcyjnych we wszystkich województwach były wyższe niż przed rokiem. W wielkopolskim średni przyrost wyniósł 1,8% i był mniejszy od obserwowanego przed rokiem (o 2,3%). Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych dla Polski wyniósł w tym czasie 101,6 (wobec 102,0 w 2017 r.). Bardziej niż w wielkopolskim ceny zwiększyły się w województwach: małopolskim (o 2,2%), lubuskim (o 2,0%) oraz pomorskim i świętokrzyskim (o 1,9%). Wzrost/spadek cen towarów i usług konsumpcyjnych kształtował się różnie w poszczególnych grupach, co było konsekwencją poziomu cen towarów i usług wchodzących w ich skład, ale także udziału tych dóbr w ogólnej konsumpcji gospodarstw domowych.

We wszystkich województwach podniosły się ceny żywności i napojów bezalkoholowych. W wielkopolskim wzrost wyniósł 2,7% i był zbliżony do średniej ogólnopolskiej – 2,6% (w 2017 r. notowany wzrost był większy; ceny żywności i napojów bezalkoholowych były wyższe od notowanych w poprzednim roku odpowiednio o 4,4% i 4,2%).

W wielkopolskim najbardziej zwiększyły się ceny towarów i usług związanych z transportem. W 2018 r. wzrost wyniósł tu 5,9% i dla tej kategorii towarów i usług był największy w skali całego kraju (w Polsce średni wzrost kształtował się na poziomie 4,2%). W poprzednim roku ceny towarów i usług transportowych zwiększyły się o 4,7%, przy średnim wzroście w kraju o 3,8%.

W skali roku w całym kraju podrożały też usługi związane z edukacją. W wielkopolskim wzrost cen w tej grupie wyniósł 2,3%, przy średniej ogólnopolskiej 2,4% (w 2017 r. 0,7% wobec 1,2% w kraju).

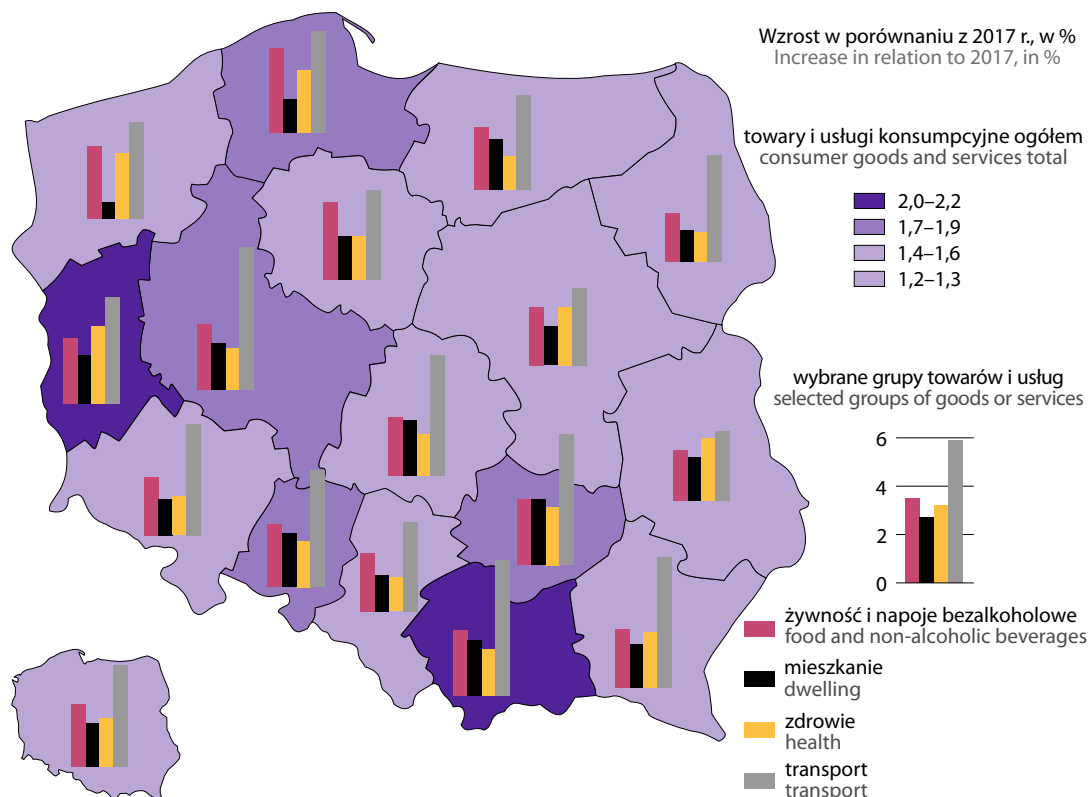
We wszystkich województwach, z wyjątkiem podlaskiego, droższe niż przed rokiem były też towary i usługi związane z rekreacją i kulturą. W wielkopolskim wzrost cen w tej grupie wyniósł 2,1% wobec 1,3% w kraju (w 2017 r. odpowiednio o 1,5% i 1,4%).

Znaczącą część wydatków gospodarstw domowych stanowią środki przeznaczane na mieszkanie. Również w tej grupie towarów i usług w 2018 r. wzrost cen odnotowano we wszystkich województwach. W wielkopolskim ceny w tej grupie zwiększyły się średnio o 1,9% (przy średnim wzroście w kraju o 1,8%; w 2017 r. o 2,1% wobec 1,6% w kraju), przy czym opłaty związane z użytkowaniem mieszkania i nośnikami energii wzrosły o 2,1%, a towary i usługi związane z wyposażeniem mieszkania i prowadzeniem gospodarstwa domowego podrożały o 0,9% (w 2017 r. wzrost wyniósł odpowiednio 2,4% i 0,3%).

Wzrost cen dotyczył także towarów i usług związanych ze zdrowiem. Odnotowały go wszystkie województwa, a w wielkopolskim ceny w tej grupie w ciągu roku zwiększyły się o 1,7%, przy przeciętnym wzroście w kraju o 2,0% (w 2017 r. odpowiednio o 1,1% i 1,2%).

W ciągu roku odnotowano również wzrost cen w grupie napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe. W wielkopolskim ceny w tej grupie towarów i usług zwiększyły się o 1,6%, przy przeciętnym wzroście w Polsce o 1,5% (w 2017 r. wzrost był mniejszy i wyniósł 0,7% wobec 1,0% w kraju).

Mapa 6. Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw w 2018 r.
 Map 6. Price index of consumer goods and services by voivodships in 2018

Spadek cen we wszystkich województwach dotyczył towarów i usług z grupy odzież i obuwie. W porównaniu z 2017 r. w wielkopolskim ceny w tej grupie obniżyły się o 2,9%, przy średnim spadku w kraju o 3,6% (w poprzednim roku o 4,5% wobec 5,2% w kraju).

Rozdział 7

Chapter 7

Mieszkania

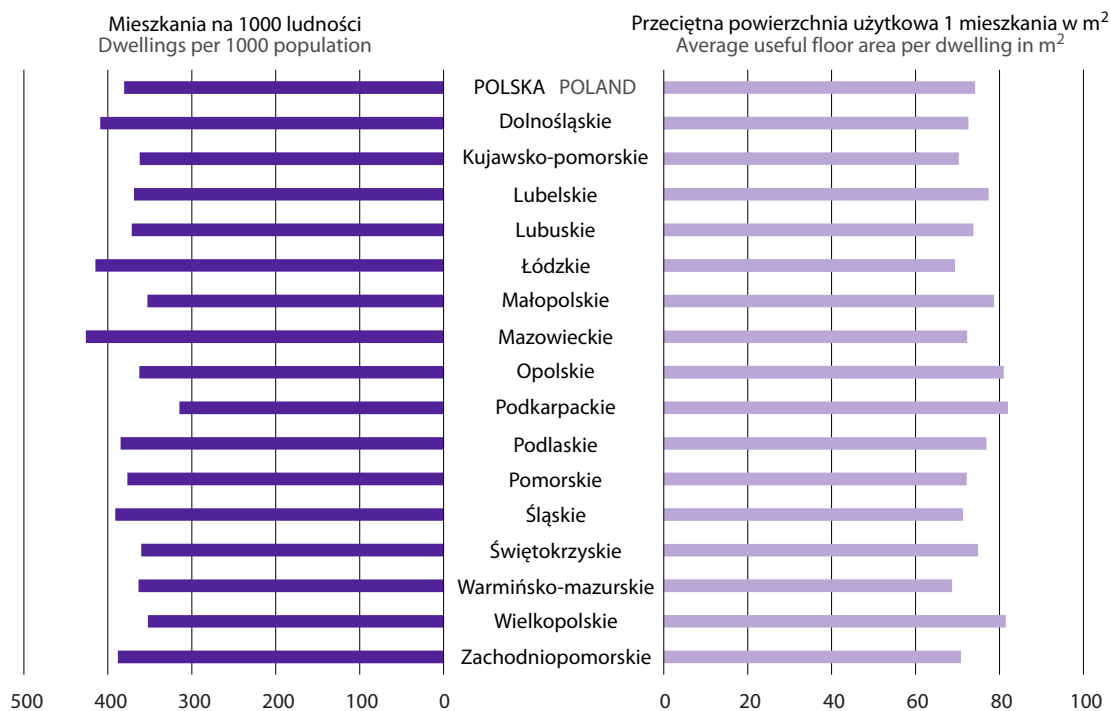
Dwellings

Według bilansu zasobów mieszkaniowych, w końcu 2018 r. w województwie było 1230,5 tys. mieszkań, tj. o 1,6% więcej niż przed rokiem. Podobnie jak w poprzednich latach, pod względem wielkości zasobów wielkopolskie zajmowało 3. miejsce w kraju po województwach mazowieckim i śląskim, natomiast po odniesieniu tej wielkości do liczby mieszkańców, lokowało się na miejscu przedostatnim, przed podkarpackim. Największą liczbą mieszkań dysponują Poznań i powiat poznański, tam też odnotowano największy w skali roku (w liczbach bezwzględnych) przyrost zasobów mieszkaniowych (w powiecie poznańskim o 4,7 tys. mieszkań, a w Poznaniu o 3,8 tys.).

Wskaźnik określający liczbę mieszkań przypadających na 1000 ludności w wielkopolskim w 2018 r. wyniósł 352 mieszkania, tj. o 28 mniej niż przeciętnie w kraju (w 2017 r. przypadało tu 347 mieszkań wobec 376 w kraju). Tak jak w poprzednich latach, pod względem wielkości tego wskaźnika przodowały miasta na prawach powiatu (od 387 mieszkań w Lesznie do 488 w Poznaniu). Największy przyrost zasobów w stosunku do poprzedniego roku obserwowano w Poznaniu, gdzie na 1000 mieszkańców przypadało o ok. 9 mieszkań więcej niż w 2017 r. Stosunkowo duży wzrost wskaźnika zasobów mieszkaniowych wystąpił ponadto w powiatach średzkim (o 8 mieszkań więcej), jarocińskim (o 7 więcej) oraz w Lesznie, Kaliszu i powiecie wrzesińskim (o 6 więcej). Podobnie jak w poprzednich latach, relatywnie małe były zasoby mieszkaniowe powiatów: kaliskiego (280 mieszkań na 1000 ludności), wolsztyńskiego (285 mieszkań) oraz konińskiego i leszczyńskiego (po 286 mieszkań).

**Wykres 10. Zasoby mieszkaniowe^a według województw w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 10. Dwelling stocks^a by voivodships in 2018
As of 31st December

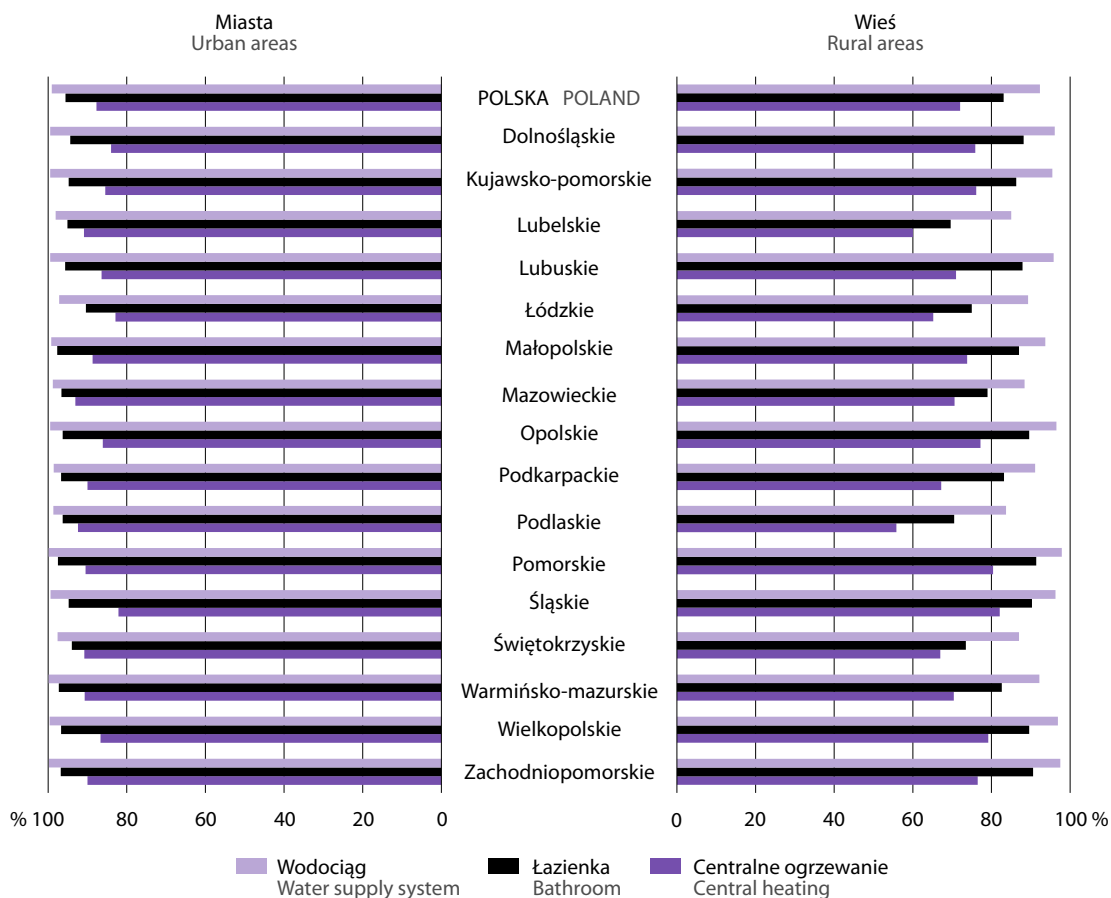
a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a Based on balances of dwellings stocks.

W wielkopolskim w 2018 r. na 1 osobę przypadało przeciętnie 28,7 m² powierzchni użytkowej mieszkania, podczas gdy w kraju było to 28,2 m² (przed rokiem 28,2 m² wobec 27,8 m² w kraju). W 1 mieszkaniu mieszkało średnio 2,84 osób, natomiast na 1 izbę przypadało przeciętnie 0,70 osób (w kraju 2,63 i 0,69 osób). Mieszkania na wsi miały więcej izb i większą przeciętną powierzchnię użytkową niż w miastach (odpowiednio: 4,53 izb i 99,7 m² wobec 3,76 izb i 70,5 m² w miastach), ale były gęściej zaludnione (3,45 osób na mieszkanie wobec 2,47).

W 2018 r. odnotowano niewielkie zmiany w wyposażeniu lokali mieszkalnych w podstawowe instalacje. O 0,1 p.proc. zwiększył się odsetek mieszkań obsługiwanych przez wodociągi (do 98,6%), mieszkań posiadających ustęp (do 96,2%) oraz mieszkań z łazienką (do 94,0%), o 0,3 p.proc. – mieszkań wyposażonych w centralne ogrzewanie (do 83,9%), a o 0,4 p.proc. – mieszkań podłączonych do sieci gazowej (do 52,2%).

Wykres 11. Mieszkania w zasobach mieszkaniowych^a wyposażone w instalacje według województw w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 11. Dwellings in dwelling stocks^a fitted with installations by voivodships in 2018
As of 31st December

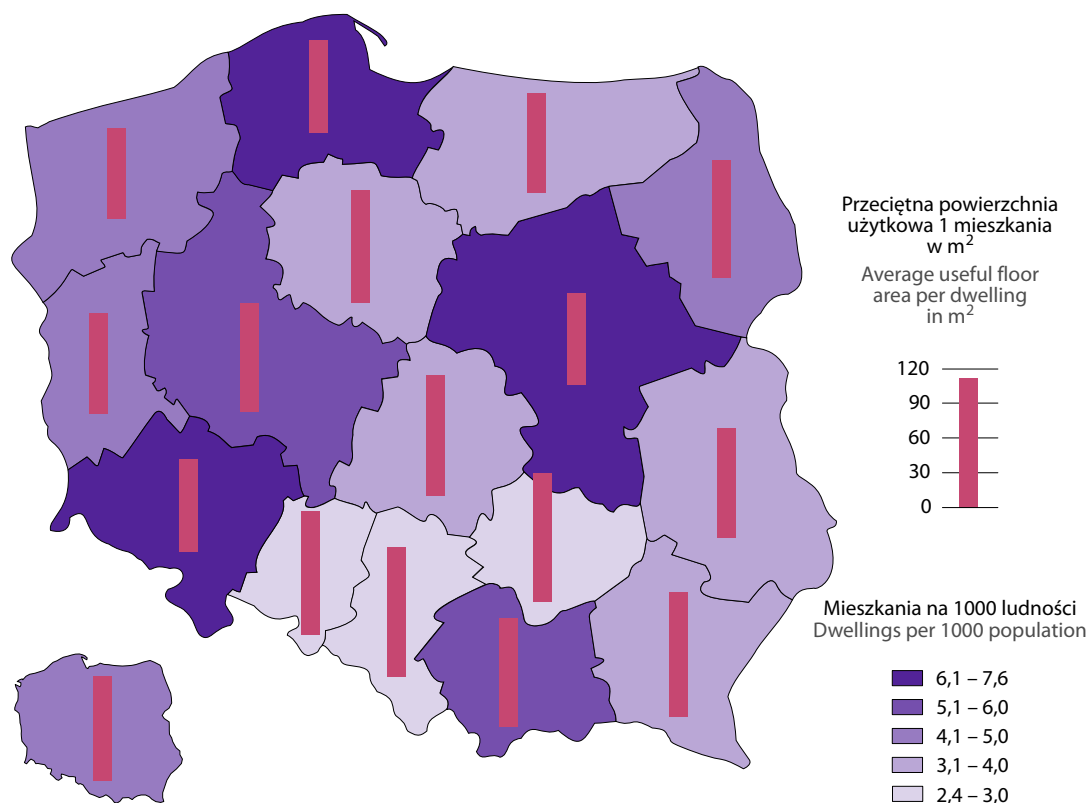

a Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a Based on balances of dwellings stocks.

W 2018 r. w województwie wielkopolskim oddano do użytkowania 19883 mieszkania, tj. o 5,4% więcej niż przed rokiem. Stanowiły one 10,7% wszystkich mieszkań przekazanych do eksploatacji w Polsce. Pod względem liczby wybudowanych mieszkań wielkopolskie znalazło się na 2. miejscu za mazowieckim (41078 mieszkań stanowiących 22,2% wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju).

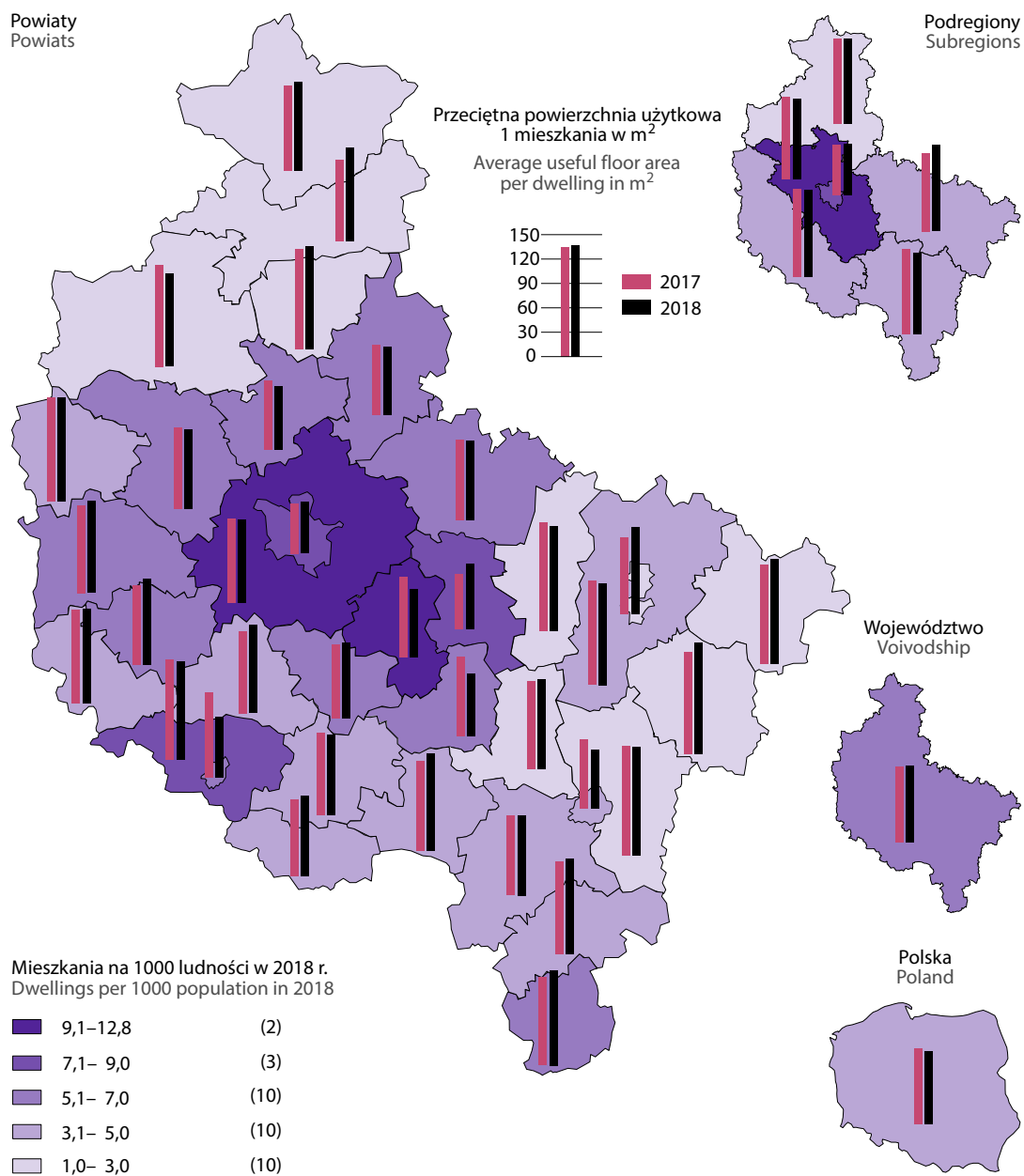

Mapa 7. Mieszkania oddane do użytkowania według województw w 2018 r.
Map 7. Dwellings completed by voivodships in 2018

W przeliczeniu na 1000 ludności w wielkopolskim w 2018 r. przekazano do eksploatacji średnio 5,7 mieszkań wobec 5,4 rok wcześniej (w Polsce 4,8 mieszkań wobec 4,6). Wyższy wskaźnik zanotowano w województwach: mazowieckim (7,6 wobec 6,9), pomorskim (7,2 wobec 6,8) i dolnośląskim (6,4 wobec 5,9). W większości powiatów oddano do użytkowania mniej mieszkań (w relacji do liczby mieszkańców) niż przeciętnie w województwie. W 2 powiatach (średzkim i obornickim) wskaźnik kształtował się na poziomie średniej wojewódzkiej (5,7 mieszkań na 1000 ludności), a w 8 poziom ten przekroczył. Relatywnie najwięcej nowych mieszkań przybyło w powiatach: poznańskim (12,8 mieszkań na 1000 ludności wobec 12,2 w 2017 r.), średzkim (10,4 wobec 6,5), leszczyńskim (8,4 wobec 8,5), wrzesińskim (7,7 wobec 13,3), w Poznaniu (7,5, podobnie jak przed rokiem), jarocińskim (7,0 wobec 2,8), szamotulskim (6,1 wobec 5,4) i wągrowieckim (5,9 wobec 4,7). Najmniej nowych mieszkań oddano do użytkowania w Koninie (1,0 mieszkanie na 1000 ludności wobec 1,8 w 2017 r.) oraz w powiatach piłskim (1,8 wobec 2,5) i kolskim (1,8 wobec 1,6).

Mapa 8. Mieszkania oddane do użytkowania
Map 8. Dwellings completed

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

W przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw, w 2018 r. w wielkopolskim przekazano do eksploatacji 1094 mieszkania (przy średniej dla całego kraju 962 mieszkania), co lokowało ten region na 4. miejscu w kraju po województwach: mazowieckim (1509 mieszkań), pomorskim (1336 mieszkań) i dolnośląskim (1310 mieszkań). W przekroju powiatowym najwięcej mieszkań na 1000 nowo zawartych małżeństw w 2018 r. oddano do użytkowania w powiatach: poznańskim (2554 mieszkania wobec 2352 w poprzednim roku), średzkim (2181 wobec 1289), leszczyńskim (1531 wobec 1658) i wrzesińskim (1463 wobec 2359). Wskaźniki przekraczające poziom średniej wojewódzkiej odnotowano jeszcze w 7 powiatach: jarozińskim (1377 mieszkań wobec 551 w 2017 r.), w Poznaniu (1271 wobec 1270), obornickim (1192 wobec 1101), śremskim (1181 wobec 1150), szamotulskim (1179 wobec 1104), kępińskim (1112 wobec 865) i wągrowieckim (1111 wobec 862).

Przeciętna powierzchnia użytkowa nowo budowanych mieszkań w wielkopolskim w 2018 r. wynosiła 94,0 m², czyli o 0,5 m² więcej niż w 2017 r. i o 3,7 m² więcej niż średnio w Polsce (90,3 m²). Pod względem przeciętnej wielkości nowo budowanych mieszkań wielkopolskie zajęło 10. miejsce wśród wszystkich województw (o dwie pozycje niżej niż przed rokiem). Największe mieszkania w województwie oddano do użytkowania w powiecie tureckim, gdzie przeciętna powierzchnia wyniosła 137,1 m² i kaliskim – 133,5 m². Stosunkowo duże mieszkania powstały też w powiatach: słupeckim (129,2 m²), kolskim (128,7 m²), międzychodzkiem (128,2 m²), chodzieskim (126,7 m²), konińskim (125,2 m²) i leszczyńskim (120,4 m²). Duża przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań zrealizowanych w wymienionych powiatach wynika stąd, że zdecydowaną większość stanowiły tam mieszkania zrealizowane w ramach budownictwa indywidualnego na potrzeby własne inwestora. Relatywnie najmniejszą przeciętną powierzchnią użytkową miały mieszkania wybudowane w Poznaniu (63,1 m²), gdzie dominowało budownictwo na sprzedaż lub wynajem realizujące 88,5% ogółu mieszkań oddanych do użytkowania, a także w Kaliszu (72,3 m²), gdzie najwięcej mieszkań zrealizowali deweloperzy (46,7%) oraz spółdzielnie mieszkaniowe (22,5%).

Rozdział 8

Chapter 8

Infrastruktura

Infrastructure

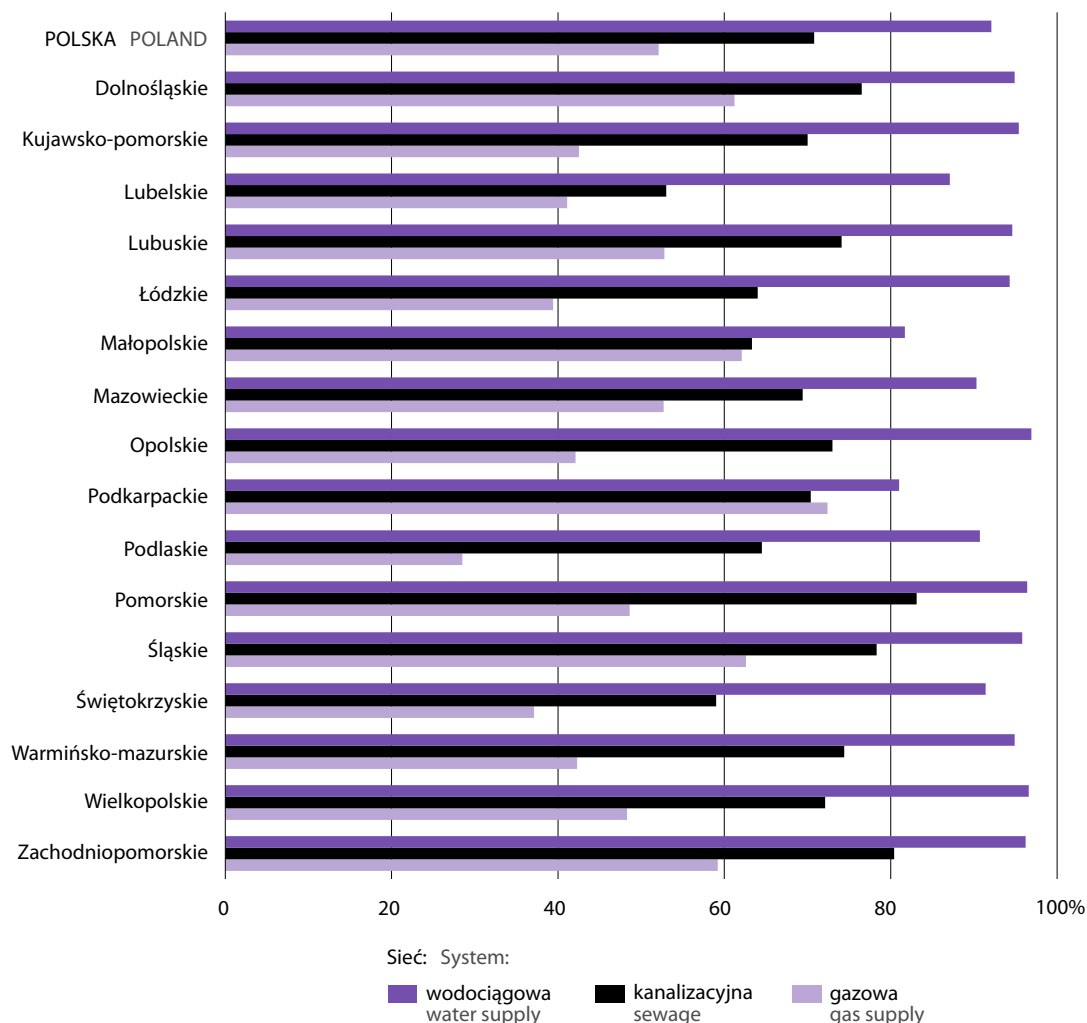
W 2018 r. długość wodociągowej sieci rozdzielczej w województwie wielkopolskim wyniosła 32,6 tys. km i w ciągu roku zwiększyła się o 0,8% (w kraju o 1,2%). Do budynków mieszkalnych doprowadzono w tym czasie 13,2 tys. nowych przyłączy wodociągowych, tym samym ich całkowita liczba zwiększyła się o 2,3% (w kraju przeciętny wzrost wyniósł 0,6%). Z sieci wodociągowej korzystało 96,6% ogółu mieszkańców województwa (przy średniej w skali kraju 92,1%). Większy odsetek (96,9%) miało tylko województwo opolskie. W miastach udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej był większy niż na wsi (98,0% wobec 94,8%).

W porównaniu z rokiem 2017 zużycie wody w gospodarstwach domowych w wielkopolskim zwiększyło się o 6,9% (przy wzroście w kraju o 4,7%). Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca kształtowało się tu na poziomie 39,3 m³ (37,3 m³ w miastach; 41,6 m³ na wsi) i było o 2,5 m³ większe niż przed rokiem, a w stosunku do średniej krajowej – większe o 6,0 m³. Większy wzrost zużycia wody zanotowano na wsi (o 3,4 m³; w kraju o 2,1 m³). W miastach zużycie wody w ciągu roku zwiększyło się o 1,7 m³; w kraju o 1,1 m³.

Wykres 12. Ludność korzystająca^a z urządzeń komunalnych w % ogółu ludności według województw w 2018 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 12. Population using^a municipal installations in % of total population by voivodships in 2018 As of 31st December

^a Dane szacunkowe.
^a Estimated data.

W 2018 r. sieć kanalizacyjna w województwie wielkopolskim osiągnęła długość 14,7 tys. km i w ciągu roku wydłużyła się o 0,5 tys. km, tj. o 3,2% (w kraju o 2,5%). Przybyło w tym czasie 4,8 tys. nowych przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych, co oznacza wzrost średnio o 1,3%, w tym na wsi o 1,8% (w kraju liczba przyłączy kanalizacyjnych zwiększyła się o 1,8%). W 2018 r. sieć kanalizacyjna w wielkopolskim obejmowała 72,1% ogółu mieszkańców, przy czym w miastach z kanalizacji sieciowej korzystało 92,1% ludności, a na wsi 48,3% (w kraju odpowiednio: 70,8%, 90,3% i 41,3%).

Rozwój infrastruktury gazowej na obszarze wielkopolskiego w 2018 r. spowodował przyrost długości sieci (przesyłowej i rozdzielczej łącznie) o blisko 200 km, do 15,8 tys. km. Względny wzrost w porównaniu z 2017 r. wyniósł 1,3% i był zbliżony do obserwowanego w całym kraju (o 1,4%). Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej wyniósł 48,3%, przy czym w miastach był większy niż na wsi (68,1% wobec 24,7%). W skali kraju z sieci gazowej korzystało 52,1% mieszkańców (70,9% w miastach i 23,9% na wsi).

W porównaniu z rokiem 2017 liczba odbiorców gazu sieciowego zwiększyła się średnio o 1,9%, ale jego zużycie zmniejszyło się nieznacznie – o 0,3%. Wzrost zanotowano na wsi, gdzie liczba odbiorców wzrosła o 6,6%, a zużycie o 3,5%, podczas gdy w miastach obserwowano odpowiednio wzrost o 0,8% i spadek o 1,9%. Zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe w przeliczeniu na odbiorcę w wielkopolskim w 2018 r. wyniosło 8087,2 kWh (przy średniej ogólnopolskiej 6205,9 kWh) i w ciągu roku zmniejszyło się o 174,4 kWh (o 2,1%). Pomimo spadku, podobnie jak w poprzednich latach wskaźnik zużycia gazu na odbiorcę był tu najwyższy w kraju. Na wsi zużycie gazu było większe niż w mieście i kształtowało się na poziomie 12482,0 kWh na odbiorcę wobec 7000,0 kWh, ale w obu przypadkach wskaźnik był niższy aniżeli w 2017 r. (odpowiednio o 2,9% na wsi i o 2,6% w miastach). W kontekście rozwoju sieci gazowej warto odnotować wzrost liczby gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania gazem. W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2018 r. w województwie liczba takich odbiorów zwiększyła się o 6,2%, przy średnim wzroście w kraju o 5,0%. Jednocześnie zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań nieznacznie spadło (o 0,1%; w kraju o 1,1%).

Rozdział 9

Chapter 9

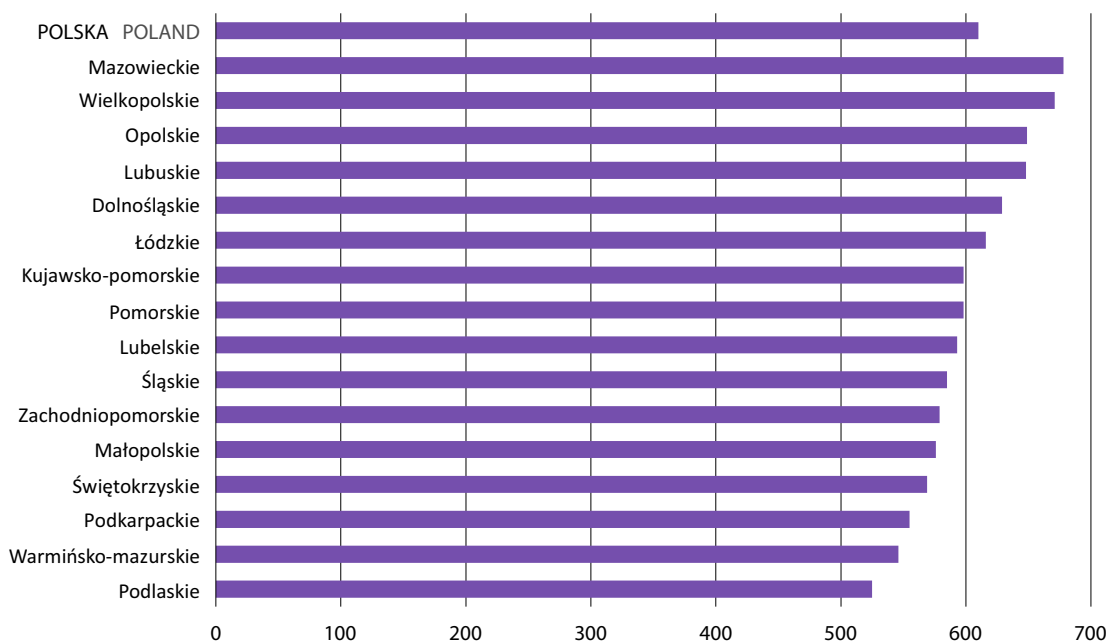
Transport i telekomunikacja

Transport and telecommunications

Według stanu na koniec 2018 r., w wielkopolskim było zarejestrowanych 2345,3 tys. samochodów osobowych. W ciągu roku ich liczba zwiększyła się o 85,9 tys. (wzrost o 3,8%; w kraju o 4,1%). W przeliczeniu na 1000 ludności przypadało tu 671 samochodów osobowych, tj. o 23 więcej niż w 2017 r. i o 61 więcej niż przeciętnie w kraju. Wielkopolskie od lat utrzymuje się pod tym względem w czołówce województw; nie maleje też dystans dzielący je od podlaskiego, zajmującego w tym rankingu ostatnią lokatę (w 2018 r. dystans wyniósł 146 samochodów, o jeden więcej niż przed rokiem).

Wykres 13. Samochody osobowe na 1000 ludności według województw w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 13. Passenger cars per 1000 population by voivodships in 2018 As of 31st December

W 2018 r. w województwie wielkopolskim było zarejestrowanych 8,8 tys. autobusów (7,4% ich ogólnej liczby w kraju). W porównaniu z poprzednim rokiem liczba pojazdów tego typu zwiększyła się o 234 (wzrost o 2,7%; w kraju o 2,9%).

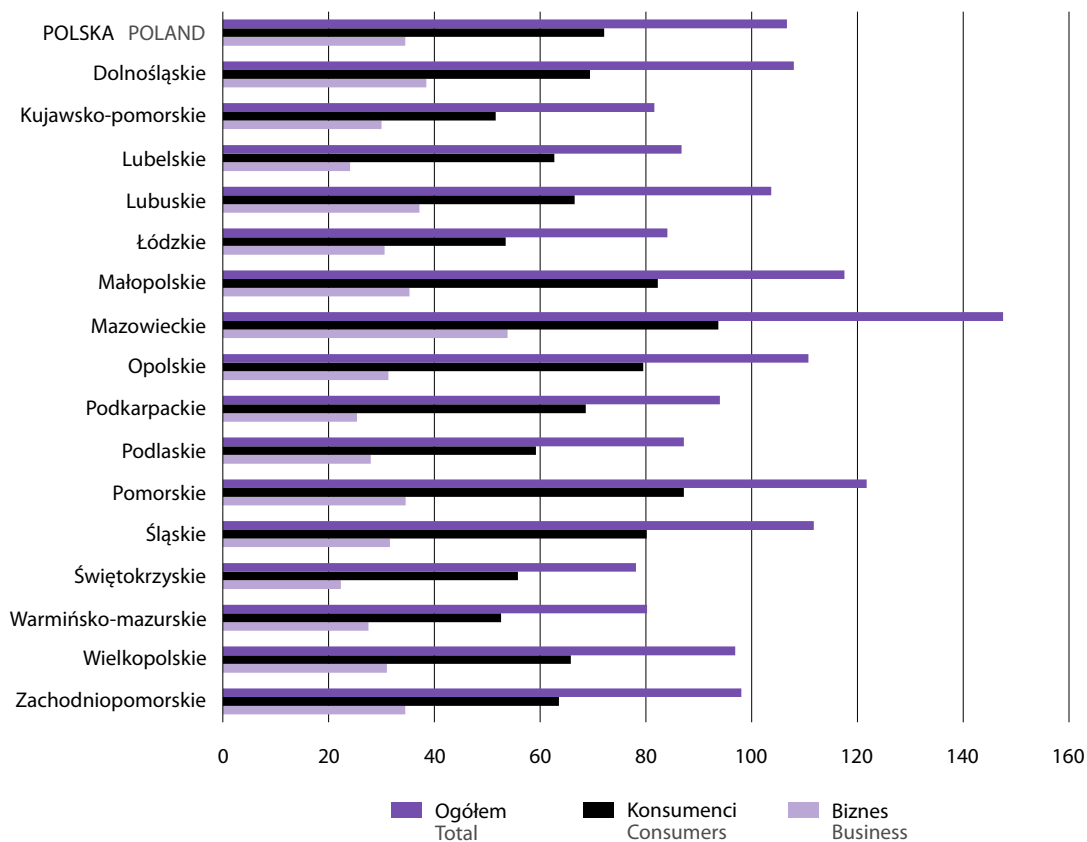
Sieć komunikacji miejskiej w wielkopolskim w 2018 r. obejmowała 7105,5 km linii i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyła się o 10,9%, przy średnim wzroście w kraju o 1,7%. Linie autobusowe obejmowały 6876,9 km, a tramwajowe – 228,6 km. Pod względem długości linii komunikacyjnych wielkopolskie zajęło 2. miejsce za województwem śląskim. Tabor komunikacji miejskiej składał się z 950 autobusów i 280 tramwajów. Do przewozu osób niepełnosprawnych było przystosowanych 826 autobusów i 128 tramwajów.

Według stanu na koniec 2018 r., liczba łączy abonenckich w wielkopolskim wyniosła 338,4 tys. (o 16,5% mniej niż rok wcześniej), z czego 68,0% stanowiły łączy konsumenckie. Najwięcej łączy abonenckich było w województwach: mazowieckim (797,3 tys.), śląskim (506,6 tys.) i małopolskim (399,7 tys.), a naj-

mniej – w świętokrzyskim (97,0 tys.), podlaskim (103,0 tys.) i lubuskim (105,2 tys.). Wielkopolskie plasowało się pod tym względem na miejscu 4, a w ujęciu względnym – w relacji do liczby ludności – z liczbą 96,9 łączy na 1000 ludności znalazło się na miejscu 9. Średnia krajowa kształtowała się w tym wypadku na poziomie 106,6. Dla łączy konsumenckich wskaźnik wyniósł 65,8 wobec 72,1 przeciętnie w Polsce.

Wykres 14. Łączy abonenckie na 1000 ludności według województw w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 14. Subscriber lines per 1000 population by voivodships in 2018
As of 31st December

Według stanu na koniec 2018 r., w województwie wielkopolskim było zarejestrowanych 374,2 tys. abonentów telewizji kablowej (3. miejsce wśród wszystkich województw). W porównaniu z poprzednim rokiem ich liczba zmniejszyła się o 3,3%, przy spadku w kraju o 6,1%. W przeliczeniu na 1000 ludności w wielkopolskim przypadało 107 abonentów telewizji kablowej, przy średniej ogólnopolskiej 103 (przed rokiem 111 wobec 109 w kraju). Wśród ogółu województw wskaźnik ten lokował wielkopolskie na 7. miejscu, tak samo jak w poprzednich latach.

Rozdział 10

Chapter 10

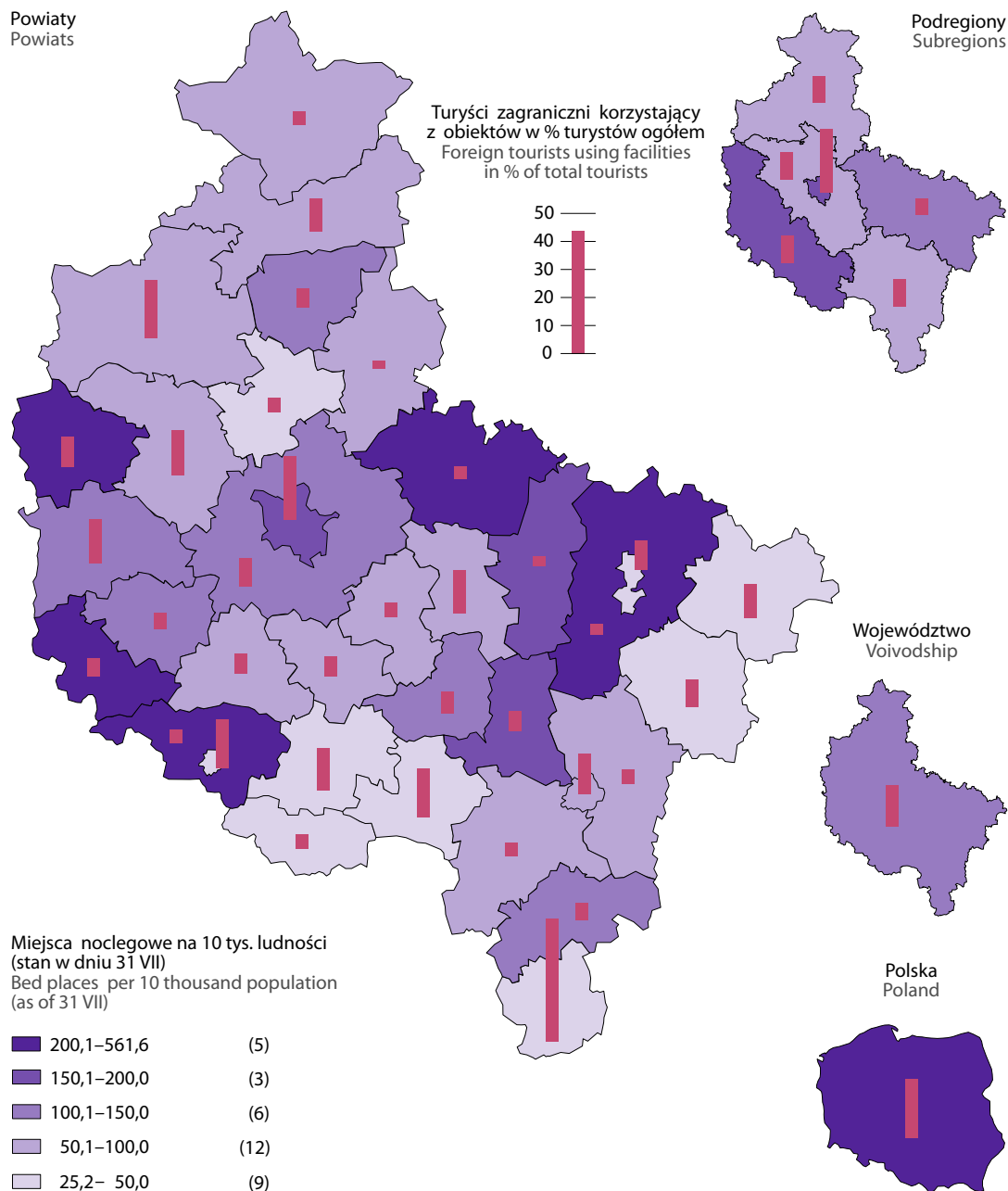
Baza noclegowa turystyki

Tourist accommodation establishments

Według stanu na koniec lipca 2018 r., turystyczna baza noclegowa w województwie wielkopolskim obejmowała 665 obiektów, w tym 511 dostępnych przez cały rok. Oferowały one 42,0 tys. miejsc noclegowych, z tego w większości (73,9%) całorocznych. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba miejsc zmniejszyła się o 1,8% (przy wzroście w kraju o 3,2%). Najwięcej miejsc ubyło w ośrodkach wczasowych (590 miejsc; spadek o 15,3%), innych obiektach hotelowych (355 miejsc; spadek o 9,9%), szkolnych schroniskach młodzieżowych (199 miejsc; spadek o 12,4%) oraz ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych (135 miejsc; spadek o 4,0%). Więcej miejsc niż przed rokiem oferowały natomiast m.in. ośrodki kolonijne (o 408 miejsc; 2,5-krotny wzrost), hotele (o 124 miejsca; wzrost o 0,7%) i pozostałe obiekty niesklasyfikowane (o 88 miejsc; wzrost o 5,2%). Baza hotelowa obejmowała 227 hoteli, 16 moteli, 23 pensjonaty i 71 innych obiektów hotelowych. Łącznie baza hotelowa dysponowała 23,3 tys. miejsc noclegowych. Jedna trzecia z nich znajdowała się w obiektach hotelowych w Poznaniu.

W przeliczeniu na 10 tys. ludności w wielkopolskim w 2018 r. przypadło średnio 120 miejsc noclegowych, przy średniej ogólnopolskiej 208 miejsc. Największą bazą noclegową dysponowały powiaty: międzychodzki (562 miejsca na 10 tys. ludności), leszczyński (513 miejsc), wolsztyński (363 miejsca), koniński (238 miejsc) i gnieźnieński (208 miejsc). Najsłabiej rozwinięte pod tym względem były powiaty: rawicki (25 miejsc na 10 tys. ludności), m. Konin (25 miejsc), kępiński (28 miejsc), m. Leszno (30 miejsc), turecki (32 miejsca) oraz gostyński (36 miejsc).

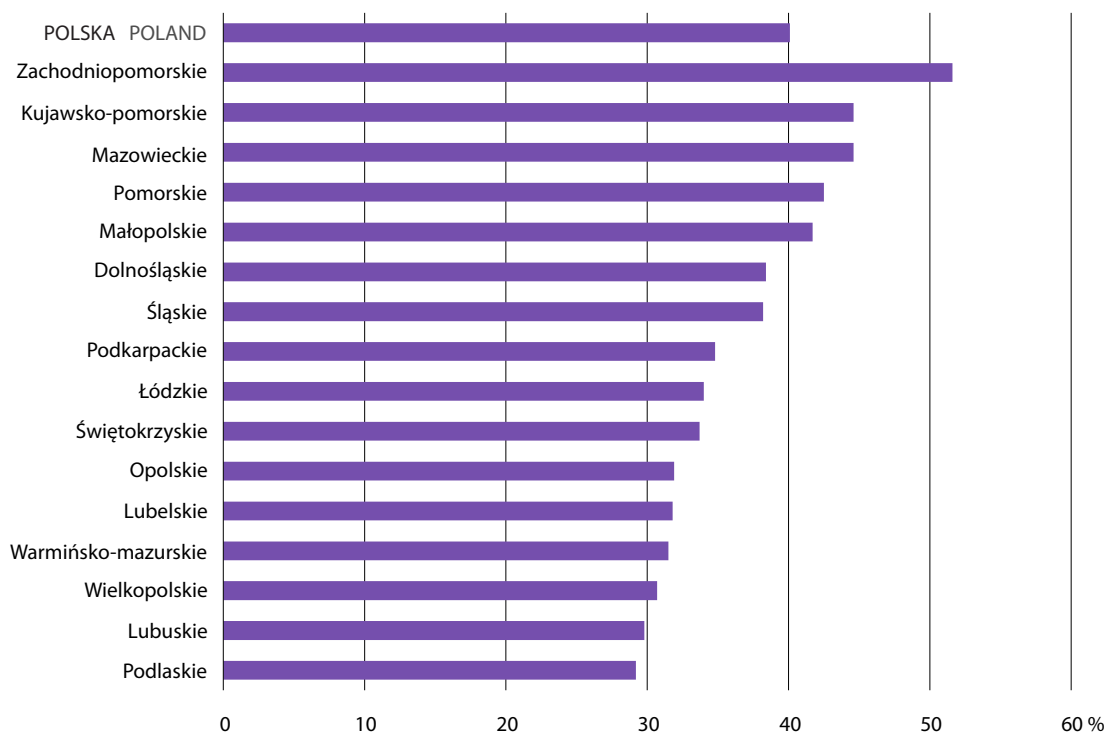
Mapa 9. Baza noclegowa turystyki w 2018 r.
Map 9. Tourist accommodation establishments in 2018

W nawiasach podano liczbę powiatów.
Number of powiats is given in parentheses.

W 2018 r. z noclegów w obiektach turystycznych skorzystało łącznie 2099,5 tys. osób, tj. o 4,6% więcej niż przed rokiem (w kraju więcej o 6,0%). W gronie tym było 311,0 tys. turystów z zagranicy (o 1,1% więcej niż przed rokiem; w kraju więcej o 4,1%). Obcokrajowcy stanowili 14,8% wszystkich korzystających z bazy noclegowej turystyki w wielkopolskim i 4,4% ich ogólnej liczby w Polsce. W obiektach turystycznych gościom z zagranicy udzielono łącznie 663,7 tys. noclegów (o 3,8% więcej niż przed rokiem; w kraju o 6,2% więcej), co stanowiło 17,4% ogółu noclegów udzielonych w województwie i 3,7% noclegów udzielonych turystom zagranicznym w całym kraju.

Wykres 15. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według województw w 2018 r.
Chart 15. Degree of exploitation of beds in tourist accommodation establishments by voivodships in 2018

Wykorzystanie bazy noclegowej w województwie wielkopolskim jest ciągle mniejsze od możliwości w tym zakresie. W 2018 r. stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych wyniósł tu średnio 30,7% wobec 40,1% w kraju (przed rokiem 29,6% wobec 39,3%). Pod względem wykorzystania miejsc noclegowych wielkopolskie zajmuje wśród województw jedno z niższych miejsc. W ujęciu powiatowym miejsca noclegowe, jakimi w 2018 r. dysponowały obiekty turystyczne, najpełniej zostały wykorzystane w Poznaniu (w 43,7%) oraz w powiatach: wągrowieckim (40,5%), średzkim (38,9%), grodziskim (32,1%), gnieźnieńskim (31,6%) i międzychodzkiem (31,3%). Najrzadziej z miejsc noclegowych w 2018 r. korzystano w powiatach kolskim (gdzie wskaźnik wykorzystania miejsc wyniósł 9,4%) i tureckim (14,0%).

Spośród ogółu turystów odwiedzających województwo najwięcej skorzystało z bazy noclegowej w Poznaniu (43,7%), a także w powiatach: poznańskim (10,7%), konińskim (7,0%) i gnieźnieńskim (3,9%). Większość turystów zagranicznych korzystała z miejsc noclegowych w Poznaniu (67,0% ogólnej liczby obcokrajowców).

W 2018 r. w obiektach turystycznych w wielkopolskim funkcjonowało 571 placówek gastronomicznych, z tego 298 restauracji, 149 barów i kawiarni, 70 stołówek oraz 54 punkty gastronomiczne (smażalnie, pijalnie, lodziarnie itp.). Ponad połowa wszystkich placówek gastronomicznych (56,6%, w tym 68,1% ogółu restauracji i 63,8% barów i kawiarni) mieściła się w hotelach. W pozostałych obiektach noclegowych (poza obiektami hotelowymi) najliczniejszą grupę stanowiły stołówki (36,6% ogółu placówek gastronomicznych w tej grupie obiektów i 74,3% wszystkich stołówek w turystycznych obiektach).

Rozdział 11

Chapter 11

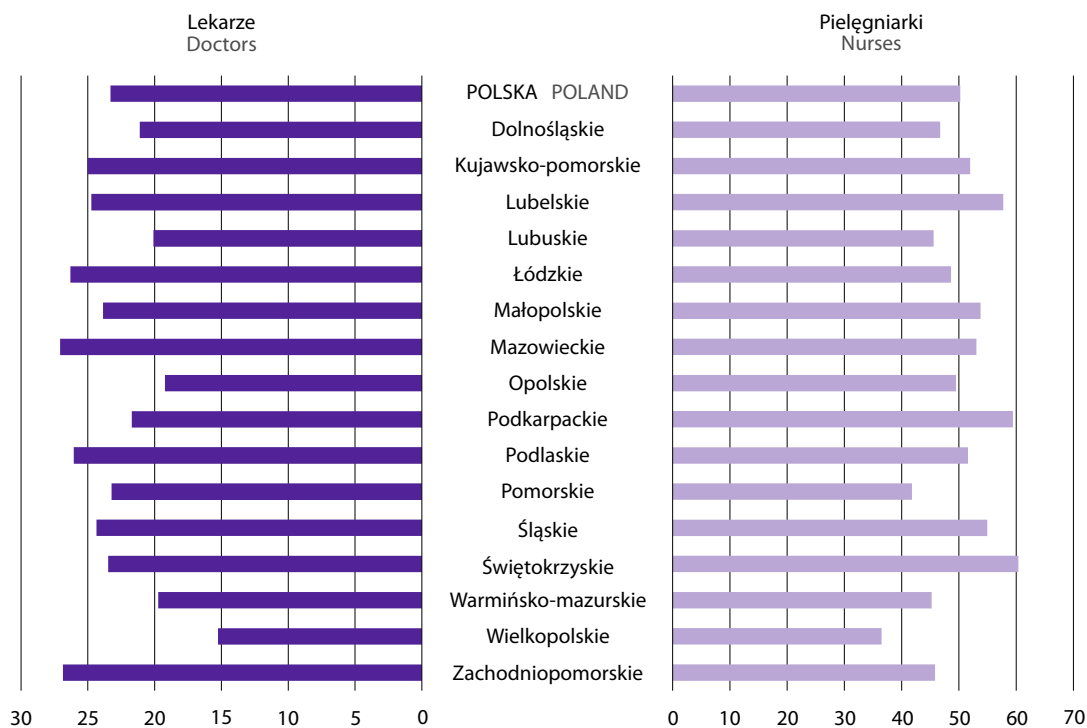
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Health care and social welfare

Zgodnie z rejestrami prowadzonymi przez izby: lekarskie, pielęgniarek i położnych, aptekarskie oraz diagnostów laboratoryjnych, w końcu 2018 r. w województwie wielkopolskim uprawnienia do wykonywania zawodów medycznych posiadało 11592 lekarzy, 3468 lekarzy dentystów, 23138 pielęgniarek, 3796 położnych, 3410 farmaceutów i 1396 diagnostów. Kadra medyczna pracująca bezpośrednio z pacjentem obejmowała m.in. 5332 lekarzy, 283 lekarzy dentystów, 12748 pielęgniarek, 2156 położnych, 2792 farmaceutów, 1470 fizjoterapeutów oraz 865 diagnostów laboratoryjnych. W porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano niewielki wzrost liczebności w grupie lekarzy dentystów, a także położnych i fizjoterapeutów. Dostępność kadry medycznej na danym obszarze ukazuje relacja liczby pracowników medycznych pracujących bezpośrednio z pacjentem do liczby ludności, czyli potencjalnych pacjentów. Pod względem dostępności lekarzy, dentystów czy pielęgniarek wielkopolskie ciągle zajmuje ostatnie miejsce w kraju. W 2018 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało tu 15,3 lekarzy (o 0,7 mniej niż przed rokiem i o 8,0 mniej niż przeciętnie w kraju), 36,5 pielęgniarek (o 2,1 mniej niż przed rokiem i o 13,7 mniej niż w kraju), 0,8 lekarzy dentystów (o 0,1 więcej niż przed rokiem, ale o 2,6 mniej niż w kraju) oraz 6,2 położnych (o 0,2 więcej niż przed rokiem i o 0,2 więcej niż w kraju).

Wykres 16. Pracownicy medyczni na 10 tys. ludności według województw w 2018 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 16. Medical personnel per 10 thousand population by voivodships in 2018 As of 31st December

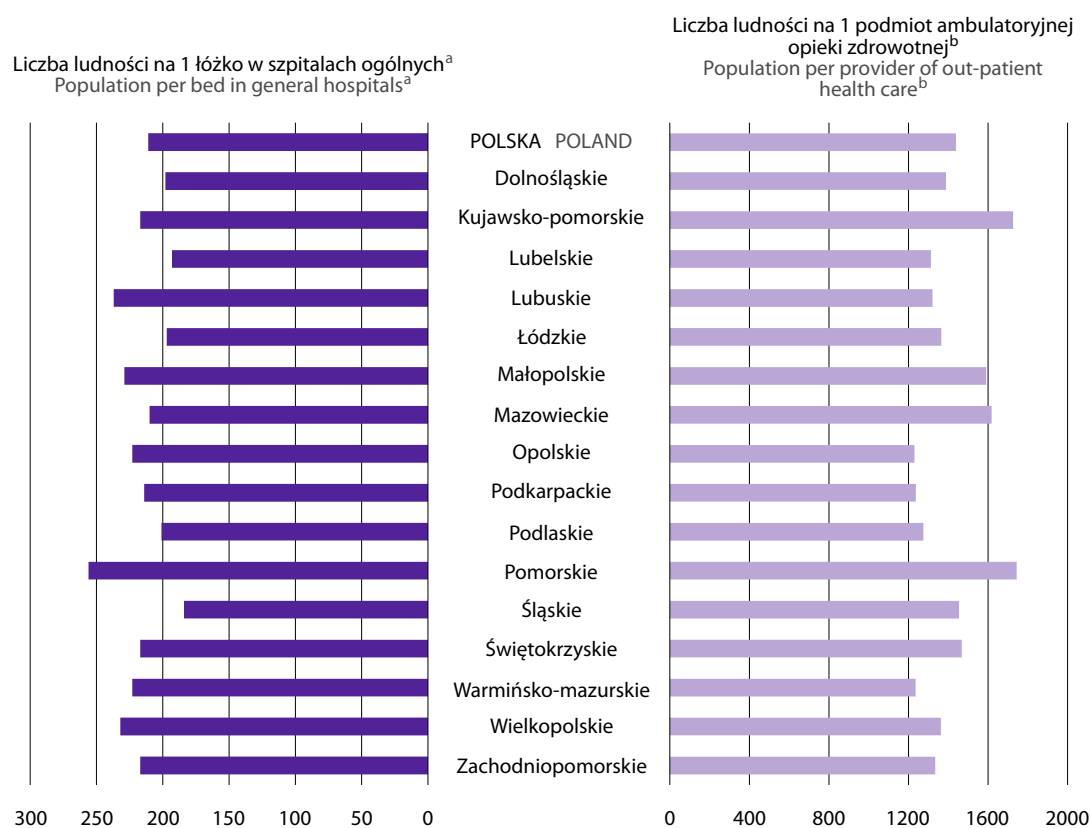

W 2018 r. w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej w wielkopolskim działało 1937 przychodni, zarejestrowano także 626 praktyk lekarskich prowadzonych w ramach kontraktu z NFZ. Wskaźnik określający liczbę ludności przypadającą na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (łącznie z praktykami lekarskimi) wyniósł 1363 osoby (przy średniej ogólnopolskiej 1493 osoby) i lokował wielkopolskie w środkowej części listy województw. W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w wielkopolskim udzielono łącznie 28551,3 tys. porad, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca oznaczało 7,5 porad – w przypadku porad lekarskich i 0,7 – dla porad stomatologicznych (w kraju odpowiednio 7,6 i 0,9).

W wielkopolskim na koniec 2018 r. funkcjonowało 61 szpitali ogólnych, dysponujących 15,1 tys. łóżek (łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków). Na 1 łóżko przypadały średnio 232 osoby, przy przeciętnej dla kraju 211 osób. Wskaźnik obsady łóżek szpitalnych w wielkopolskim należał do najwyższych w Polsce. Większe obłożenie łóżek obserwowano tylko w 2 województwach: pomorskim – 256 osób i lubuskim – 237.

**Wykres 17. Opieka zdrowotna według województw w 2018 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 17. Health care by voivodships in 2018
As of 31st December

^a Łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. ^b Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi, które świadczyły usługi w ramach środków publicznych.

^a Including beds and incubators for newborns. ^b Out-patient departments including medical practices that provided services under the public funds.

Większą dostępnością dla mieszkańców regionu charakteryzowały się apteki. Na 1 aptekę ogólnodostępną (przy 1316 funkcjonujących w województwie) przypadało średnio 2655 osób (mniejsze obłożenie miały tylko apteki w lubelskim – 2608 osób), podczas gdy przeciętnie w Polsce było to 2978 osób (w kujawsko-pomorskim 3309 osób, a w warmińsko-mazurskim 3308).

Trudna sytuacja życiowa osób indywidualnych, jak i nierzadko całych rodzin, z którą nie mogą poradzić sobie sami, wymaga wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej. W 2018 r. na terenie wielkopolskiego działały 153 placówki stacjonarnej pomocy społecznej, w tym domy przeznaczone dla osób starszych – 42; zakłady dla osób przewlekle chorych: somatycznie – 23 i psychicznie – 14; ośrodki dla niepełnosprawnych intelektualnie: dorosłych – 21 oraz dzieci i młodzieży – 9; domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 4; zakłady dla osób niepełnosprawnych fizycznie – 7; domy, noclegownie i schroniska dla bezdomnych – 41. Licząc łącznie z filiami, domy i zakłady stacjonarnej pomocy społecznej oferowały 9226 miejsc (o 48 więcej niż w 2017 r.). W ciągu całego roku skorzystały z nich 13862 osoby, a liczba mieszkańców według stanu w końcu roku wyniosła 8774 osoby, w tym 4144 kobiety. Na umieszczenie w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej oczekiwało 697 osób, o 97 mniej niż w końcu 2017 r.

W 2018 r. świadczenia społeczne w województwie wielkopolskim przyznano dla 105,8 tys. osób, tj. o 8,3% mniej niż w poprzednim roku. W skali kraju beneficjenci pomocy społecznej z wielkopolskiego stanowili 8,1% (podobnie jak z małopolskiego), a więcej osób z tego typu pomocy skorzystało tylko w dwóch województwach: mazowieckim (12,0% ogółu osób, którym przyznano świadczenia) i śląskim (8,4%). Pomoc w formie pieniężnej w województwie otrzymało 85,6% beneficjentów, a niepieniężnej – 48,9% (w kraju odpowiednio 89,6% i 50,1%). Kwota udzielonych świadczeń pomocy społecznej w 2018 r. wyniosła 297,5 mln zł (o 10,6% mniej niż w 2017 r.), co stanowiło 8,5% całkowitej kwoty świadczeń w Polsce.

Jedną z najważniejszych zasad polityki rodzinnej jest zapewnienie opieki nad dzieckiem i wspieranie rodzin w ich funkcjonowaniu w społeczeństwie. W 2018 r. w wielkopolskim funkcjonowało 327 żłobków (o 59 więcej niż przed rokiem), 3 oddziały żłobkowe (w 2017 r. – 5) oraz 56 klubów dziecięcych (w 2017 r. – 51). Zdecydowaną większość stanowiły placówki niepubliczne. Tylko część żłobków i klubów dziecięcych była przystosowana do potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Udogodnienia w postaci pochylni, podjazdów i platform posiadało 130 placówek (o 34 więcej niż przed rokiem), a 22 (o 7 więcej) – dysponowały windą. W 2018 r. w żłobkach i klubach dziecięcych było łącznie 13751 miejsc (o 3211, tj. o 30,5% więcej niż przed rokiem). W ciągu całego roku opieką objęto tam 17331 dzieci, tj. o 20,5% więcej niż w 2017 r. W końcu roku z instytucjonalnych form opieki korzystało 11978 dzieci, co oznacza wykorzystanie miejsc w tych placówkach na poziomie 87,1% (w 2017 r. 91,7%). W kraju miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych były obsadzone w 89,4% (w 2017 r. 93,4%). Na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w wielkopolskim w 2018 r. przypadało 103 dzieci objętych opieką instytucjonalną, przy przeciętnej w kraju 105 dzieci (przed rokiem 84 dzieci wobec 86 w kraju).

Obok instytucjonalnych form opieki nad małymi dziećmi funkcje opiekuńcze rodziny wobec dzieci i młodzieży wspomagane są przez placówki wsparcia dziennego. W 2018 r. w województwie działało 425 takich placówek, w tym 283 o charakterze opiekuńczym. W całym roku skorzystało z nich 11,8 tys. osób, tj. o 9,4% więcej niż przed rokiem. W skali kraju wychowankowie placówek wsparcia dziennego w wielkopolskim stanowili 10,5%.

Rozdział 12

Chapter 12

Edukacja i wychowanie

Education

W końcu września 2018 r. w województwie wielkopolskim działalność edukacyjną prowadziło 1965 placówek wychowania przedszkolnego, tj. o 13 więcej niż w poprzednim roku szkolnym. Ponad 70% z nich stanowiły placówki publiczne. Wychowaniem przedszkolnym zajmowały się 1302 przedszkola (o 40 więcej niż przed rokiem), 2 zespoły wychowania przedszkolnego (podobnie jak w 2017 r.), 65 punktów przedszkolnych (tyle samo co przed rokiem) oraz 596 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych (o 27 mniej).

Wychowaniem przedszkolnym objęto 140,4 tys. dzieci, tj. o 2,3% więcej niż w poprzednim roku, w tym 136,2 tys. w wieku 3–6 lat. Na 1000 dzieci z tej grupy wiekowej w zajęciach placówek wychowania przedszkolnego uczestniczyło 917 dzieci, w tym w przedszkolach 780, przy wskaźniku krajowym na poziomie 895 – dla placówek ogółem i 715 – dla przedszkoli (przed rokiem odpowiednio 888 i 748 wobec 864 i 686 w kraju). Połowa placówek wychowania przedszkolnego była zlokalizowana na wsi, ale udział dzieci w ogólnej liczbie dzieci objętych edukacją przedszkolną był mniejszy niż w miastach i wyniósł 38,8% (o 0,4 p.proc. więcej niż w poprzednim roku). W miastach wśród placówek zdecydowanie dominowały przedszkola (80,9% ogółu miejskich placówek wychowania przedszkolnego i 60,8% wszystkich przedszkoli w województwie), natomiast na wsi ich odsetek był bardziej zbliżony do udziału oddziałów przy szkołach podstawowych (odpowiednio 51,7% i 45,8%). W skali województwa oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych na wsi stanowiły 75,8%.

Na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w wielkopolskim przypadało przeciętnie 71 dzieci (w miastach 88; na wsi 55), w tym w przedszkolach – 92 dzieci (w miastach 101; na wsi 77). W kraju wskaźniki te były nieco niższe i wyniosły 63 dzieci w placówkach ogółem i 89 w przedszkolach. Obsada miejsc w przedszkolach była mniejsza od obserwowanej w poprzednim roku szkolnym; na 100 miejsc przypadało tu średnio 91 dzieci, z tego w miastach 92, a na wsi 89 (przed rokiem odpowiednio: 93, 94 i 91). W kraju miejsca w przedszkolach również były obsadzone przeciętnie w 91% (przed rokiem w 93%). W większości powiatów województwa wielkopolskiego w przedszkolach było więcej miejsc niż dzieci. Najmniejsze obciążenie obserwowano w powiecie wrzesińskim, gdzie – podobnie jak przed rokiem – miejsca były zajęte tylko w 80%. Stosunkowo dużą nadwyżkę miejsc odnotowano także w powiatach: średzkim (miejsca obsadzone w 83%; przed rokiem w 87%), słupeckim (w 85%; przed rokiem w 93%), chodzieskim (w 86%, tak samo jak przed rokiem), pleszewskim (w 86%; przed rokiem w 88%) oraz w Lesznie (w 86%; przed rokiem w 89%). Najpełniejsze wykorzystanie miejsc w przedszkolach (na poziomie 96%) obserwowano w powiatach: ostrowskim, tureckim, grodziskim, międzychodzkiem i obornickim.

We wrześniu 2018 r. nowy rok szkolny rozpoczęło 1320 szkół podstawowych dla dzieci i młodzieży (o 8 mniej niż przed rokiem), w tym 84 szkoły specjalne (o 4 więcej). W zdecydowanej większości były to szkoły publiczne. Nauczanie w zakresie szkoły podstawowej objęło łącznie 301,4 tys. uczniów (o 14,5% więcej niż przed rokiem), w tym 3,9 tys. w szkołach specjalnych (wzrost o 29,1%). W miastach do szkół podstawowych uczęszczało 178,3 tys. dzieci i młodzieży (o 13,5% więcej niż w poprzednim roku szkolnym), tj. 59,2%, natomiast na wsi uczyło się 123,0 tys. osób (o 15,9% więcej), tj. 40,8%. Naukę w klasie pierwszej we wrześniu 2018 r. rozpoczęło 37,5 tys. uczniów, tj. o 6,7% więcej niż przed rokiem, a pierwszoklasiści stanowili 12,5% ogółu uczniów szkół podstawowych (wobec 13,4% w roku szkolnym 2017/18). W klasie ósmej – programowo najwyższej dla tego typu szkół (uruchomionej po raz pierwszy od wdrożenia reformy) – naukę kontynuowało 36,3 tys. osób, tj. 99,5% uczniów uczęszczających w poprzednim roku szkolnym do klasy siódmej.

Na 1 szkołę podstawową dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) w roku szkolnym 2018/19 w wielkopolskim przypadało średnio 241 uczniów, tj. o 33 więcej niż przed rokiem i o 19 więcej niż przeciętnie w kraju (222 uczniów wobec 194 przed rokiem). Wyższy wskaźnik notowano w miastach, gdzie wy-

niósł on 401 uczniów na szkołę wobec 153 na wsi (przed rokiem 352 wobec 131), a także w szkołach publicznych – 259 uczniów na szkołę wobec 95 w niepublicznych (przed rokiem 225 wobec 81). Największe obciążenie obserwowano w Koninie (481 uczniów na szkołę) i Lesznie (476), a także w powiecie poznańskim (362), Poznaniu (356), powiecie międzychodzkiem (350) oraz Kaliszu (334). Najmniej uczniów na szkołę przypadało w powiatach kaliskim (127), konińskim (153) i kolskim (157). W szkołach podstawowych specjalnych przeciętna liczba uczniów wyniosła 47 osób, tj. o 9 osób więcej niż w poprzednim roku.

Rok szkolny 2018/19 był ostatnim rokiem działalności edukacyjnej gimnazjów. We wrześniu 2018 r. w województwie samodzielnie funkcjonowało jeszcze 114 szkół tego typu (dla dzieci i młodzieży), w tym 18 placówek specjalnych. W ciągu roku ubyło 28 gimnazjów (7 specjalnych), przy czym w miastach zlikwidowanych zostało 9 szkół, a na wsi – 19. W ostatniej klasie gimnazjum (szkół działających samodzielnie oraz klas gimnazjalnych przy szkołach podstawowych) uczyło się łącznie 34,5 tys. uczniów, w tym 875 osób w gimnazjach specjalnych. W czerwcu 2018 r. naukę na poziomie gimnazjalnym zakończyło 33,2 tys. osób (o 0,9% więcej niż w 2017 r.). Liczba ta obejmowała 753 absolwentów gimnazjów specjalnych.

Do 149 szkół branżowych I stopnia uczęszczało 19,5 tys. uczniów, w tym 6,4 tys. uczyło się w oddziałach szkół zasadniczych zawodowych. W porównaniu z rokiem szkolnym 2017/18 liczba uczniów zmniejszyła się o 5,6%. Klasy I szkół branżowych liczyły 6,8 tys. uczniów, tj. o 5,4% mniej niż przed rokiem. W 32 placówkach szkół branżowych specjalnych uczyło się 0,8 tys. osób, w tym 0,2 tys. w oddziałach szkół zasadniczych zawodowych. Na tym poziomie edukacji funkcjonowało ponadto 49 specjalnych szkół przysposabiających do pracy liczących 1,0 tys. uczniów.

W roku szkolnym 2018/19 działalność edukacyjną prowadziło 176 liceów ogólnokształcących dla młodzieży (w tym 9 specjalnych), tj. szkół dających możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego i kontynuowania nauki na poziomie wyższym. Do liceów uczęszczało 40,0 tys. uczniów, tj. o 1,1% mniej niż w roku poprzednim. Nie wliczając szkół specjalnych, na 1 liceum w województwie wielkopolskim przypadało średnio 239 uczniów (238 przed rokiem) wobec 219 przeciętnie w kraju (tak jak w poprzednim roku).

Technika oraz szkoły artystyczne ogólnokształcące dające uprawnienia zawodowe to szkoły, których ukończenie umożliwia zdobycie wykształcenia średniego, kwalifikacji zawodowych oraz świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego. W roku szkolnym 2018/19 działało 159 techników (w tym 3 specjalne), w których naukę kontynuowało 48,1 tys. uczniów (o 2,2% więcej niż przed rokiem). Na 1 technikum dla młodzieży (nie wliczając szkół specjalnych) przypadało 308 uczniów, przy średniej w kraju 274 uczniów (przed rokiem 292 wobec 271).

Do 6 szkół artystycznych ogólnokształcących w roku szkolnym 2018/19 uczęszczało 0,9 tys. uczniów, tj. o 0,8% mniej niż przed rokiem. Ponadto w województwie funkcjonowało 10 szkół artystycznych dających uprawnienia zawodowe, kształcących wyłącznie w zakresie artystycznym. Z tej formy edukacji korzystało 0,8 tys. uczniów, tj. o 4,9% mniej niż w poprzednim roku.

W 161 szkołach policealnych w roku szkolnym 2018/19 naukę kontynuowało 17,9 tys. uczniów, tj. o 5,4% mniej niż przed rokiem (liczba szkół zmniejszyła się o 18). Na 1 szkołę policealną w wielkopolskim przypadało średnio 111 uczniów wobec 110 w kraju (przed rokiem 106 wobec 109).

Działalność edukacyjno-wychowawczą szkół dla dzieci i młodzieży uzupełnia oferta zajęć pozalekcyjnych służących rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów, prowadzonych w ramach szkolnych kół, klubów i zespołów. W roku szkolnym 2018/19 w województwie funkcjonowały 17832 koła (w 2555 szkołach). W organizowanych przez nie zajęciach uczestniczyło 205,4 tys. uczniów, tj. o 11,2% mniej niż przed rokiem. Tak jak poprzednio, największym zainteresowaniem cieszyły się koła przedmiotowe (36,1% ogółu uczestników zajęć pozalekcyjnych) oraz sportowe (23,9%).

Uczniowie niemieszkający w miejscowościach, w których zlokalizowane są ich szkoły, mają możliwość skorzystania z miejsc w internatach i bursach. W końcu września 2018 r. na obszarze wielkopolskiego działało 48 internatów i 13 burs, które łącznie oferowały 5658 miejsc. Stopień ich wykorzystania wyniósł 78%, podobnie jak przed rokiem, przy średniej dla kraju 79%.

W roku akademickim 2018/19 na uczelniach mających swoją siedzibę na terenie województwa studio-
wało 123,6 tys. studentów¹ (o 5,1% mniej niż przed rokiem, przy spadku w kraju o 4,8%). W liczbie tej
było 5,7 tys. cudzoziemców, z których niemal połowa (49,8%) pochodziła z Ukrainy. Studenci z wielko-
polskich uczelni stanowili 10,0% ogółu osób studiujących w kraju.

Na studiach stacjonarnych kształciło się 61,2% ogólnej liczby studentów, a na niestacjonarnych – 38,8%
(w kraju udziały wyniosły odpowiednio 65,8% i 34,2%). Proporcje te kształtowały się różnie na poszcze-
gólnych uczelniach. Biorąc pod uwagę tylko uczelnie o znaczącym udziale w zbiorowości studiujących,
największy odsetek studentów stacjonarnych, podobnie jak przed rokiem, miały: Akademia Wychowa-
nia Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu (93,9%), Uniwersytet Medyczny im. Karola Mar-
cinkowskiego w Poznaniu (86,1%), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (79,2%), Politechnika
Poznańska (77,3%), Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu (76,9%) oraz Uniwersytet Przyrodniczy w Po-
znaniu (71,0%).

Największą uczelnią w wielkopolskim jest Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W roku aka-
demickim 2018/19 na licznych kierunkach tej uczelni, wliczając filie i zamiejscowe ośrodki dydaktycz-
ne (także te zlokalizowane poza granicami województwa), studiowało łącznie 34,5 tys. osób, tj. 27,9%
wszystkich studentów kształcących się na wielkopolskich uczelniach.

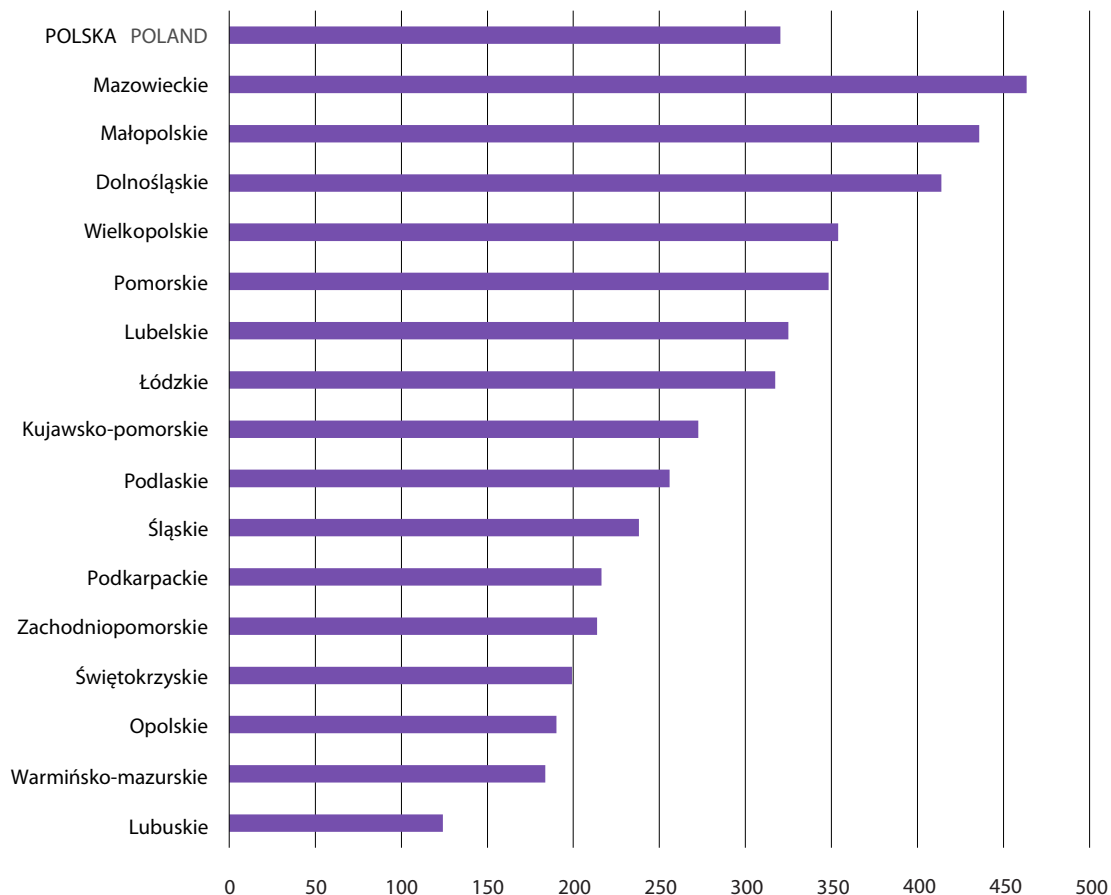
Wskaźnik odnoszący ogólną liczbę studiujących na uczelniach mających siedzibę jednostki macierzystej
na terenie wielkopolskiego do liczby mieszkańców tego województwa wyniósł 354 studentów na 10 tys.
ludności, przy średniej ogólnopolskiej 320 studentów. Wśród ogółu województw wskaźnik ten lokował
wielkopolskie na 4. miejscu (podobny wskaźnik, biorący jednak pod uwagę faktyczne miejsce studio-
wania, czyli położenie uczelni/jednostek zamiejscowych, kształtował się na poziomie 331 studentów na
10 tys. ludności, co dawało 5. lokatę w kraju).

---

¹ Dane dotyczące studentów prezentowane są według siedziby poszczególnych uczeni łącznie z filiami, zamiejscowymi pod-
stawowymi jednostkami organizacyjnymi.

Wykres 18. Studenci uczelni (łącznie z cudzoziemcami) na 10 tys. ludności według województw Stan w dniu 31 grudnia 2018 r.

Chart 18. Students of higher education institutions (including foreigners) per 10 thousand population by voivodships As of 31st December 2018

W ostatnich latach widoczny był spadek zainteresowania studentów miejscami w domach studenckich. W końcu 2018 r. w akademikach uczelni było zakwaterowanych 7,1 tys. studentów, tj. o 6,9% mniej niż przed rokiem. Liczba ta stanowiła 5,7% ogółu studiujących na wielkopolskich uczelniach, przy przeciętnej w kraju 7,4% (w 2017 r. 5,8% wobec 7,4% w kraju). Stopień wykorzystania miejsc w domach studenckich wyniósł 68,8% wobec 72,8% w kraju (przed rokiem 70,7% wobec 76,0%).

Pomoc stypendialna w roku akademickim 2018/19 objęła 20,8 tys. studentów, tj. 16,9% ich ogólnej liczby. Najczęściej przyznawane były stypendia o charakterze socjalnym (49,2%), a także stypendia rektora dla najlepszych studentów (48,0%).

Rozdział 13

Chapter 13

Kultura

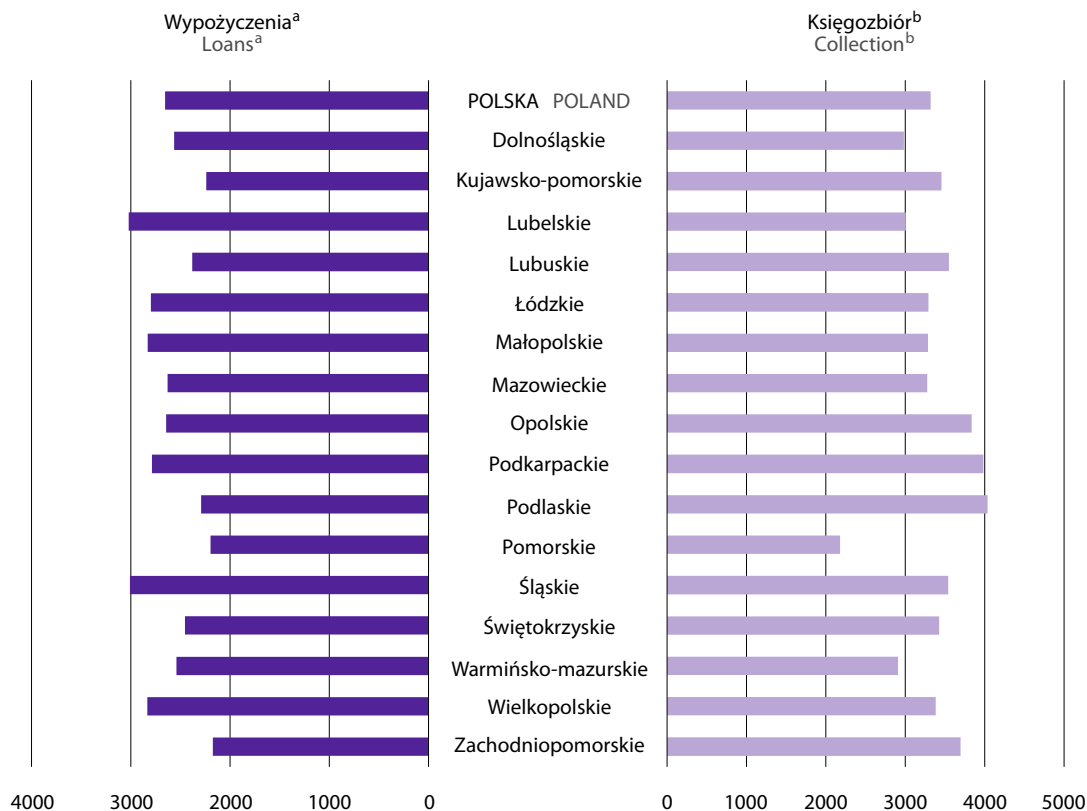
Culture

Poziom życia społeczeństwa, podobnie jak indywidualny rozwój człowieka, w dużej mierze zależą od możliwości uczestnictwa w kulturze i dostępności do jej instytucji. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego (JST) na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wielkopolskim w 2018 r. wyniosły 784,1 mln zł, tj. o 18,0% więcej niż przed rokiem. W skali kraju ta kwota stanowiła 8,5% i wśród pozostałych województw stawiła wielkopolskie na 5. miejscu, podobnie jak w poprzednich latach (w przypadku wydatków w rozdziale – biblioteki, a także – domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby oraz – teatry – było to miejsce 3.). W budżecie JST województwa wielkopolskiego (gmin, powiatów, miast na prawach powiatu i województwa łącznie) wydatki na kulturę stanowiły 3,4% wobec 3,6% przeciętnie w kraju (w 2017 r. w obu przypadkach było to 3,2%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 r. wydatki na kulturę wynosiły 224,62 zł (wobec 190,67 zł przed rokiem), przy średniej krajowej na poziomie 239,74 zł (przed rokiem 192,80 zł). Pod względem tej kwoty wielkopolskie znalazło się na 11. miejscu w kraju, tj. o 5 pozycji niżej aniżeli w 2017 r.

W 2018 r. w wielkopolskim działały 674 biblioteki publiczne (łącznie z filiami) oraz 87 punktów bibliotecznych, co w skali kraju stanowiło odpowiednio 8,5% oraz 8,0%. Na 1 bibliotekę przypadały średnio 5184 osoby, podczas gdy w kraju jedna taka placówka obsługiwała przeciętnie 4847 osób. Księgozbiór bibliotek publicznych w końcu 2018 r. obejmował 11823,7 tys. woluminów, co stanowiło 9,3% zasobów bibliotecznych w kraju. Na 1 bibliotekę przypadały średnio 17543 woluminy, czyli więcej niż przeciętnie w kraju (16088 woluminów). Pod względem wielkości księgozbioru, przeliczonej na 1000 mieszkańców, wielkopolskie (gdzie wskaźnik ten wyniósł 3384 egzemplarze wobec 3319 egzemplarzy w kraju) zajmowało 9. miejsce wśród wszystkich województw, podobnie jak przed rokiem.

Wykres 19. Księgozbiór bibliotek publicznych i wypożyczenia na 1000 ludności według województw w 2018 r.

Chart 19. Collection of public libraries and loans per 1000 population by voivodships in 2018

a Łącznie z punktami bibliotecznymi. b W woluminach; stan w dniu 31 grudnia.
a Including library service points. b In volumes; as of 31st December.

W 2018 r. w województwie wielkopolskim w bibliotekach było zarejestrowanych 510,5 tys. czytelników, tj. o 0,1% mniej niż przed rokiem. W ogólnej liczbie mieszkańców województwa czytelnicy bibliotek publicznych stanowili 14,6% (w kraju 15,5%), a ich udział w czytelnictwie krajowym kształtował się na poziomie 8,6%. W całym roku 2018 z bibliotek wypożyczono łącznie 9889,9 tys. woluminów, czyli o 3,6% mniej niż przed rokiem. Wskaźnik wypożyczeń na 1000 ludności wyniósł 2833 woluminy (wobec 2943 przed rokiem; w Polsce 2653 wobec 2743), co lokowało wielkopolskie na 3. miejscu w kraju (tak samo jak w 2017 r.). Wskaźnik wypożyczeń na 1 czytelnika obniżył się nieco w porównaniu z poprzednim rokiem i wyniósł 19,4 woluminów wobec średniej krajowej 17,1 (w 2017 r. 20,1 wobec 17,5). W rankingu województw oznacza to spadek o jedną pozycję, na 2. miejsce za świętokrzyskim.

Działalność wystawienniczą w 2018 r. prowadziły 93 muzea i oddziały muzealne, tj. 9,8% wszystkich placówek tego typu w Polsce. Zbiory muzealne prezentowane były tu w ramach 287 wystaw stałych (w tym 6 wirtualnych) oraz poprzez organizowanie wystaw czasowych. Na terenie kraju muzea z województwa wielkopolskiego zorganizowały łącznie 448 takich prezentacji, z których 3 miały charakter wirtualny. Liczba ta obejmowała 256 wystaw własnych, 109 współorganizowanych oraz 83 obce, w tym 2 z zagranicy. W ogólnej liczbie ekspozycji czasowych w Polsce te zorganizowane przez muzea z wielkopolskiego stanowiły 8,2% (w 2017 r. ich udział wyniósł 8,7%).

Wystawy muzealne w 2018 r. obejrzało 1290,3 tys. osób (o 8,3% więcej niż przed rokiem), co stanowiło 3,4% ogółu odwiedzających takie ekspozycje w kraju. Wskaźnik zwiedzających na 1000 ludności w wiel-

wielkopolskim wyniósł 370 osób, przy średniej dla kraju 992 osoby, co wśród województw lokowało ten region na 13. miejscu, tj. o dwie pozycje wyżej niż w poprzednim roku (w 2017 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 342 zwiedzających wobec 976 przeciętnie w Polsce). W wielkopolskim najchętniej odwiedzano wystawy przygotowane przez muzea: historyczne – 271,8 tys. zwiedzających, regionalne – 205,4 tys., artystyczne – 188,6 tys., interdyscyplinarne – 146,3 tys. oraz archeologiczne – 125,5 tys. Młodzież szkolna stanowiła 25,5% ogółu zwiedzających i był to czwarty odsetek w kraju po województwach: świętokrzyskim, dolnośląskim i podlaskim. W porównaniu z 2017 r. zmniejszyła się frekwencja osób odwiedzających wystawy w ramach „Nocy Muzeów” (spadek o 3,4%), a ich udział w ogólnej liczbie zwiedzających był o 0,7 p.proc. mniejszy niż w poprzednim roku i kształtował się na poziomie 5,9% wobec 2,3% w kraju.

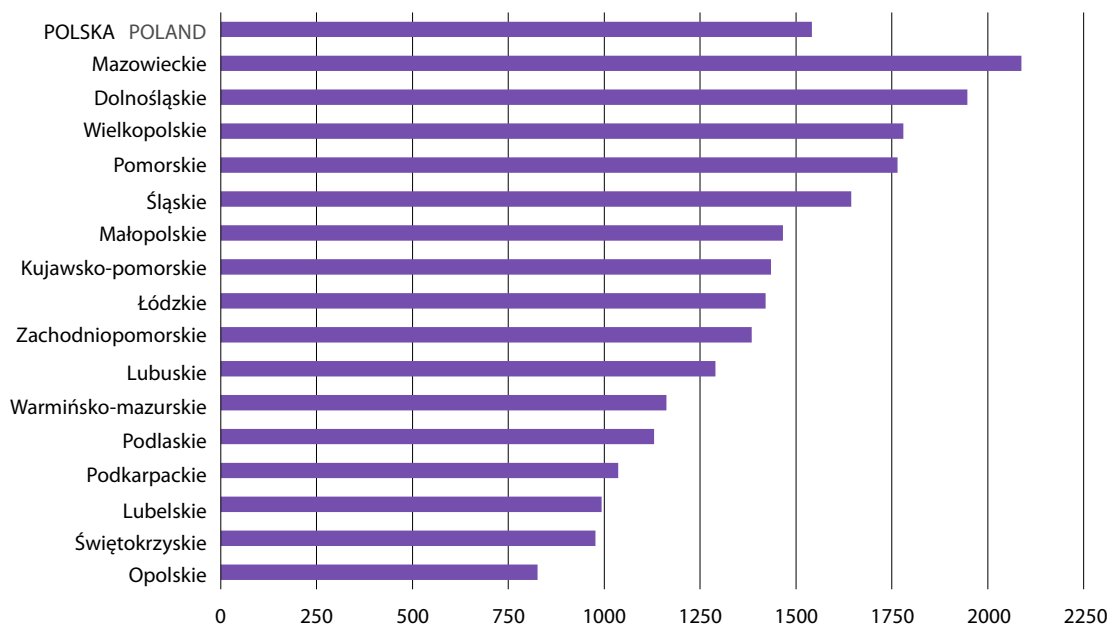
Dla potrzeb osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich przystosowane było 44,1% ogółu budynków użytkowanych przez obiekty muzealne. W odpowiednie wejście do budynku było wyposażone 43,0% obiektów, natomiast udogodnieniami wewnątrz budynku dysponowało 29,0%. Ułatwienia dla osób niewidzących i słabowidzących posiadało 8 obiektów. Spośród ogółu ekspozycji prezentowanych w muzeach na terenie województwa wielkopolskiego 17 przystosowano dla osób niepełnosprawnych.

Informacje o teatrach i instytucjach muzycznych oraz przedsiębiorstwach estradowych dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną. W 2018 r. w wielkopolskim działalność sceniczną prowadziło 17 teatrów i instytucji muzycznych, w tym 15 posiadających własny zespół artystyczny. Swoją siedzibę miało 7 teatrów dramatycznych, 3 lalkowe, 3 muzyczne, 2 filharmonie oraz orkiestra i chór. Na obszarze całego kraju teatry i instytucje muzyczne z wielkopolskiego zorganizowały łącznie 4207 przedstawień i koncertów (6,1% ogólnej liczby spektakli w kraju; w 2017 r. 6,5%), w tym 4091 we własnym województwie, z tego 2201 w stałej sali. W imprezach tych uczestniczyło łącznie 746,8 tys. widzów (o 11,3% więcej niż w 2017 r.), w tym 677,6 tys. było na przedstawieniach i koncertach odbywających się w wielkopolskim.

Na terenie wielkopolskiego w 2018 r. odbyło się 4840 przedstawień i koncertów, tj. o 10,2% mniej niż rok wcześniej. Liczba uczestniczących w nich widzów wyniosła 785,0 tys., co w skali kraju stanowiło 5,3% (w 2017 r. 7,1%). W porównaniu z poprzednim rokiem frekwencja na koncertach i przedstawieniach zorganizowanych na terenie województwa zmniejszyła się o 16,7%, przy wzroście liczby widzów w kraju o 12,3%. Wskaźnik widzów na 1000 ludności w ciągu roku obniżył się z 271 do 225 (podczas gdy w kraju odnotowano wzrost z 345 do 388), a jego wartość lokowała wielkopolskie na 13. miejscu w Polsce, tj. o dwie pozycje niżej niż w 2017 r.

W 2018 r. w województwie działało 45 kin stałych, posiadających 129 sal projekcyjnych i dysponujących 29,4 tys. miejsc na widowni, które stanowiły 10,1% ogółu takich miejsc w kraju. W ciągu roku w kinach stałych odbyło się 211,6 tys. seansów, czyli 9,6% wszystkich pokazów filmowych w kraju. W stosunku do 2017 r. liczba seansów kinowych zwiększyła się o 8,5%, przy wzroście w kraju o 6,0%. Seanse te obejrzało łącznie 6214,9 tys. widzów (10,5% ogółu korzystających z tej formy rozrywki w Polsce), tj. o 10,1% więcej niż przed rokiem (w kraju wzrost o 4,3%). Wskaźnik widzów na 1000 ludności wyniósł 1780 osób, przy przeciętnej w kraju 1541 osób (w 2017 r. 1620 wobec 1476). Pod względem frekwencji w kinach w rankingu wielkopolskie awansowało o jedną pozycję, zajmując 3. lokatę.

Wykres 20. Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności według województw w 2018 r.
 Chart 20. Audience in fixed cinemas per 1000 population by voivodships in 2018

Większość kin w województwie wielkopolskim stanowiły obiekty jedno- i dwusalowe (łącznie 71,1%). Ponadto działało tu 7 minipleksów (obiekty posiadające od 3 do 7 sal), 6 multipleksów (8 lub więcej sal). Multipleksy koncentrowały niemal połowę wszystkich sal projekcyjnych (48,1%) i ponad połowę ogółu miejsc na widowni (53,1%). W ciągu roku w multipleksach odbyło się łącznie 119,9 tys. seansów filmowych (56,7% ogólnej liczby), w których uczestniczyło 3265,7 tys. widzów (52,5%).

Blisko 90% kin stałych (40 obiektów spośród 45) było przystosowanych dla osób niepełnosprawnych. W tej grupie 39 obiektów posiadało wejście przygotowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, a w 32 udogodnienia znajdowały się również wewnątrz budynku.

Ważną rolę w kreowaniu aktywnych form uczestnictwa w kulturze odgrywają placówki prowadzące wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną, kierujące swą ofertę do różnych grup wiekowych i środowiskowych. W 2018 r. w wielkopolskim działalność taką, służącą upowszechnianiu i popularyzacji kultury, prowadziło 41 centrów, 52 domy i 122 ośrodki kultury oraz 23 kluby i 73 świetlice. Zdecydowana większość klubów i centrów kultury działała w miastach, natomiast świetlice dominowały na wsi. We wszystkich placówkach tego typu funkcjonowało łącznie 676 pracowni specjalistycznych. Najbardziej popularne wśród nich były pracownie plastyczne (24,3% wszystkich pracowni) i muzyczne, a także sale baletowe i taneczne (po 22,8%) oraz pracownie komputerowe (8,1%).

W 2018 r. placówki kulturalne zorganizowały 19230 imprez (o 3,8% więcej niż przed rokiem), w których uczestniczyło 3194,2 tys. osób (o 1,0% mniej). Najczęściej były to koncerty (18,1% ogółu zorganizowanych imprez), prelekcje, spotkania i wykłady (17,0%), warsztaty (14,9%) oraz imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (9,6%). Największym zainteresowaniem cieszyły się festiwale i przeglądy artystyczne, w których przeciętna liczba uczestników na imprezę wynosiła 427 osób (przy średniej dla wszystkich imprez w województwie – 166 osób i wobec przeciętnej frekwencji na festiwalach w kraju – 652 osoby), a ponadto koncerty (354 osoby wobec 355 w kraju), imprezy interdyscyplinarne (210 osób wobec 291) oraz wystawy (208 osób wobec 272).

W centrach, domach i ośrodkach kultury oraz klubach i świetlicach działały ponadto 1363 grupy artystyczne zrzeszające 25,2 tys. członków (o 3,4% mniej niż przed rokiem). Najwięcej było grup tanecznych (390, tj. 28,6%) oraz grup wokalnych i chórów (379 zespołów, tj. najwięcej w kraju). Udział grup muzycz-

no-instrumentalnych (w liczbie 255) kształtował się na poziomie 18,7%. W większości grup artystycznych wśród członków przeważały dzieci i młodzież szkolna (średnio 65,1%), jedynie w grupach wokalnych i chórach więcej było osób starszych. Placówki kultury prowadziły także koła organizujące systematyczne zajęcia tematyczne w zorganizowanych grupach. W 2018 r. działalność taką prowadziło 2175 kół. W organizowanych przez nie zajęciach udział wzięło łącznie 51,1 tys. osób, w tym 25,0 tys. dzieci i młodzieży szkolnej (odpowiednio o 7,0% i o 10,6% więcej niż przed rokiem). Najwięcej osób uczestniczyło w zajęciach zorganizowanych przez koła plastyczne i techniczne (23,2% ogółu członków wszystkich kół), koła seniora i Uniwersytety Trzeciego Wieku (18,2%) oraz koła taneczne (15,7%). Dzieci i młodzież szkolna najchętniej brała udział w zajęciach kół plastycznych i technicznych (39,6%), tanecznych (25,1%) oraz muzycznych (12,6%).

Rozdział 14

Chapter 14

Bezpieczeństwo publiczne

Public safety

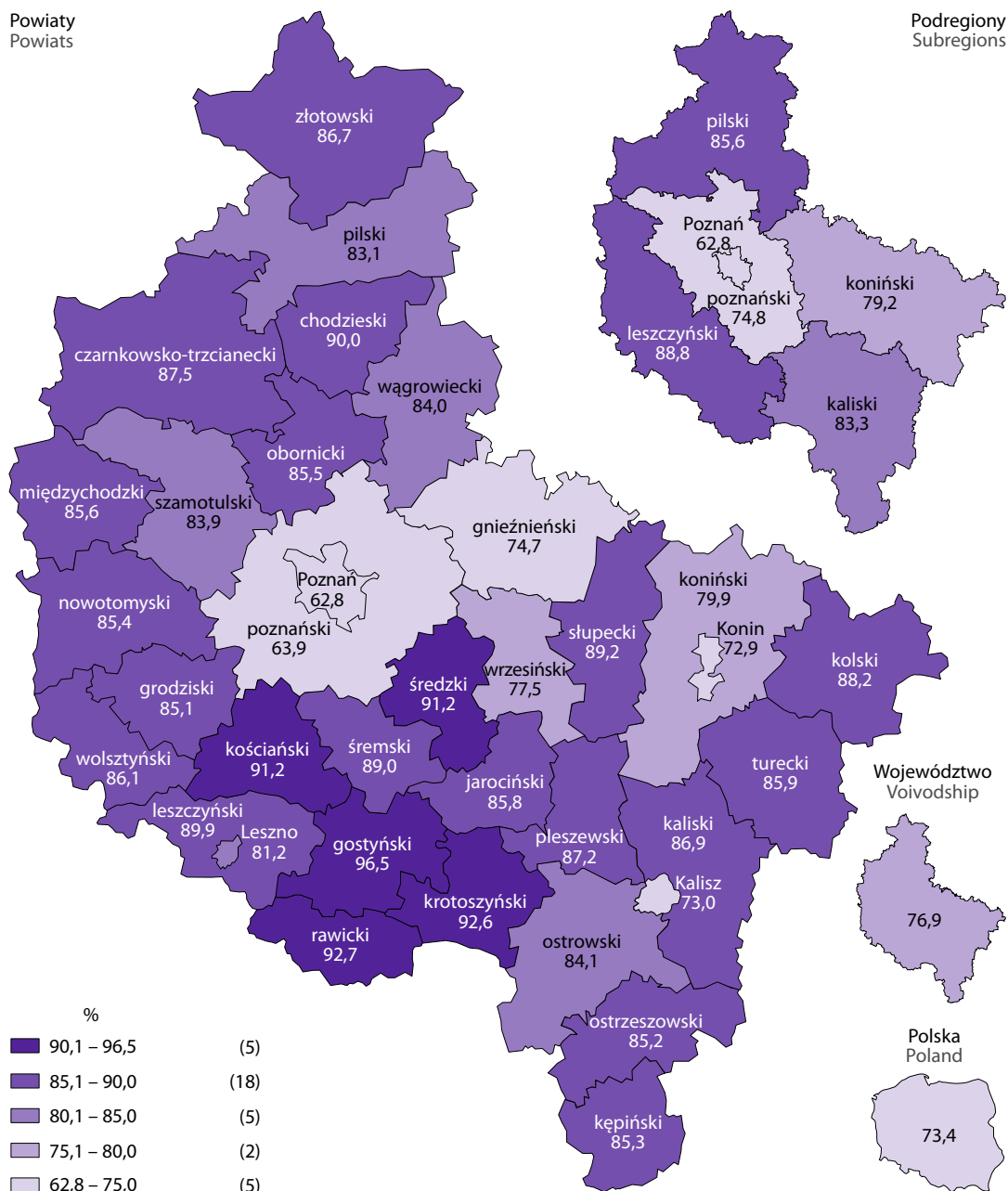
Czynnikiem, który niewątpliwie wpływa na subiektywnie odczuwaną jakość życia mieszkańców, jest poczucie bezpieczeństwa. W 2018 r. w wielkopolskim liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych wyniosła 59956 i była o 4,3% większa niż przed rokiem. Najwięcej przestępstw miało charakter kryminalny; w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w województwie stanowiły one 62,5% (wobec 64,0% w kraju). Niemal połowa wszystkich stwierdzonych przestępstw była skierowana przeciwko mieniu (45,5%; w kraju 45,4%). Najczęściej były to kradzieże rzeczy (27,7% przestępstw przeciw mieniu) oraz oszustwa (36,5%).

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w województwie wielkopolskim w 2018 r. ukształtował się na poziomie 76,9%, tj. wyżej niż w poprzednim roku (74,6%), a także wyżej niż przeciętnie w kraju (73,4%; w 2017 r. 71,7%). Wskaźnik wyższy niż w wielkopolskim zanotowano w 5 województwach: lubelskim (82,4%), świętokrzyskim (80,6%), małopolskim (79,4%), kujawsko-pomorskim (78,5%) i śląskim (77,7%).

Zarówno poziom przestępczości, jak i wykrywalność sprawców przestępstw nie są jednakowe na obszarze całego województwa. W 2018 r. największą skutecznością charakteryzowały się pod tym względem powiaty: gostyński (gdzie wskaźnik wykrywalności sprawców wyniósł 96,5%), rawicki (92,7%), krotoszyński (92,6%), kościański i średzki (po 91,2%) oraz chodzieski (90,0%). Nadal najniższy pozostaje poziom wykrywalności sprawców przestępstw w Poznaniu i powiecie poznańskim, tj. na tych obszarach, gdzie liczba przestępstw stwierdzonych przez Policję jest największa (w 2018 r. stwierdzono tam 34,9% wszystkich przestępstw w województwie, a wskaźniki wykrywalności wyniosły odpowiednio 62,8% w Poznaniu i 63,9% w powiecie poznańskim).

Mapa 10. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w 2018 r.
Map 10. Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in 2018

W 2018 r. największa skuteczność dotyczyła ścigania przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (w wielkopolskim 99,8%; w kraju 99,9%) oraz przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (98,7%; w kraju 98,0%).

Rozdział 15

Chapter 15

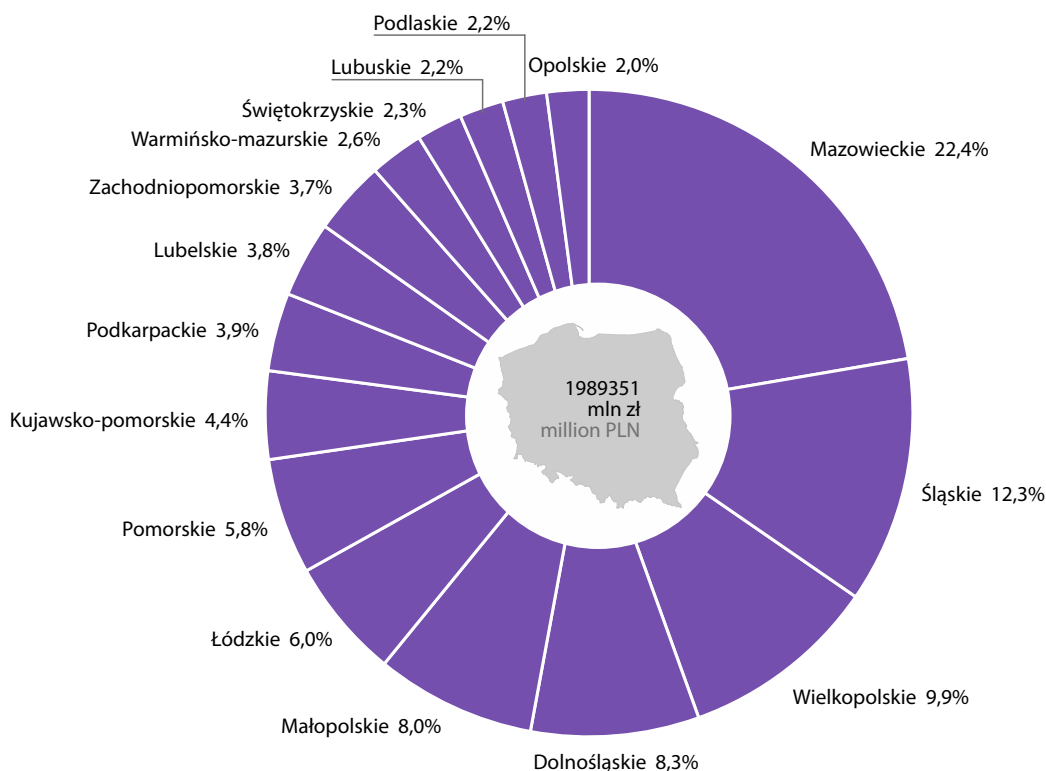
Produkt krajowy brutto

Gross domestic product

Wielkopolskie jest jednym z silniejszych gospodarczo województw w kraju. Takie charakterystyki, jak znaczący udział w tworzeniu produktu krajowego brutto (PKB), wyższy niż przeciętnie w Polsce poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca, rozmiary wytworzonej wartości dodanej brutto (WDB) sektora przedsiębiorstw i sektora gospodarstw domowych oraz wpływ na kreowanie dochodów gospodarstw domowych (pierwotnych i do dyspozycji), od wielu lat stawiają je w krajowej czołówce. W 2017 r. województwo wielkopolskie wygenerowało 9,9% wielkości krajowej PKB, podobnie jak rok wcześniej. Jego wartość wyniosła 196889 mln zł i w porównaniu z 2016 r. zwiększyła się o 7,1%, licząc w cenach bieżących, a o 5,3% – w cenach stałych (w kraju zanotowano wzrost odpowiednio o 6,9% i 4,9%).

Wykres 21. Udział województw w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2017 r.

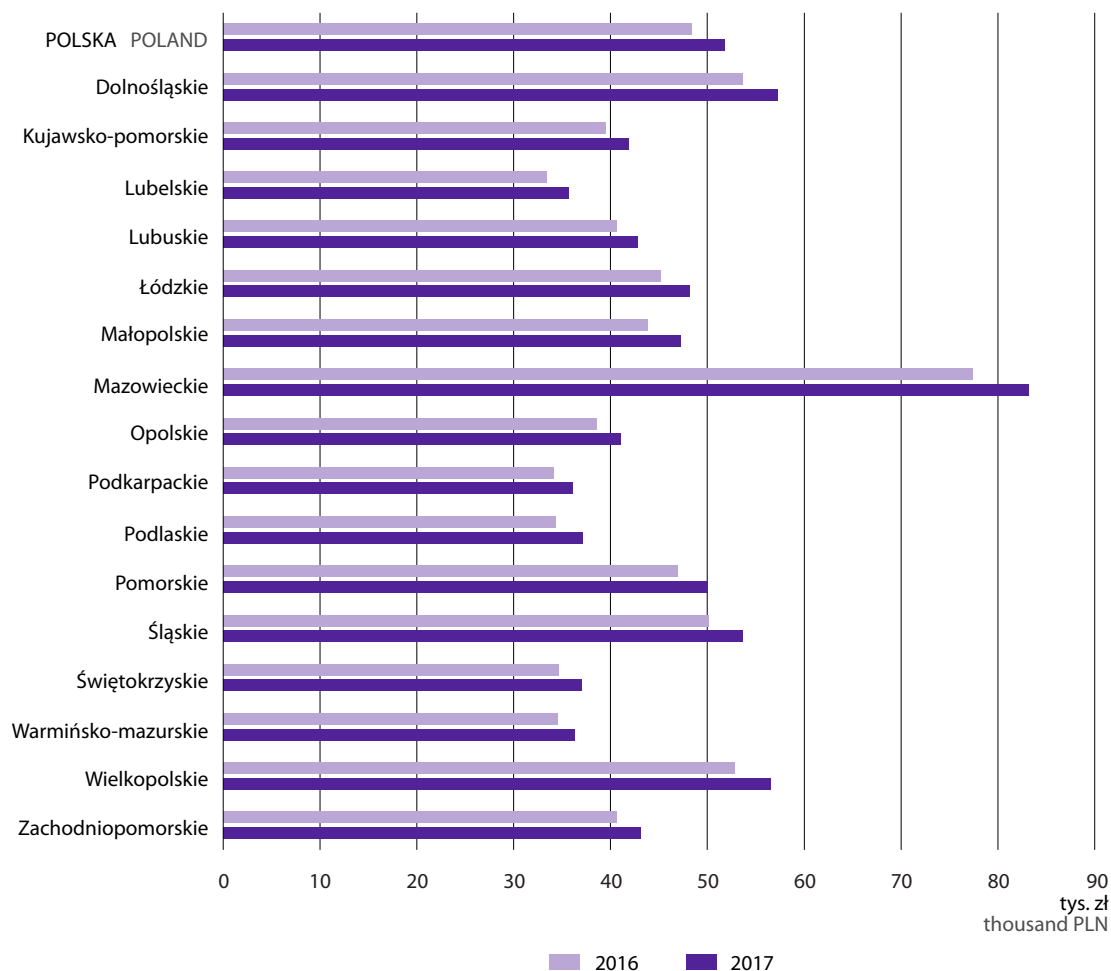
Chart 21. Share of voivodships in generation of the gross domestic product in 2017

Jednym z podstawowych mierników, określających rozwój społeczno-ekonomiczny województwa, jest wartość PKB przeliczona na 1 mieszkańca. W 2017 r. przeciętny poziom tego wskaźnika dla wielkopolskiego wyniósł 56496 zł, kształtując się o 6,9% wyżej niż rok wcześniej (licząc w cenach bieżących), przy średniej dla kraju 51776 zł (o 6,9% wyżej niż w 2016 r.). Poziom krajowy przekroczyły tylko 4 województwa: mazowieckie (o 60,5% więcej od średniej ogólnopolskiej), dolnośląskie (o 10,5% więcej od średniej), wielkopolskie (o 9,1% więcej od średniej) i śląskie (o 3,6% więcej od średniej). W pozostałych województwach wartość PKB na 1 mieszkańca była mniejsza od średniej krajowej.

Wykres 22. Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według województw

Chart 22. Gross domestic product per capita by voivodships

Spośród podregionów województwa wielkopolskiego największy udział w tworzeniu PKB ma miasto Poznań. W 2017 r. powstało tu 28,3% wartości PKB województwa oraz 2,8% wielkości krajowej (tak samo jak przed rokiem). Pod względem wielkości PKB, podobnie jak w poprzednich okresach, Poznań plasował się w czołówce podregionów w Polsce (za m. st. Warszawą i Krakowem, obok mających podobnych wkład podregionów trójmiejskiego i Wrocławia). Wartość PKB przeliczona na 1 mieszkańca ponownie lokowała Poznań na 2. miejscu w kraju za m. st. Warszawą. Wskaźnik ten, który w 2017 r. wyniósł 103359 zł, o 82,9% przekroczył poziom średniej wojewódzkiej, a o 99,6% przeciętną wielkość w kraju.

Wielkopolskie zajmuje stosunkowo wysoką pozycję również w procesie tworzenia wartości dodanej brutto (WDB) rozpatrywanej oddzielnie dla poszczególnych grup rodzajów działalności. W 2017 r. wytworzyło m.in. 14,3% krajowej WDB rolnictwa, 11,0% – przemysłu, 10,2% – sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja oraz 9,6% – budownictwa. Największą część WDB generują jednostki handlowe, transportowe, związane z zakwaterowaniem i gastronomią oraz informacją i komunikacją, a także przemysłowe. W 2017 r. jednostki handlowe, transportowe i komunikacyjne przedsiębiorstwa wytworzyły 30,2% wojewódzkiej WDB (przy przeciętnym udziale w kraju na poziomie 29,3%). Udział przedsiębiorstw przemysłowych wyniósł w tym czasie 29,1% (wobec 26,3% w kraju).

W 2017 r. dochody pierwotne brutto gospodarstw domowych w województwie wielkopolskim wyniosły 123326 mln zł, tj. o 6,7% więcej niż w 2016 r. (w kraju więcej o 6,0%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca

województwa dało to kwotę 35388 zł, tj. o 8,1% większą niż przeciętnie w kraju. Udział wielkopolskiego w tworzeniu dochodów pierwotnych brutto w całym sektorze gospodarstw domowych wyniósł 9,8% (9,7% w 2016 r.) i był mniejszy jedynie od udziałów mazowieckiego (19,7%) i śląskiego (12,1%). Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w wielkopolskim w 2017 r. zamknęły się kwotą 112682 mln zł, tj. o 5,9% większą od uzyskanej w poprzednim roku – licząc w cenach bieżących i o 3,5% – w cenach stałych (w kraju większą odpowiednią o 5,2% i o 3,2%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa przypadało 32334 zł, czyli o 5,7% więcej niż w 2016 r. i o 5,3% więcej niż przeciętnie w kraju. Wielkopolskie było jednym z 5 województw, gdzie wskaźnik przewyższył poziom średniej krajowej, lokując je na 3. miejscu po województwach: mazowieckim (o 20,9% więcej niż w kraju) i śląskim (o 10,2% więcej), a przed dolnośląskim (o 4,4% więcej) i łódzkim (o 2,5% więcej).

Uwagi ogólne

1. Informacje o województwie oraz w podziale na miasta i wieś – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym.

Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

2. Dane prezentowane są w układzie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 czerwca 2003 r. z późn. zm.). Od 1 stycznia 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. (Dz. Urz. UE L 322 z 29 listopada 2016 r.), zgodnie z którym od 1 stycznia 2018 r. Polskę podzielono na 3 poziomy, w ramach których funkcjonuje 97 jednostek statystycznych NUTS:

- NUTS 1 – makroregiony (grupujące województwa) – 7 jednostek,
- NUTS 2 – regiony (województwa lub ich części) – 17 jednostek,
- NUTS 3 – podregiony (grupujące powiaty) – 73 jednostki.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. w województwie wielkopolskim było 6 podregionów, 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 226 gmin, z tego 19 miejskich, 94 miejsko-wiejskie i 113 wiejskich.

3. Dane prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251 poz. 1885 z późn. zm.).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowego grupowania, ujmując pod pojęciem „Przemysł” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „Pozostałe usługi” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność z zakresu usług administrowania i działalności wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”.

4. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

5. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 grudnia, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. produkcja, sprzedaż, nakłady inwestycyjne) – według stanu w dniu 30 czerwca.

6. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

7. Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.
8. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.
9. Ze względu na charakter publikacji (analiza wielodziedzinowa) nie są prezentowane wyjaśnienia metodologiczne, ani objaśniane stosowane pojęcia. Informacje te można znaleźć m.in. w publikacjach tematycznych GUS, w zeszytach metodologicznych – w serii „Metodologia badań statystycznych” oraz w „Roczniku Statystycznym Województwa Wielkopolskiego 2019”.

General notes

1. Information on voivodship as well as by urban and rural area – unless otherwise indicated – is presented according to administrative division in a given period.

The term “urban area” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while a “rural area” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

2. Data are presented in accordance with the Classification of Territorial Units for Statistics (NUTS), compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26th May 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21st June 2003 with later amendments). Since 1st January 2018 were obligatory amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21st November 2016 (Official Journal of the EU L 322, 29th November 2016), according to which from 1st January 2018 Poland is divided into 3 levels, under which there are 97 NUTS statistical units in Poland:

- NUTS 1 – macroregions (grouping voivodships) – 7 units,
- NUTS 2 – regions (województwa or their parts) – 17 units,
- NUTS 3 – subregions (grouping powiats) – 73 units.

As of 31st December 2018 in Wielkopolskie Voivodship was 6 subregions, 31 powiats, 4 cities with the powiat status and 226 gminas, including 19 urban, 94 urban-rural i 113 rural ones.

3. Data are presented according to the Polish Classification of Activities – PKD 2007, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1st January 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24th December 2007 (Journal of Laws No. 251 item 1885 with later amendments).

The item “Industry” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item “Other services” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use”.

4. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – are calculated in comparable conditions.

5. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When computing per capita data (1000 population, etc.) as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31st December was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., production, sales, investment outlays) – as of 30th June.

6. Data – unless otherwise indicated – do not include the budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

7. Selected information presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

8. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total".

9. As this publication is a multidisciplinary analysis, neither methodological notes nor terms and definitions are included. This information can be found i.a. in subject matter publications of Statistics Poland, in methodological reports – in the series "Statistical research methodology" and in the "Statistical Yearbook of Wielkopolskie Voivodship 2019".

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie

Table 1. Major data on the voivodship

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ludność Population				
Ludność (stan w dniu 31 XII) Population (as of 31 XII)	3446745	3475323	3489210	3493969
w tym kobiety of which females	1770127	1784393	1791509	1794046
Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII) Females per 100 males (as of 31 XII)	105,6	105,5	105,5	105,5
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	115,6	116,5	117,0	117,1
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII): Population of age (as of 31 XII):				
przedprodukcyjnym pre-working	684545	665584	672300	675946
produkcyjnym working	2235446	2175703	2139386	2121596
poprodukcyjnym post-working	526754	634036	677524	696427
Małżeństwa na 1000 ludności Marriages per 1000 population	6,2	5,1	5,3	5,2
Rozwody na 1000 ludności Divorces per 1000 population	1,4	1,7	1,7	1,7
Urodzenia żywe na 1000 ludności Live births per 1000 population	11,9	10,6	11,6	11,1
Zgony ^a na 1000 ludności Deaths ^a per 1000 population	9,0	9,5	9,5	10,1
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	2,9	1,0	2,1	1,0
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych Infant deaths per 1000 live births	4,4	4,5	3,9	4,1
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	0,37	-0,03 ^b	0,33	0,37
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia: Life expectancy at the moment of birth:				
mężczyźni males	72,52	73,73	74,06	74,00
kobiety females	80,47	81,19	81,58	81,33
Ochrona środowiska Environmental protection				
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi oczyszczane w % wymagających oczyszczenia Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground treated in % of requiring treatment	99,7	99,9	99,8	99,8
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności ^c Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c	62,5	71,9	73,1	73,1
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t: Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thousand tonnes:				
pyłowych particulates	5,6	4,9	4,0	2,1
gazowych (bez dwutlenku węgla) gases (excluding carbon dioxide)	79,1	76,5	61,0	36,7
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych: Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:				
pyłowych particulates	99,6	99,7	99,7	99,7
gazowych (bez dwutlenku węgla) gases (excluding carbon dioxide)	60,7	63,4	64,7	71,7

a Łącznie ze zgonami niemowląt. b Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Including infant deaths. b For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.
c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table 1. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ochrona środowiska (dok.) Environmental protection (cont.)				
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII): Area of special nature value under legal protection (as of 31 XII):				
w % powierzchni ogólnej in % of total area	31,8	31,7	31,6	31,6
na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²	2752	2716	2703	2699
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) na 1 km ² w t Waste generated (during the year; excluding municipal waste) per 1 km ² in t	173,4	193,1	139,2	123,9
Odpady komunalne zebrane ^a (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg Municipal waste collected ^a (during the year) per capita in kg	266	308	343	351
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem: Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:				
służące ochronie środowiska in environmental protection	4,6	8,0	2,4	3,1
służące gospodarce wodnej in water management	1,2	0,6	0,4	0,6
Rynek pracy Labour market				
Pracujący ^b (stan w dniu 31 XII): Employed persons ^b (as of 31 XII):				
w tysiącach in thousands	1327,8	1448,4	1541,7	1563,8
na 1000 ludności per 1000 population	385	417	442	448
według rodzajów działalności w %: by kind of activities in %:				
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	16,0	14,8	13,9	13,6
przemysł i budownictwo industry and construction	31,8	31,1	31,3	31,7
handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	25,2	25,8	26,5	26,6
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ financial and insurance activities; real estate activities	3,1	3,1	3,0	2,9
pozostałe usługi ^c other services ^c	23,9	25,2	25,3	25,1
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys. Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thousands	135,2	93,3	58,9	50,9
W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII): In % of registered unemployed (as of 31 XII):				
kobiety women	56,0	57,7	60,8	61,8
w wieku 24 lata i mniej aged 24 years and less	25,3	16,7	14,1	13,5
pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok out of work for longer than 1 year	24,1	34,0	34,6	30,9
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	61	21	14	13
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w % Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %	9,2	6,1	3,7	3,2

a Dane szacunkowe. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe. c Patrz uwagi ogólne do publikacji, ust. 3 na str. 76.

a Estimated data. b By actual workplace and kind of activity; with employed persons on private farms in agriculture – estimated data. c See general notes to the publication, item 3 on page 78.

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table 1. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych Wages and salaries. Social security benefits				
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł Average monthly gross wages and salaries in PLN	2947,27	3543,24	3937,81	4201,16
Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys. Average number of retirees and pensioners in thousands	766,8	744,8	754,2	779,4
pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution	640,6	627,8	636,8	662,1
rolników indywidualnych farmers	126,2	117,0	117,4	117,4
Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł: Average monthly gross retirement and other pension in PLN:				
wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych paid by the Social Insurance Institution	1514,25	1897,51	1991,99	2089,24
rolników indywidualnych ^a farmers ^a	946,32	1167,02	1181,02	1206,31
Mieszkania. Infrastruktura Dwellings. Infrastructure				
Zasoby mieszkaniowe ^b (stan w dniu 31 XII): Dwelling stocks ^b (as of 31 XII):				
mieszkania: dwellings:				
w tysiącach in thousands	1111,9	1178,1	1211,5	1230,5
na 1000 ludności per 1000 population	322,6	339,0	347,2	352,2
izby na 1000 ludności rooms per 1000 population	1304,2	1374,1	1407,0	1426,8
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² : useful floor area of dwellings in m ² :				
na 1000 ludności per 1000 population	25654,6	27433,2	28235,7	28701,6
przeciętna 1 mieszkania average per dwelling	79,5	80,9	81,3	81,5
Mieszkania oddane do użytkowania: Dwellings completed:				
mieszkania: dwellings:				
w tysiącach in thousands	13,5	16,1	18,9	19,9
na 1000 ludności per 1000 population	3,9	4,6	5,4	5,7
izby na 1000 ludności rooms per 1000 population	17,6	19,3	21,6	22,9
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² : useful floor area of dwellings in m ² :				
na 1000 ludności per 1000 population	436,6	475,8	505,8	535,4
przeciętna 1 mieszkania average per dwelling	111,4	102,9	93,5	94,0
Zużycie w gospodarstwach domowych: Consumption in households:				
wody z wodociągów: water from water supply systems:				
w hektometrach sześciennych in cubic hectometre	120,4	128,2	128,3	137,1
na 1 mieszkańca w m ³ per capita in m ³	35,0	36,9	36,8	39,3
energii elektrycznej w miastach: electricity in urban areas:				
w gigawatogodzinach in gigawatt-hour	1471,0	1349,1	1469,6	1477,7
na 1 mieszkańca w kWh per capita in kWh	762,7	705,9	771,4	777,9

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. b Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund. b Based on balance of dwellings stocks.

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table 1. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Transport. Telekomunikacja – stan w dniu 31 XII Transport. Telecommunications – as of 31 XII				
Samochody osobowe zarejestrowane ^a : Registered passenger cars ^a :				
w tysiącach sztuk in thousand units	1745,6	2084,8	2259,4	2345,3
na 1000 ludności per 1000 population	506	600	648	671
Placówki dla usług pocztowych ^b : Postal service offices ^b :				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	845	686	694	687
na 100 tys. ludności per 100 thousand population	24,5	19,7	19,9	19,7
Łącza abonencie ^c : Subscriber lines ^c :				
w tysiącach sztuk in thousand units	663,4	469,1	405,1	338,4
na 1000 ludności per 1000 population	192,5	135,0	116,1	96,9
Turystyka ^d Tourism ^d				
Obiekty noclegowe turystyki (stan w dniu 31 VII) Tourist accommodation establishments (as of 31 VII)	625	701	687	665
w tym hotele of which hotels	209	230	229	227
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności Number of beds (as of 31 VII) per 10 thousand population	124,7	123,4	122,7	120,4
Korzystający z noclegów na 1000 ludności Tourists accommodated per 1000 population	465	542	576	601
Ochrona zdrowia ^e i pomoc społeczna Health care ^e and social welfare				
Pracownicy medyczni ^f (stan w dniu 31 XII): Medical personnel ^f (as of 31 XII):				
lekarze doctors	4984	5231	5583	5332
lekarze dentyści dentists	483	304	261	283
pielęgniarki ^g nurses ^g	13442	13441	13468	12748
Łóżka w szpitalach ogólnych ^h (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności Beds in general hospitals ^h (as of 31 XII) per 10 thousand population	45	45	45	43
Leczeni w szpitalach ogólnych (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) na 10 tys. ludności In-patients in general hospitals (excluding inter-ward patient transfer) per 10 thousand population	2021	2036	2065	2069
Przychodnie (stan w dniu 31 XII) Out-patient departments (as of 31 XII)	1493	1851	1931	1937
Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII) Generally available pharmacies (as of 31 XII)	1027	1234	1364	1316
Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę ogólnodostępną Population (as of 31 XII) per generally available pharmacy	3356	2816	2558	2655

a Dane za lata 2015–2018 łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. b Dane dotyczą operatora wyznaczonego (w 2010 r. operatora publicznego). c Własne; dane częściowo szacunkowe. d Dane za lata 2015–2018 dotyczą obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane za 2017 r. i 2018 r. opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. e Dane za lata 2015–2018 łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz w 2010 r. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. f Pracujący bezpośrednio z pacjentem. g Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. h Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków.

a Data for 2015–2018 including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. b Data concern the appointed operator (in 2010 the public operator). c Own; partly estimated data. d Data for 2015–2018 concern establishments 10 and more bed places. Data for 2017 and 2018 were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. e Data for 2015–2018 include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration as well as in 2010 the Internal Security Agency. f Working directly with a patient. g Including master nurses. h Excluding day places in hospital wards; including beds and incubators for newborns.

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table 1. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Ochrona zdrowia ^a i pomoc społeczna (dok.) Health care ^a and social welfare (cont.)				
Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca: Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:				
lekarskie medical	6,5	7,2	7,4	7,5
stomatologiczne dental	0,6	0,7	0,7	0,7
Dzieci w żłobkach ^b i klubach dziecięcych (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3 Children in nurseries ^b and children's clubs (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3	18,6	61,2	84,1	102,6
Edukacja i wychowanie Education				
Uczniowie w szkołach ^c (stan na początku roku szkolnego) w tys.: Pupils and students in schools ^c (as of beginning of the school year) in thousands:				
podstawowych ^d primary ^d	209,8	247,9	263,2	301,4
gimnazjach lower secondary	119,1	104,2	68,8	34,5
branżowych I stopnia ^{ef} stage I sectoral vocational ^{ef}	27,7	24,0	21,7	20,5
liceach ogólnokształcących ^g general secondary ^g	56,2	43,3	40,5	40,0
technikach ^h technical secondary ^h	51,1	46,2	47,1	48,1
artystycznych ogólnokształcących ⁱ general art ⁱ	1,0	0,9	1,0	0,9
policealnych post-secondary	25,0	21,0	18,9	17,9
Absolwenci szkół ^{ck} w tys.: Graduates in schools ^{ck} in thousands:				
podstawowych ^d primary ^d	37,3	33,5	.	.
gimnazjów lower secondary	40,4	34,1	33,0	33,2
zasadniczych zawodowych ^f basic vocational ^f	9,7	7,8	6,8	6,5
liceach ogólnokształcących ^g general secondary ^g	18,8	14,7	13,8	13,1
technikach ^h technical secondary ^h	11,9	10,5	10,4	10,2
artystycznych ogólnokształcących ⁱ general art ⁱ	0,2	0,2	0,2	0,2
policealnych post-secondary	7,3	6,4	6,2	6,3
Studenci uczelni ^l (stan w dniu 31 XII; w latach 2010–2017 – stan w dniu 30 XI) w tys. Students of higher education institutions ^l (as of 31 XII; in years 2010–2017 – as of 30 XI) in thousands	171,0	140,1	130,3	123,6
Absolwenci uczelni wyższych ^{lm} w tys. Graduates of higher education institutions ^{lm} in thousands	47,5	39,7	38,9	32,2 ⁿ

a Dane za lata 2015–2018 łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz w 2010 r. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. b łącznie z oddziałami żłobkowymi. W 2010 r. bez klubów dziecięcych. c Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. d Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. e Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. f łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy. g, h W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: g – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, h – technikami uzupełniającymi. i Dające uprawnienia zawodowe. k Z poprzedniego roku szkolnego. l łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi szkół mających siedzibę jednostki macierzystej poza województwem wielkopolskim, bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji. m Z poprzedniego roku akademickiego. n Osoby, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów wyższych w okresie od 1 grudnia 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.

a Data for 2015–2018 include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration as well as in 2010 the Internal Security Agency. b Including nursery wards. In 2010 excluding children's clubs. c Excluding schools for adults, except post-secondary schools. d Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. e Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. f Including special job-training schools. g, h In the 2010/11 school years including: g – supplementary general secondary and specialised secondary, h – supplementary technical secondary. i Leading to professional certification. k From the previous school year. l Including branches, basic branch organisational units and branch teaching centres of higher education institutions seated outside the territory of Wielkopolskie Voivodship; excluding higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Interior and Administration. m From the previous academic year. n Persons who obtained higher education diplomas between 1st December 2017 and 31st December 2018.

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie (cd.)

Table 1. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Edukacja i wychowanie (dok.) Education (cont.)				
Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego): Pre-primary education (as of beginning of the school year):				
miejsca w przedszkolach w tys. places in nursery schools in thousands	90,0	110,4	124,5	131,2
dzieci ^a w tys. children ^a in thousands	108,1	113,3	137,2	140,4
w przedszkolach in nursery schools	88,1	96,3	115,5	119,4
w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych in pre-primary sections in primary schools	19,2	15,7	20,4	19,7
Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^b Children in nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^b	589	752	748	780
Kultura Culture				
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII) Public libraries (including branches; as of 31 XII)	714	689	676	674
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol. Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population in vol.	3469	3430	3406	3384
Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności Public library borrowers per 1000 population	160	153	147	146
Wypożyczenia księgozbioru z bibliotek publicznych ^c w wol.: Public library loans ^c in vol.:				
na 1000 ludności per 1000 population	3243	3053	2943	2833
na 1 czytelnika per borrower	20,3	19,9	20,1	19,4
Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	1,3	1,3	1,7	1,6
Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^d na 1000 ludności Audience in theatres and music institutions ^d per 1000 population	246	184	271	225
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII) Museums with branches (as of 31 XII)	86	91	92	93
Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności Museum and exhibition visitors per 1000 population	327	350	342	370
Kina stałe (stan w dniu 31 XII) Fixed cinemas (as of 31 XII)	38	44	44	45
Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	7,1	8,1	8,5	8,4
Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności Audience in fixed cinemas per 1000 population	945	1300	1620	1780
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności: Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:				
radiowi radio	197	195	194	192
telewizyjni television	191	188	186	185

a Łącznie z – nieuwzględnionymi w podziale według rodzaju placówek – zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; w 2010 r. bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. b W 2015 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat. c Dane za lata 2015–2018 łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. d Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a Including, entities excluded in division according to type, pre-primary education groups and pre-primary points; in 2010 excluding pre-primary education in the units performing health care activities. b In 2015 the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population aged 3–5. c Data for 2015–2018 including interlibrary lending. d Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events.

Tablica 1. Ważniejsze dane o województwie (dok.)

Table 1. Major data on the voivodship (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2017	2018
Bezpieczeństwo publiczne^a Public safety ^a				
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych: Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:				
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	96929	68804	57487	59956
na 10 tys. ludności per 10 thousand population	282	198	165	172
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w % Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %	73,3	70,3	74,6	76,9
Rachunki regionalne Regional accounts				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): Gross domestic product (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	135780	176548	196889	.
na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	39454	50821	56496	.
Wartość dodana brutto (ceny bieżące): Gross value added (current prices):				
w milionach złotych in million PLN	119310	156639	172910	.
na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	34668	45090	49616	.
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych: Gross nominal disposable income in the households sector:				
w milionach złotych in million PLN	83689	100295	112682	.
na 1 mieszkańca w zł per capita in PLN	24318	28857	32334	.

a W 2010 r. łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. Dane za lata 2015–2018 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.
a In 2010 including crimes ascertained by prosecutor's office. Data for 2015–2018 excluding punishable acts committed by juveniles.

Tablica 2. Wybrane wskaźniki w przekroju miasto-wieś
Table 2. Selected indices in the section of urban-rural areas

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2017		2018	
	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas
Ludność ^a na 1 km ² Population ^a per 1 km ²	1295	54	1253	55	1233	56	1227	56
Ludność ^a w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population ^a per 100 persons of working age	52,7	56,1	61,3	57,9	65,7	60,0	67,8	61,1
Urodzenia żywe na 1000 ludności Live births per 1000 population	11,26	12,69	9,97	11,33	11,01	12,32	10,60	11,71
Zgony na 1000 ludności Deaths per 1000 population	9,29	8,68	10,06	8,93	10,06	8,92	10,71	9,29
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych Infant deaths per 1000 live births	3,91	4,95	5,20	3,67	3,24	4,52	3,52	4,67
Przyrost naturalny na 1000 ludności Natural increase per 1000 population	1,97	4,01	-0,09	2,41	0,95	3,40	-0,11	2,43
Przeciętne dalsze trwanie życia ^b : Life expectancy ^b :								
mężczyźni males	73,10	71,79	74,04	73,28	74,48	73,50	74,46	73,41
kobiety females	80,41	80,51	81,28	80,96	81,89	81,05	81,59	80,93
Współczynnik dzietności ogólnej Total fertility rate	1,374	1,608	1,290	1,487	1,509	1,655	1,501	1,603
Zasoby mieszkaniowe ^{ac} : Dwelling stocks ^{ac} :								
mieszkania w tys. dwellings in thousands	704,3	407,6	739,4	438,7	758,3	453,2	768,0	462,5
przeciętna: average:								
liczba izb w mieszkaniu number of rooms in a dwelling	3,78	4,49	3,77	4,52	3,77	4,53	3,76	4,53
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area per dwelling in m ²	69,7	96,5	70,3	98,8	70,5	99,4	70,5	99,7
Mieszkania oddane do użytkowania: Dwellings completed:								
na 1000 ludności: per 1000 population:								
mieszkania dwellings	3,5	4,4	4,2	5,2	5,2	5,7	5,3	6,2
izby rooms	13,4	23,1	14,2	25,5	17,3	26,8	17,7	29,1
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² useful floor area of dwellings in m ²	317,3	588,8	332,0	651,7	380,9	656,4	392,8	705,6
na 1000 zawartych małżeństw per 1000 marriages contracted	582	703	844	990	979	1091	1007	1201
przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² : average useful floor area in m ² :								
1 mieszkania per dwelling	90,3	132,6	79,3	126,3	73,4	115,6	74,0	114,5
1 izby per room	23,7	25,5	23,4	25,5	22,1	24,5	22,2	24,2
przeciętna liczba izb w mieszkaniu average number of rooms in a dwelling	3,8	5,2	3,4	5,0	3,3	4,7	3,3	4,7

a Stan w dniu 31 grudnia. b Dla osób w wieku 0 lat. c Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
a As of 31st December. b For persons at 0 age. c Based on balance of dwellings stocks.

Tablica 2. Wybrane wskaźniki w przekroju miasto-wieś (dok.)
 Table 2. Selected indices in the section of urban-rural areas (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2010		2015		2017		2018	
	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas	miasta urban areas	wieś rural areas
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych na 1 odbiorcę ^a w kWh Consumption of electricity in households per consumer ^a in kWh	2038,2	2793,1	1843,9	2706,2	1869,4	2728,3	1849,5	2777,1
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca w m ³ Consumption of water from water supply systems in households per capita in m ³	35,8	33,9	35,2	39,0	35,6	38,2	37,3	41,6
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną ^b w tys. Population per generally available pharmacy ^b in thousands	2,3	8,7	1,9	7,4	1,7	6,8	1,7	7,1
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego ^c na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat Children attending pre-primary education establishments ^c per 1000 children aged 3–6	921	519	1076	669	1078	693	1114	717
Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną ^b Number of population per public library ^b	7772	3260	8012	3478	8031	3612	7968	3664
Księgozbiór bibliotek publicznych ^b na 1000 ludności w wol. Public library collections ^b per 1000 population in vol.	3504	3425	3596	3230	3649	3114	3651	3067
Wypożyczenia księgozbioru ^d na 1 czytelnika w wol. Public library loans ^d per borrower in vol.	20,2	20,5	20,3	19,2	20,9	18,3	20,0	18,0
Abonenci ^a na 1000 ludności: Subscribers ^a per 1000 population:								
radiowi radio	233,1	151,2	235,1	146,8	234,0	146,0	233,0	144,3
telewizyjni television	224,7	147,9	224,4	143,0	222,9	142,1	221,9	140,3
Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^e w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. ludności Ascertained crimes by the Police ^e in completed preparatory proceedings per 10 thousand population	383,8	151,4	259,6	122,8	222,7	95,3	228,1	104,5

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 grudnia. b Stan w dniu 31 grudnia. c W 2010 r. bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. W 2015 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 w liczbie ludności w wieku 3–5 lat. d Łącznie z punktami bibliotecznymi. Dane za lata 2015–2018 łącznie z wypożyczeniami międzybibliotecznymi. e W 2010 r. łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. Dane za lata 2015–2018 bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a The number of consumers as of 31st December was used in calculations. b As of 31st December. c In 2010 excluding pre-primary education in the units performing health care activities. In 2015 the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population aged 3–5. d Including library service points. Data for 2015–2018 including interlibrary lending. e In 2010 including crimes ascertained by prosecutor's office. Data for 2015–2018 excluding punishable acts committed by juveniles.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r.

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018

Wyszczególnienie Specification	Ludność ^a Population ^a				Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Saldo migra- cji wew- nętrzných i zagranic- nych na po- byt stały Net internal and interna- tional mi- gration for permanent residence
	ogółem total	w wieku – w % at age – in %						
		przedpro- dukcyjnym pre-working	produkcyj- nym working	poproduk- cyjnym post- -working				
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	3493969	19,3	60,7	19,9	11,11	10,06	1,05	0,37
Podregion (Subregion) kaliski	669734	18,8	60,7	20,4	10,33	10,74	-0,41	-1,46
Powiaty: Powiats:								
jarociński	71686	19,5	60,8	19,7	10,85	10,78	0,07	-0,26
kaliski	83030	19,2	61,7	19,1	10,33	10,34	-0,01	-0,67
kępiński	56486	19,5	61,7	18,8	11,06	9,83	1,22	-1,05
krotoszyński	77488	19,7	61,0	19,3	10,88	10,12	0,76	-3,48
ostrowski	161519	18,7	61,1	20,2	10,22	10,51	-0,28	-1,15
ostrzeszowski	55403	19,3	61,5	19,2	10,58	10,58	0,00	-0,14
pleszewski	63147	19,4	61,2	19,4	10,63	10,15	0,48	-1,77
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	100975	16,7	58,0	25,3	8,97	12,86	-3,89	-2,69
Podregion (Subregion) koniński	657789	18,8	61,3	20,0	10,17	10,43	-0,26	-1,46
Powiaty: Powiats:								
gnieźniński	145317	19,9	60,4	19,7	10,64	10,21	0,43	-0,28
kolski	87216	18,0	61,1	20,9	8,63	11,38	-2,75	-3,36
koniński	129966	19,4	63,3	17,4	11,07	9,55	1,53	0,34
słupecki	59371	18,5	61,8	19,7	10,32	11,03	-0,71	-2,13
turecki	84101	19,1	61,5	19,3	10,25	10,30	-0,05	-2,27
wrzesiński	77667	19,8	60,9	19,2	11,04	10,47	0,57	1,96
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	74151	15,4	59,1	25,5	8,41	10,92	-2,51	-6,74
Podregion (Subregion) leszczyński	557726	20,2	60,9	18,9	11,79	9,72	2,06	-1,08
Powiaty: Powiats:								
gostyński	76011	19,8	61,5	18,7	12,52	10,53	1,99	-3,45
grodziski	51972	21,5	61,9	16,6	13,21	9,43	3,79	-0,21
kościański	79230	19,1	61,6	19,3	12,05	10,16	1,89	-2,08

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31st December.

TABLE 3. SELECTED DATA BY SUBREGIONS AND POWIATS IN 2018

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ludność ^a Population ^a				Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths	Przyrost naturalny Natural increase	Saldo migra- cji wew- nętrzných i zagranic- nych na po- byt stały Net internal and interna- tional mi- gration for permanent residence
	ogółem total	w wieku – w % at age – in %						
		przedpro- dukcyjnym pre-working	produkcyj- nym working	poproduk- cyjnym post- -working				
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)								
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):								
leszczyński	56485	21,7	61,7	16,6	11,45	8,90	2,55	7,92
międzychodzki	36982	19,4	60,9	19,7	10,94	9,80	1,14	-2,57
nowotomyski	75363	20,9	60,8	18,3	11,77	9,79	1,98	0,00
rawicki	60405	20,2	60,2	19,7	10,87	10,11	0,76	-1,21
wolsztyński	57326	21,0	60,8	18,2	12,73	8,84	3,89	-2,02
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	63952	18,3	58,9	22,8	10,26	9,50	0,77	-5,08
Podregion (Subregion) pilski	411150	19,3	61,4	19,3	10,09	10,09	0,00	-2,43
Powiaty: Powiats:								
chodzieski	47229	19,1	61,0	20,0	10,01	9,58	0,42	-2,35
czarnkowsko-trzcianecki	87420	19,5	61,1	19,3	9,88	10,04	-0,16	-2,42
pilski	136621	18,6	61,3	20,0	9,79	10,08	-0,29	-3,19
wągrowiecki	70274	20,5	61,4	18,1	11,07	10,02	1,04	-1,58
złotowski	69606	19,3	62,2	18,5	10,04	10,57	-0,53	-1,85
Podregion (Subregion) poznański	661132	21,8	61,2	17,0	12,50	8,57	3,93	10,23
Powiaty: Powiats:								
obornicki	59858	20,7	61,1	18,1	11,72	9,45	2,27	-1,44
poznański	390308	22,8	61,2	16,0	13,15	7,68	5,47	17,00
szamotuński	91185	20,2	61,1	18,7	10,94	10,47	0,47	2,09
średzki	58456	20,5	61,3	18,2	12,65	10,08	2,58	2,06
śremski	61325	20,3	61,0	18,7	11,37	9,10	2,27	-1,11
Podregion (Subregion) m. Poznań	536438	16,8	58,7	24,5	11,61	10,91	0,70	-3,51
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	536438	16,8	58,7	24,5	11,61	10,91	0,70	-3,51

a Stan w dniu 31 grudnia.
a As of 31st December.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Bezrobotni zarejestrowani ^a Registered unemployed persons ^a				Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % Registered unemployment rate ^a in %	Łóżka w szpitalach ogólnych ^{ab} Beds in general hospitals ^{ab}	Miejsca noclegowe ^c Number of beds ^c
	ogółem total	z liczby ogółem w % of total in %					
		kobiety women	długotrwale bezrobotni ^d long-term unemployed persons ^d	w wieku 24 lata i mniej 24 age and less		na 10 tys. ludności per 10 thousand population	
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	50867	61,8	42,9	13,5	3,2	43,1	120,4
Podregion (Subregion) kaliski	8757	61,0	38,7	14,7	2,9	37,7	74,6
Powiaty: Powiats:							
jarociński	1032	62,6	35,5	17,0	3,8	25,4	118,0
kaliski	742	59,2	44,6	13,3	2,3	17,7	50,5
kępiński	585	62,1	46,8	16,6	1,8	44,8	28,2
krotoszyński	1161	61,8	41,6	14,6	3,3	31,4	38,7
ostrowski	2010	58,5	32,2	13,1	2,8	32,1	59,7
ostrzeszowski	1067	68,9	43,6	17,3	4,3	-	115,6
pleszewski	895	64,1	34,0	20,2	3,6	52,1	181,5
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	1265	55,0	40,9	9,6	2,6	84,5	51,5
Podregion (Subregion) koniński	14474	62,6	47,2	14,7	5,6	32,1	132,2
Powiaty: Powiats:							
gnieźniński	2357	62,1	44,5	11,1	4,6	20,0	207,5
kolski	1413	61,8	35,1	20,1	4,4	25,7	42,6
koniński	3935	63,5	52,2	16,6	8,9	-	238,4
słupecki	1753	64,0	48,6	18,7	7,7	40,9	169,8
turecki	1637	65,7	38,1	15,8	4,4	21,5	32,0
wrzesiński	1154	65,1	39,1	13,9	3,2	33,9	96,7
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	2225	57,3	58,5	8,3	6,2	122,7	25,2
Podregion (Subregion) leszczyński	8232	62,3	41,6	15,6	3,4	33,9	174,2
Powiaty: Powiats:							
gostyński	1816	62,8	47,9	16,6	5,4	36,7	36,3
grodziski	943	59,1	38,3	15,8	3,9	20,6	101,2
kościański	890	69,4	42,2	13,0	3,0	30,4	55,6

a Stan w dniu 31 grudnia. b Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. c Stan w dniu 31 lipca; dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. d Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem czasu odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

a As of 31st December. b Excluding day places in hospital wards; including beds and incubators for newborns. Data include care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. c As of 31st July; concern establishments possessing 10 and more bed places. Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. d Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall over 12 months during the last two years, excluding the time of undergoing a traineeship and on a job occupational training.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Bezrobotni zarejestrowani ^a Registered unemployed persons ^a				Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % Registered unemployment rate ^a in %	Łóżka w szpitalach ogólnych ^{ab} Beds in general hospitals ^{ab}	Miejsca noclegowe ^c Number of beds ^c
	ogółem total	z liczby ogółem w % of total in %					
		kobiety women	długotrwale bezrobotni ^d long-term unemployed persons ^d	w wieku 24 lata i mniej 24 age and less		na 10 tys. ludności per 10 thousand population	
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)							
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):							
leszczyński	693	65,2	40,1	16,5	2,8	23,7	513,2
międzychodzki	575	66,8	38,3	16,9	4,6	40,8	561,6
nowotomyski	688	53,1	27,2	15,7	2,0	27,2	143,6
rawicki	1030	60,4	42,1	20,0	4,0	23,2	25,2
wolsztyński	410	60,0	34,4	15,6	1,4	31,9	362,8
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	1187	62,6	46,8	10,5	3,6	70,4	30,5
Podregion (Subregion) pilski	8787	60,7	43,5	13,4	5,4	39,2	73,5
Powiaty: Powiats:							
chodzieski	1326	62,3	51,1	11,2	6,8	40,2	102,8
czarnkowsko-trzcianecki	1435	57,8	32,7	13,8	4,5	33,5	67,2
pilski	2429	59,6	41,2	13,1	4,5	48,0	71,6
wągrowiecki	1360	66,0	42,1	15,2	5,7	23,8	71,0
złotowski	2237	59,5	49,5	13,9	6,9	43,7	68,0
Podregion (Subregion) poznański	6403	64,7	41,4	11,2	2,1	19,4	94,1
Powiaty: Powiats:							
obornicki	766	67,1	35,0	14,6	3,3	46,6	43,3
poznański	2620	63,8	41,3	7,8	1,3	8,5	111,2
szamotulski	1181	66,8	43,9	13,0	3,1	19,4	63,8
średzki	1391	62,3	45,9	12,9	5,8	25,0	98,0
śremski	445	67,4	32,1	15,3	1,9	56,9	77,9
Podregion (Subregion) m. Poznań	4214	58,1	40,6	6,3	1,2	105,2	175,0
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	4214	58,1	40,6	6,3	1,2	105,2	175,0

a Stan w dniu 31 grudnia. b Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji. c Stan w dniu 31 lipca; dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. d Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem czasu odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

a As of 31st December. b Excluding day places in hospital wards; including beds and incubators for newborns. Data include care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. c As of 31st July; concern establishments possessing 10 and more bed places. Data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. d Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall over 12 months during the last two years, excluding the time of undergoing a traineeship and on a job occupational training.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Zasoby mieszkaniowe ^{ab} Dwelling stocks ^{ab}		Mieszkania oddane do użytkowania Dwellings completed		Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)		Kina stałe Fixed cinemas	
	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	księgozbiór ^a collection ^a	czytelnicy ^{cd} borrowers ^{cd}	miejsca na widownię ^a seating in cinemas ^a	widzowie ^c audience ^c
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	352,2	81,5	5,7	94,0	3384	146	8,4	1780
Podregion (Subregion) kaliski	326,5	87,0	4,2	100,1	3491	134	6,9	1286
Powiaty: Powiats:								
jarociński	303,8	86,4	7,0	77,3	3023	168	2,7	1054
kaliski	280,3	103,5	2,2	133,5	4315	126	-	-
kępiński	310,0	94,8	5,1	117,0	3291	106	3,1	847
krotoszyński	306,9	92,2	4,0	119,6	3611	131	4,6	651
ostrowski	324,5	89,0	4,7	98,7	3468	143	2,5	407
ostrzeszowski	308,0	98,7	3,9	116,9	3384	105	5,4	987
pleszewski	298,5	94,5	2,8	111,0	3841	181	2,4	376
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	435,7	62,7	3,6	72,3	3042	105	30,0	5369
Podregion (Subregion) koniński	332,3	80,7	3,7	106,2	3180	126	4,9	978
Powiaty: Powiats:								
gnieźniński	345,9	73,6	5,3	97,7	3086	145	2,4	1203
kolski	335,8	80,8	1,8	128,7	3628	123	2,9	320
koniński	285,5	98,6	3,9	125,2	3411	123	-	-
słupecki	314,4	87,1	2,6	129,2	3532	97	5,5	761
turecki	314,9	84,0	2,0	137,1	2414	100	3,7	318
wrzesiński	348,7	79,8	7,7	80,0	3053	116	2,5	916
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	400,3	63,9	1,0	107,5	3153	162	24,0	4004
Podregion (Subregion) leszczyński	314,6	89,2	4,8	106,6	4024	148	2,6	812
Powiaty: Powiats:								
gostyński	290,7	92,2	3,6	98,9	4575	148	5,9	687
grodziski	288,4	94,0	5,1	106,1	3869	154	-	-
kościański	315,2	86,5	4,1	108,5	4514	118	-	-

a Stan w dniu 31 grudnia. b Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. c W ciągu roku. d Łącznie z punktami bibliotecznymi.
a As of 31st December. b Based on balances of dwellings stocks. c During the year. d Including library service points.

TABLE 3. SELECTED DATA BY SUBREGIONS AND POWIATS IN 2018

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Zasoby mieszkaniowe ^{ab} Dwelling stocks ^{ab}		Mieszkania oddane do użytkowania Dwellings completed		Biblioteki publiczne (z filiami) Public libraries (with branches)		Kina stałe Fixed cinemas	
	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	mieszkania na 1000 ludności dwellings per 1000 population	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² average useful floor area per dwelling in m ²	księgozbiór ^a collection ^a	czytelnicy ^{cd} borrowers ^{cd}	miejsca na widowni ^a seating in cinemas ^a	widzowie ^c audience ^c
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)								
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):								
leszczyński	286,1	110,2	8,4	120,4	3640	87	-	-
międzychodzki	340,3	82,3	3,4	128,2	4023	132	-	-
nowotomyski	321,1	88,2	5,2	112,8	3554	154	-	-
rawicki	321,3	86,7	4,2	99,4	4952	179	3,0	722
wolsztyński	284,5	97,6	3,9	116,3	3664	110	-	-
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	386,9	73,6	5,1	74,9	3230	241	13,1	5571
Podregion (Subregion) pilski	324,7	78,8	2,9	104,4	3629	166	5,0	1152
Powiaty: Powiats:								
chodzieski	315,7	83,9	2,4	126,7	4292	207	9,8	965
czarnkowsko-trzcianecki	315,0	82,5	2,6	113,7	3517	166	2,8	634
pilski	338,1	73,6	1,8	115,5	3485	160	8,0	2142
wągrowiecki	322,4	81,2	5,9	84,3	3191	185	3,5	1139
złotowski	319,0	79,2	2,9	109,4	4048	130	-	-
Podregion (Subregion) poznański	336,5	92,4	10,4	98,6	3010	162	1,3	342
Powiaty: Powiats:								
obornicki	326,4	81,0	5,7	78,2	2318	159	-	-
poznański	343,1	99,2	12,8	102,2	2892	173	0,5	123
szamotulski	328,3	85,2	6,1	98,3	3265	137	4,3	965
średzki	326,1	83,1	10,4	84,1	4185	167	2,3	722
śremski	326,8	78,2	5,7	92,6	2936	134	1,9	761
Podregion (Subregion) m. Poznań	488,1	64,5	7,5	63,1	3108	150	32,2	6618
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	488,1	64,5	7,5	63,1	3108	150	32,2	6618

a Stan w dniu 31 grudnia. b Na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych. c W ciągu roku. d Łącznie z punktami bibliotecznymi.
a As of 31st December. b Based on balances of dwellings stocks. c During the year. d Including library service points.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży ^a Pupils and students of schools for children and youth ^a					Uczniowie szkół policealnych ^a Students of post- secondary schools ^a	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^b Ascertained crimes by the Police ^b
	podstawo- wych ^c primary ^c	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^d I sectoral vocational ^d	liceach ogólno- kształcących general secondary	technikach ^e technical secondary ^e		
	na 10 tys. ludności per 10 thousand population						
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	851,3	96,3	53,5	114,2	140,5	51,1	172
Podregion (Subregion) kaliski	826,5	94,9	59,4	112,6	165,2	36,1	165
Powiaty: Powiats:							
jarociński	860,3	96,8	76,2	136,0	183,9	47,7	132
kaliski	766,0	97,8	–	–	50,6	5,9	76
kępiński	871,5	96,5	69,2	88,5	133,8	–	177
krotoszyński	852,0	103,1	83,1	53,7	178,9	13,9	175
ostrowski	815,1	89,3	55,5	137,4	156,6	46,0	184
ostrzeszowski	891,6	92,4	67,5	70,6	197,8	–	135
pleszewski	820,9	102,6	69,8	59,2	132,7	3,3	137
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	793,3	89,2	67,8	263,9	269,4	114,4	251
Podregion (Subregion) koniński	832,4	93,1	56,6	103,6	152,1	28,6	132
Powiaty: Powiats:							
gnieźniński	869,7	91,6	60,6	96,3	141,3	29,3	177
kolski	793,7	93,7	39,4	101,2	161,3	12,7	120
koniński	809,7	91,6	9,9	20,6	29,5	4,4	88
słupecki	814,4	96,2	61,5	62,7	151,1	2,7	84
turecki	848,5	98,1	50,8	98,2	187,3	11,8	125
wrzesiński	892,0	87,3	73,0	85,6	169,3	4,1	110
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	778,5	95,8	136,1	323,5	320,4	153,7	206
Podregion (Subregion) leszczyński	887,8	101,4	79,2	101,2	135,7	26,6	152
Powiaty: Powiats:							
gostyński	866,8	99,2	78,9	67,1	109,1	5,5	169
grodziski	929,7	100,6	98,7	49,3	134,7	22,5	106
kościański	825,2	94,3	68,2	97,3	59,4	10,6	165

a Bez szkół specjalnych. b W zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. d Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. e Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a Excluding special schools. b In completed preparatory proceedings. Excluding punishable acts committed by juveniles. c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. d Including basic vocational school sections. e Including general art schools leading to professional certification.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży ^a Pupils and students of schools for children and youth ^a					Uczniowie szkół policealnych ^a Students of post- secondary schools ^a	Przestępstwa stwierdzone przez Policję ^b Ascertained crimes by the Police ^b
	podstawo- wych ^c primary ^c	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^d I sectoral vocational ^d	liceach ogólno- kształcących general secondary	technikach ^e technical secondary ^e		
	na 10 tys. ludności per 10 thousand population						
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)							
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):							
leszczyński	860,9	98,3	22,1	2,1	–	–	165
międzychodzki	851,2	94,6	43,0	43,8	135,2	–	120
nowotomyski	938,1	97,3	90,0	102,8	136,3	–	115
rawicki	909,4	107,6	100,8	93,5	93,5	24,2	174
wolsztyński	920,4	108,5	102,9	121,2	168,9	7,7	127
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	892,5	112,9	94,6	296,9	392,5	163,9	202
Podregion (Subregion) pilski	849,1	99,3	61,7	102,1	145,3	32,2	153
Powiaty: Powiats:							
chodzieski	882,5	103,7	81,5	97,6	114,1	–	186
czarnkowsko-trzcianecki	861,4	101,0	62,5	97,9	182,1	2,1	133
pilski	828,3	96,9	50,4	134,1	160,9	82,1	161
wągrowiecki	891,5	105,7	80,7	82,5	146,1	15,7	161
złotowski	809,0	92,4	50,3	67,4	88,9	10,5	131
Podregion (Subregion) poznański	932,9	97,7	37,4	52,1	73,7	11,5	147
Powiaty: Powiats:							
obornicki	908,8	105,8	69,5	66,3	106,4	16,0	171
poznański	955,6	92,8	20,2	29,2	31,1	2,8	133
szamotuński	897,1	114,3	60,2	92,3	114,9	10,9	148
średzki	891,6	95,3	59,2	66,2	124,2	9,9	195
śremski	904,2	98,8	60,5	110,6	203,2	65,4	162
Podregion (Subregion) m. Poznań	768,8	92,9	29,4	228,7	179,1	186,2	294
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	768,8	92,9	29,4	228,7	179,1	186,2	294

a Bez szkół specjalnych. b W zakończonych postępowaniach przygotowawczych. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. d Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. e Łącznie z ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a Excluding special schools. b In completed preparatory proceedings. Excluding punishable acts committed by juveniles. c Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. d Including basic vocational school sections. e Including general art schools leading to professional certification.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (cd.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a Average monthly gross wages and salaries ^a			Budżety powiatów i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł Revenue of powiats and cities with powiat status budgets per capita in PLN		Zużycie w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Consumption in households per capita	
	w zł in PLN	Polska = 100 ^b Poland = 100 ^b	województwo = 100 voivodship = 100	dochody revenue	wydatki expenditure	energii elektrycznej w kWh electricity in kWh	gazu z sieci w kWh gas from gas supply system in kWh
WOJEWÓDZTWO VOIVODSHIP	4382,96	90,7	100,0	1052,58^c 6698,27^d	1145,54^c 6636,46^d	815,9	1397,5
Podregion (Subregion) kaliski	3808,29	78,8	86,9	.	.	760,6	877,5
Powiaty: Powiats:							
jarociński	3612,51	74,7	82,4	1159,07	1325,05	699,1	1185,0
kaliski	3606,01	74,6	82,3	836,47	992,13	880,1	368,0
kępiński	3183,34	65,8	72,6	1233,42	1213,99	777,7	597,8
krotoszyński	3722,41	77,0	84,9	1223,14	1263,11	759,9	970,3
ostrowski	4080,99	84,4	93,1	1029,45	1077,25	727,0	957,4
ostrzeszowski	3905,96	80,8	89,1	1218,69	1202,80	776,9	711,8
pleszewski	3869,29	80,0	88,3	1319,10	1319,62	750,1	513,5
Miasto na prawach powiatu Kalisz City with powiat status	4124,83	85,3	94,1	6036,24	6432,62	748,5	1352,1
Podregion (Subregion) koniński	3974,27	82,2	90,7	.	.	742,7	590,7
Powiaty: Powiats:							
gnieźnieński	4015,45	83,1	91,6	1149,23	1260,85	735,0	1367,7
kolski	4183,24	86,5	95,4	985,58	1047,03	722,6	196,6
koniński	3608,15	74,6	82,3	807,42	831,59	765,2	224,1
słupecki	3862,22	79,9	88,1	1163,84	1207,23	741,1	162,4
turecki	3579,72	74,0	81,7	1052,56	1083,89	707,5	197,1
wrzesiński	4246,77	87,8	96,9	1362,22	1599,34	849,9	963,8
Miasto na prawach powiatu Konin City with powiat status	4215,68	87,2	96,2	6891,57	7251,68	671,9	575,2
Podregion (Subregion) leszczyński	4022,77	83,2	91,8	.	.	815,1	1500,7
Powiaty: Powiats:							
gostyński	4011,63	83,0	91,5	1061,30	1077,02	800,2	1621,2
grodziski	3687,82	76,3	84,1	845,17	859,83	799,6	2075,3
kościański	4085,02	84,5	93,2	1183,97	1214,37	805,5	1488,5

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9. b Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w kraju wynosiło 4834,76 zł. c, d Dotyczy: c – powiatów, d – miast na prawach powiatu.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Average monthly gross wages and salaries in Poland amounted to 4834,76 PLN. c, d Concern: c – powiats, d – cities with powiat status.

Tablica 3. Wybrane dane o podregionach i powiatach w 2018 r. (dok.)

Table 3. Selected data by subregions and powiats in 2018 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a Average monthly gross wages and salaries ^a			Budżety powiatów i miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w zł Revenue of powiats and cities with powiat status budgets per capita in PLN		Zużycie w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca Consumption in households per capita	
	w zł in PLN	Polska = 100 ^b Poland = 100 ^b	województwo = 100 voivodship = 100	dochody revenue	wydatki expenditure	energii elektrycznej w kWh electricity in kWh	gazu z sieci w kWh gas from gas supply system in kWh
Podregion (Subregion) leszczyński (dok., cont.)							
Powiaty (dok.): Powiats (cont.):							
leszczyński	4304,66	89,0	98,2	1278,79	1460,13	892,9	852,7
międzychodzki	3880,47	80,3	88,5	1438,78	1341,31	877,2	713,8
nowotomyski	4319,19	89,3	98,5	883,16	947,77	800,0	1509,2
rawicki	3737,75	77,3	85,3	1006,40	999,33	791,7	1200,1
wolsztyński	3856,99	79,8	88,0	1100,56	1145,91	916,4	1390,1
Miasto na prawach powiatu Leszno City with powiat status	4083,89	84,5	93,2	5998,08	6484,13	701,9	2302,7
Podregion (Subregion) pilski	4106,86	84,9	93,7	.	.	739,5	874,8
Powiaty: Powiats:							
chodzieski	4079,72	84,4	93,1	1125,51	1100,84	740,1	1587,5
czarnkowsko-trzcianecki	4299,93	88,9	98,1	1090,54	1139,03	760,4	453,3
pilski	4383,06	90,7	100,0	1127,38	1189,60	722,6	1167,3
wągrowiecki	3912,65	80,9	89,3	1156,99	1263,53	780,9	767,5
złotowski	3553,95	73,5	81,1	1032,38	1010,91	704,3	454,1
Podregion (Subregion) poznański	4267,95	88,3	97,4	.	.	920,7	2411,7
Powiaty: Powiats:							
obornicki	4259,36	88,1	97,2	895,43	932,39	788,1	1165,7
poznański	4241,36	87,7	96,8	899,86	1003,99	983,4	3179,4
szamotulski	4680,51	96,8	106,8	896,10	941,84	885,8	1298,9
średzki	4440,62	91,8	101,3	1057,32	1181,30	858,1	1619,9
śremski	3861,64	79,9	88,1	1092,18	2413,06	766,5	1200,9
Podregion (Subregion) m. Poznań	5355,57	110,8	122,2	.	.	905,9	2089,7
Miasto na prawach powiatu Poznań City with powiat status	5355,57	110,8	122,2	6879,58	6607,78	905,9	2089,7

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9. b Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w kraju wyniosło 4834,76 zł.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Average monthly gross wages and salaries in Poland amounted to 4834,76 PLN.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r.

Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018

Województwa Voivodships	Ludność ^a Population ^a			Przyrost naturalny Natural increase	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały Net internal and international migration for permanent residence	Przeciętne dalsze trwanie życia ^b Life expectancy ^b	
	w tys. in thousands	w odsetkach in percent	w miastach w % ogółu ludności in urban areas in % of total population			na 1000 ludności per 1000 population	mężczyźni males
POLSKA POLAND	38411,1	100,0	60,1	-0,7	0,1	73,85	81,68
Dolnośląskie	2901,2	7,6	68,6	-1,8	1,3	73,23	81,27
Kujawsko-pomorskie	2077,8	5,4	59,1	-1,3	-1,2	73,46	81,10
Lubelskie	2117,6	5,5	46,5	-1,7	-2,5	73,47	82,29
Lubuskie	1014,5	2,6	64,9	-1,5	-1,0	72,96	80,87
Łódzkie	2466,3	6,4	62,6	-3,5	-0,8	72,00	80,71
Małopolskie	3400,6	8,9	48,2	1,6	1,6	75,34	82,89
Mazowieckie	5403,4	14,1	64,4	0,3	3,1	73,96	82,02
Opolskie	986,5	2,6	53,3	-2,1	-1,3	74,65	81,84
Podkarpackie	2129,0	5,5	41,1	0,9	-1,3	75,55	83,21
Podlaskie	1181,5	3,1	60,8	-1,0	-1,7	74,08	82,68
Pomorskie	2333,5	6,1	63,7	1,8	2,2	74,65	81,88
Śląskie	4533,6	11,8	76,7	-2,1	-1,1	73,50	80,88
Świętokrzyskie	1241,5	3,2	44,9	-3,1	-2,0	73,61	82,12
Warmińsko-mazurskie	1429,0	3,7	59,0	-0,9	-2,4	72,54	81,60
Wielkopolskie	3494,0	9,1	54,3	1,0	0,4	74,00	81,33
Zachodniopomorskie	1701,0	4,4	68,5	-1,9	-0,6	73,55	81,21

a Stan w dniu 31 grudnia. b Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat.

a As of 31st December. b Life expectancy for persons at 0 age.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (cd.)
 Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Pracujący ^{ab} Employed persons ^{ad}	Bezrobotni zarejestrowani ^a Registered unemployed persons ^a	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^a w % Registered unemployment rate ^a in %	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto Average monthly gross wages and salaries		Przeciętne miesięczne emerytury i renty brutto w zł Average monthly gross retirement pay and pensions in PLN		Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (2017=100) Price indices of consumer goods and services (2017=100)
	w tys. in thousands			w zł in PLN	Pol ska=100 Poland=100	z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych from non- agricultural social security system	rolników indywidualnych farmers	
POLSKA POLAND	15614,9	968,9	5,8	4589,91	100,0	2221,90^c	1226,85	101,6
Dolnośląskie	1148,8	62,8	5,2	4685,86	102,1	2188,10	1297,06	101,2
Kujawsko-pomorskie	749,2	72,7	8,8	3961,76	86,3	2000,37	1234,80	101,6
Lubelskie	854,7	74,4	8,0	4061,28	88,5	1953,74	1229,02	101,4
Lubuskie	357,7	22,2	5,8	4029,14	87,8	1998,41	1363,70	102,0
Łódzkie	1022,1	66,0	6,1	4216,62	91,9	2014,36	1215,54	101,5
Małopolskie	1447,7	71,5	4,7	4418,06	96,3	2122,42	1191,49	102,2
Mazowieckie	2658,7	136,5	4,9	5601,44	122,0	2239,18	1198,27	101,6
Opolskie	338,3	22,7	6,3	4157,68	90,6	2109,41	1276,52	101,7
Podkarpackie	866,8	82,9	8,7	3933,60	85,7	1899,49	1203,35	101,6
Podlaskie	441,3	36,8	7,7	4066,29	88,6	1969,40	1211,70	101,4
Pomorskie	888,4	46,1	4,9	4506,18	98,2	2133,79	1239,00	101,9
Śląskie	1763,7	80,1	4,3	4586,55	99,9	2622,91	1405,75	101,3
Świętokrzyskie	485,0	44,1	8,3	3954,13	86,1	1943,25	1210,85	101,9
Warmińsko-mazurskie	457,0	53,1	10,4	3855,79	84,0	1964,46	1246,73	101,5
Wielkopolskie	1563,8	50,9	3,2	4201,16	91,5	2089,24	1206,31	101,8
Zachodniopomorskie	571,1	46,0	7,4	4155,94	90,5	2080,59	1292,21	101,4

a Stan w dniu 31 grudnia. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; z pracującymi w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie – dane szacunkowe. c W podziale na województwa bez emerytur i rent wypłacanych przez: Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwo Sprawiedliwości oraz bez emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

a As of 31st December. b By actual workplace and kind of activity; with the employed persons on private farms in agriculture – estimated data. c In division by voivodships excluding retirement and other pensions paid by the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration, the Ministry of Justice and excluding retirement and other pensions realized on the basis of international agreements.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (cd.)
 Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny Average monthly available income	Przeciętne miesięczne wydatki Average monthly expenditures		Wskaźnik zagrożenia ubóstwem (na podstawie wyników badania budżetów gospodarstw domowych) w % osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej At-risk of poverty rate (on the basis of household budgets survey results) in % of persons in households with the expenditure below		
		ogółem total	w tym na żywność i napoje bezalkoholowe of which on food and non-alcoholic beverages	minimum egzystencji subsistence minimum	relatywnej granicy ubóstwa relative poverty line	„ustawowej” granicy ubóstwa “legal” poverty line
POLSKA POLAND	1693,46	1186,86	294,53	5,4	14,2	10,9
Dolnośląskie	1755,50	1282,80	300,18	3,8	9,9	7,9
Kujawsko-pomorskie	1611,33	1149,82	299,10	5,4	12,7	10,4
Lubelskie	1527,69	1085,66	283,63	7,8	17,5	12,8
Lubuskie	1664,89	1143,84	292,85	5,8	14,4	11,9
Łódzkie	1620,50	1232,33	293,89	3,9	9,7	7,3
Małopolskie	1627,85	1017,42	273,47	9,2	22,2	17,8
Mazowieckie	2031,59	1421,13	306,78	4,3	12,2	9,1
Opolskie	1589,30	1189,77	288,52	2,6	9,3	6,2
Podkarpackie	1347,26	960,22	276,83	9,0	20,8	16,1
Podlaskie	1596,76	1066,10	303,41	7,5	20,8	15,9
Pomorskie	1737,54	1288,99	317,79	2,0	8,3	6,4
Śląskie	1757,03	1288,63	305,50	2,9	9,5	7,4
Świętokrzyskie	1549,82	1075,11	298,18	7,9	19,1	14,0
Warmińsko-mazurskie	1554,81	981,86	274,61	9,6	22,4	18,9
Wielkopolskie	1629,98	1051,66	274,82	6,0	16,9	12,8
Zachodniopomorskie	1722,23	1236,53	317,91	1,8	8,7	5,4

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (cd.)
 Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Zasoby mieszkaniowe ^a Dwelling stocks ^a			Mieszkania oddane do użytkowania Dwellings completed				
	na 1000 ludności per 1000 population	przeciętna average		w tys. in thousands	na 1000 ludności per 1000 population	na 1000 zawartych małżeństw per 1000 contracted marriages	powierzchnia użytkowa na 1000 ludności useful floor area per 1000 population	izby na 1000 ludności rooms per 1000 population
		liczba izb w mieszka- niu number of rooms per dwelling	powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ² useful floor area per dwelling in m ²					
POLSKA POLAND	380,5	3,82	74,2	185,1	4,8	962	435,0	18,6
Dolnośląskie	409,0	3,83	72,6	18,5	6,4	1310	512,1	22,8
Kujawsko-pomorskie	362,1	3,78	70,3	7,1	3,4	684	332,9	14,5
Lubelskie	368,9	3,85	77,4	7,5	3,5	715	336,2	14,7
Lubuskie	371,6	3,97	73,8	4,3	4,2	863	365,9	16,2
Łódzkie	414,9	3,61	69,4	8,0	3,3	696	341,6	13,7
Małopolskie	352,8	3,92	78,7	18,2	5,4	988	507,0	21,3
Mazowieckie	426,2	3,62	72,3	41,1	7,6	1509	602,6	25,8
Opolskie	362,4	4,19	81,0	2,4	2,4	507	258,6	10,2
Podkarpackie	314,8	4,10	82,0	7,8	3,7	715	394,8	17,1
Podlaskie	384,8	4,02	76,9	5,0	4,2	831	425,6	17,5
Pomorskie	376,8	3,77	72,2	16,7	7,2	1336	576,6	24,6
Śląskie	391,2	3,77	71,3	12,5	2,7	561	308,0	12,6
Świętokrzyskie	360,2	3,79	74,9	3,3	2,6	552	291,5	12,9
Warmińsko-mazurskie	363,4	3,78	68,7	5,2	3,6	777	314,3	14,1
Wielkopolskie	352,2	4,05	81,5	19,9	5,7	1094	535,4	22,9
Zachodniopomorskie	388,0	3,84	70,8	7,7	4,5	938	358,5	15,6

^a Stan w dniu 31 grudnia; na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych.
^a As of 31st December; based on balance of dwelling stocks.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (cd.)
Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Liczba ludności ^a na Population ^a per			Miejsca ^{ab} w domach i zakładach po- mocy społecznej Places ^{ab} at social welfare homes and facilities	Dzieci w placów- kach wychowania przedszkolnego ^c w wieku 3–6 lat Children attend- ing pre-primary education establishments ^c aged 3–6	Łączna abonenckie na 1000 ludności ^{ad} Subscriber lines per 1000 population ^{ad}
	łóżko ^{ef} w szpita- lach ogólnych bed ^{ef} in general hospitals	podmiot ambu- latoryjnej opieki zdrowotnej ^{fg} provider of out- -patient health care ^{fg}	aptekę ogólnodostępną generally available pharmacy			
POLSKA POLAND	211	1439	2978	118869	1351622	106,6
Dolnośląskie	198	1389	2798	8384	97950	107,9
Kujawsko-pomorskie	217	1726	3309	5679	66204	81,6
Lubelskie	193	1313	2608	5717	68691	86,8
Lubuskie	237	1321	3241	2983	34631	103,7
Łódzkie	197	1365	2722	8165	80637	84,1
Małopolskie	229	1591	3044	10652	128241	117,6
Mazowieckie	210	1618	3109	17633	219076	147,6
Opolskie	223	1230	3092	4307	31377	110,8
Podkarpackie	214	1237	3099	5913	71606	94,0
Podlaskie	201	1275	2969	3504	38416	87,2
Pomorskie	256	1744	3223	7609	86753	121,7
Śląskie	184	1454	3053	13554	155368	111,7
Świętokrzyskie	217	1468	3013	4529	37255	78,1
Warmińsko-mazurskie	223	1236	3308	5358	45065	80,2
Wielkopolskie	232	1363	2655	9226	136198	96,9
Zachodniopomorskie	217	1335	2958	5656	54154	98,1

a Stan w dniu 31 grudnia. b Łącznie z filiami. c W przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego i punktach przedszkolnych; łącznie z dziećmi przebywającymi przez cały rok szkolny w placówkach wykonujących działalność leczniczą. d Własne; dane częściowo szacunkowe. e Bez opieki dziennej; łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. f Łącznie z danymi Ministerstwa Obrony Narodowej i Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. g Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi, które świadczyły usługi w ramach środków publicznych.

a As of 31st December. b Including branches. c In nursery schools, pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points; including the children attending the units performing health care activities for all school year. d Own; partly estimated data. e Excluding day-care; including beds and incubators for newborns. f Including data of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration. g Out-patient departments including medical practices that provided under the public funds.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (cd.)
Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Uczniowie i studenci ^a według grup wieku w % ludności danej grupy wieku Pupils and students ^a by age groups in % of population of given age group						Studenci uczelnia ^{ab} na 10 tys. ludności Students in higher education institu- tions ^{ab} per 10 thousand population	Domy studenckie ^b Student dormi- tories ^b	Stołówki studenckie ^b Student canteens ^b
	7–14 lat	15	16–18	19–24	25–29	30 lat i więcej and more			
POLSKA POLAND	94,9	94,4	93,6	50,1	7,4	0,8	299,8	479	61
Dolnośląskie	93,8	92,7	90,4	65,7	9,4	0,8	388,7	32	3
Kujawsko-pomorskie	92,7	92,4	91,9	43,4	8,0	1,0	262,9	22	2
Lubelskie	93,6	95,5	95,1	49,2	5,5	0,7	296,6	37	4
Lubuskie	92,6	92,0	89,9	27,3	4,6	0,6	129,4	7	1
Łódzkie	95,6	95,8	93,8	47,6	8,0	0,8	270,9	29	3
Małopolskie	95,5	95,1	95,3	63,9	8,0	0,6	416,5	49	10
Mazowieckie	98,8	98,6	97,2	64,5	11,5	1,1	409,3	95	15
Opolskie	93,3	93,2	90,6	37,8	5,5	0,8	198,8	11	1
Podkarpackie	93,2	93,1	93,2	35,7	4,0	0,6	207,8	18	–
Podlaskie	93,4	91,7	91,2	41,6	5,0	0,6	242,0	11	–
Pomorskie	94,7	93,4	93,1	55,4	8,2	0,9	341,4	34	3
Śląskie	95,6	93,7	93,7	45,8	6,3	0,9	242,7	40	5
Świętokrzyskie	93,5	94,6	94,9	34,9	5,0	0,8	176,3	13	2
Warmińsko-mazurskie	90,2	89,9	88,8	33,2	4,8	0,8	187,5	12	3
Wielkopolskie	96,9	96,5	96,0	53,3	6,9	0,7	314,6	45	6
Zachodniopomorskie	91,1	90,4	87,2	38,0	6,8	0,7	222,8	24	3

^a Bez studentów cudzoziemców; łącznie z uczelniami resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji; według rzeczywistego położenia zamiejscowych jednostek organizacyjnych (bez zamiejscowych jednostek organizacyjnych działających za granicą). ^b Stan w dniu 31 grudnia.

^a Excluding foregin students; including academies of the Ministry of National Defence and the Ministry of Interior and Administration; by actual location of the organisational units (excluding organisational units operating abroad). ^b As of 31st December.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (dok.)

Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności Audience in fixed cinemas per 1000 population	Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną ^a Population per public library ^a	Zwiedzający muzea i wysta- wy muzealne na 10 tys. ludności Visitors of museums and museum exhibitions per 10 thousand population	Miejsca noclegowe w turystycz- nych obiektach zbiorowego zakwaterowa- nia ^b w tys. Number of beds in collective tourist accom- modation estab- lishments ^b in thousands	Przestępstwa stwierdzone ^c na 10 tys. ludności Ascertained crimes ^c per 10 thousand population	Wskaźnik wykrywalno- ści sprawców przestępstw stwierdzonych ^c w % Rate of de- tectability of delinquents in ascertained crimes ^c in %	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące) w 2017 r. Gross domestic product per capita in PLN (current prices) in 2017
POLSKA POLAND	1541	4847	9925	798,7	200	73,4	51776
Dolnośląskie	1947	4909	7017	70,0	258	65,4	57228
Kujawsko-pomorskie	1435	5130	5548	32,3	210	78,5	41875
Lubelskie	993	3664	6625	26,6	161	82,4	35712
Lubuskie	1290	4010	2627	18,5	248	74,8	42755
Łódzkie	1421	4836	3805	23,4	175	67,9	48126
Małopolskie	1466	4730	30931	101,1	220	79,4	47272
Mazowieckie	2088	5670	21088	62,7	209	64,6	83123
Opolskie	826	3172	4061	11,1	175	72,4	41080
Podkarpackie	1036	3159	5923	34,7	114	76,7	36088
Podlaskie	1130	5137	3733	14,6	145	75,4	37077
Pomorskie	1765	7385	15631	115,9	195	67,5	50001
Śląskie	1644	5805	3333	49,1	243	77,7	53654
Świętokrzyskie	977	4633	5172	17,8	163	80,6	36970
Warmińsko-mazurskie	1162	4779	4419	40,8	176	75,3	36306
Wielkopolskie	1780	5184	3697	42,0	172	76,9	56496
Zachodniopomorskie	1384	4686	3682	138,1	235	76,0	43150

^a Stan w dniu 31 grudnia. ^b Stan w dniu 31 lipca. Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. ^c Przez Policję; bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

^a As of 31st December. ^b As of 31st July. Concern establishments possessing 10 and more bed places; data were compiled with consideration of imputation for units which refused to participate in the survey. ^c By the Police; excluding punishable acts committed by juveniles.

Tablica 4. Województwo wielkopolskie na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (dok.)

Table 4. Wielkopolskie voivodship on the background of the country and other voivodships in 2018 (cont.)

Województwa Voivodships	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności Audience in fixed cinemas per 1000 population	Liczba ludności na 1 bibliotekę publiczną ^a Population per public library ^a	Zwiedzający muzea i wysta- wy muzealne na 10 tys. ludności Visitors of museums and museum exhibitions per 10 thousand population	Miejsca noclegowe w turystycz- nych obiektach zbiorowego zakwaterowa- nia ^b w tys. Number of beds in collective tourist accom- modation estab- lishments ^b in thousands	Przestępstwa stwierdzone ^c na 10 tys. ludności Ascertained crimes ^c per 10 thousand population	Wskaźnik wykrywalno- ści sprawców przestępstw stwierdzonych ^c w % Rate of de- tectability of delinquents in ascertained crimes ^c in %	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące) w 2017 r. Gross domestic product per capita in PLN (current prices) in 2017
POLSKA POLAND	1541	4847	9925	798,7	200	73,4	51776
Dolnośląskie	1947	4909	7017	70,0	258	65,4	57228
Kujawsko-pomorskie	1435	5130	5548	32,3	210	78,5	41875
Lubelskie	993	3664	6625	26,6	161	82,4	35712
Lubuskie	1290	4010	2627	18,5	248	74,8	42755
Łódzkie	1421	4836	3805	23,4	175	67,9	48126
Małopolskie	1466	4730	30931	101,1	220	79,4	47272
Mazowieckie	2088	5670	21088	62,7	209	64,6	83123
Opolskie	826	3172	4061	11,1	175	72,4	41080
Podkarpackie	1036	3159	5923	34,7	114	76,7	36088
Podlaskie	1130	5137	3733	14,6	145	75,4	37077
Pomorskie	1765	7385	15631	115,9	195	67,5	50001
Śląskie	1644	5805	3333	49,1	243	77,7	53654
Świętokrzyskie	977	4633	5172	17,8	163	80,6	36970
Warmińsko-mazurskie	1162	4779	4419	40,8	176	75,3	36306
Wielkopolskie	1780	5184	3697	42,0	172	76,9	56496
Zachodniopomorskie	1384	4686	3682	138,1	235	76,0	43150

^a Stan w dniu 31 grudnia. ^b Stan w dniu 31 lipca. Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. ^c Przez Policję; bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

^a As of 31st December. ^b As of 31st July. Concern establishments possessing 10 and more bed places; data were compiled with consideration of imputation for units which refused to participate in the survey. ^c By the Police; excluding punishable acts committed by juveniles.